

การศึกษาศักยภาพในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

สารนิพนธ์

ของ

นนทรี พรมมี

เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา

มีนาคม 2553

การศึกษาศามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

สารนิพนธ์

ของ

นนทรี พรหมมี

เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา

มีนาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาศักยภาพในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

บทคัดย่อ

ของ

นนทรี พรหมมี

เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา

มีนาคม 2553

นนทรี พรหมมี. (2553). การศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 44 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล ใช้แผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design และการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ t-test for Dependent Sample

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF MORALITY REASONING ABILITY AND THE SOCIAL
STUDIES ACHIEVEMENT OF MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS
BY CIPPA INSTRUCTIONAL MODEL

AN ABSTRACT
BY
NONSEE PROMMEE

Presented in Partial Fulfillment of Requirement for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

March 2010

Nonsee Prommee. (2010). *A study of moral reasoning ability and achievement in Social Studies of Mathayomsuksa 4 students by using Cippa Instructional Model*. Master Thesis. M.Ed. (Mathayomsuksa Studies). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Supervisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Chutima Watthanakhiree.

The purpose of this study was to explore the level of moral reasoning ability and achievement in Social Studies of Mathayomsuksa 4 students using Cippa Instructional Model.

The sample group of this study was 44 Mathayomsuksa 4 students in the semester 2 of the 2009 academic year at Srinakharinwirot University Demonstration Prasarnmit School taught by using Cippa Instructional Model using one group of Pre-Test and Post- Test Design. The data were analysed by T-Test Dependent Sample.

The result of this study indicated that:

1. The level of moral reasoning ability of Mathayomsuksa 4 students using Cippa Instructional Model after learning was higher than before learning at the .01 level of significance.
2. The achievement in Social Studies of Mathayomsuksa 4 students using Cippa Instructional Model after learning was higher than before learning at the .01 level of significance.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ
ชิปปา โมเดล ของ นนทรี พรหมมี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนาศรี)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนาศรี)

คณะกรรมการสอบ

.....

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนาศรี)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร. ราชนันท์ บุญธิมา)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์นที ศิริมัย)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่.....เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

สาทรนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ ประธานกรรมการควบคุมสาทรนิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาสาทรนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตร อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา และอาจารย์ที่ ศิริมัย ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบสาทรนิพนธ์ ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้สาทรนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และท่านทั้งสองยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี และอาจารย์สุนันทา พลับแดง ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อาจารย์กิตติศักดิ์ ลักษณะณา อาจารย์พัชรี แพนลินฟ้า อาจารย์จุฑามาศ จันทรมิตร และอาจารย์อนงค์นาค สร้อยโมรี ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อและความสนับสนุนร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้บริหารและอาจารย์ ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดีเยี่ยม และขอขอบใจนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ที่ให้ความร่วมมืออย่างดีเยี่ยม

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเพื่อนๆ ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และโรงเรียนช่างศาตร์ศึกษา เพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสังคม) ที่ให้กำลังใจ กำลังกาย และคอยให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

ทำยนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อนาค พรมมี และคุณแม่ นาค พรมมี ที่ให้กำลังใจ กำลังกาย กำลังทรัพย์ รวมทั้งความรักความห่วงใย จนลูกประสบความสำเร็จในการศึกษา

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากปริญญาบัตรนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นนทรี พรมมี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	5
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานของการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา.....	10
ความหมายของวิชาสังคมศึกษา	10
ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา.....	11
กระบวนการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา.....	13
ทักษะจำเป็นที่ควรฝึกให้นักเรียนในวิชาสังคมศึกษา.....	15
วิธีสอนในวิชาสังคมศึกษา.....	16
สาระการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา.....	18
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา.....	19
การวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา.....	20
สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา.....	24
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม....	29
ความหมายของจริยธรรม.....	29
องค์ประกอบทางจริยธรรม.....	30
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม.....	32
การวัดจริยธรรม.....	43
ความหมายของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	46
ความสำคัญของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	47
การยกระดับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	48
วิธีการสอนและวิธีสร้างเสริมจริยธรรม.....	50
การวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	56
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล....	62
ความเป็นมาและความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล.	62
หลักการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล.....	64
รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล	69
วิธีการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล.....	69
บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล.....	73
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	76
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า.....	77
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	88
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	88
สมมติฐานในการวิจัย.....	88
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	88
การเก็บข้อมูล.....	89
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	93
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก	102
ภาคผนวก ข	104
ภาคผนวก ค.....	127
ภาคผนวก ง	135
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	156

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ขั้นตอนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	40
2 แบบแผนการทดลอง.....	81
3 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเรียนและหลังเรียน...	87
4 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน.....	87
5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเรียน และหลังเรียน.....	128
6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา	130
7 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (r_n) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	132
8 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล.....	133

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ 38	38
3 ขั้นตอนของการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.....	65
4 รูปแบบการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล.....	67
5 แผนภูมิแสดงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.....	68

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยปัจจุบัน กำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สังคม เทคโนโลยีและวัฒนธรรม สืบเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลและทุนนิยมจาก ตะวันตกที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญด้านจิตใจ เกิดค่านิยมของการ ยกย่องวัตถุเงินทอง โดยยึดความก้าวหน้าของวัตถุเป็นเครื่องมือวัดความเจริญมากกว่าการยกย่อง บุคคลที่มีคุณงามความดี เกิดค่านิยมที่เน้นการแข่งขันเพื่อความสำเร็จ ความก้าวหน้าทางวัตถุของแต่ละ บุคคลมากที่สุด มองข้ามความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ทำให้เกิดการเอาตัวเอา เปรียบ การใช้อุบายฉ้อฉลซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้ซึ่งความสำเร็จและความก้าวหน้า โดยไม่คำนึงถึง คุณค่าของบุคคลอื่น สังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ แข่งแย้ง แข่งขัน ไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย วัฒนธรรมเสื่อมถอย ขาดความรับผิดชอบและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จริยธรรมที่เป็นแบบแผนของความประพฤติที่ดีอันนำไปสู่ความสุขเสมอกันของสังคมจึงถูกละเลย สถาบันทางศาสนาส่วนใหญ่ในปัจจุบันเน้นพิธีกรรมมากกว่าเน้นด้านหลักธรรม การศึกษาของ ประชากรพบว่าคุณภาพของประชากรไทย โดยเฉลี่ยต่ำลงและมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับ ประเทศในระดับเดียวกัน สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้นำมาซึ่งผลทำให้สังคมไทยมีปัญหาสลับซับซ้อนกันมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนโดยตรง (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 1) การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรงของประชาชน เกิดขึ้นให้เห็นมากมายและมีแนวโน้มสูงขึ้น เป็นลำดับ อยู่ในภาวะวิกฤตที่จำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข (พระเมธีธรรมภรณ์. 2535: 120) ซึ่งสอดคล้อง กับคำกล่าวที่ว่า “ชาติของเรากำลังล้มละลายและต้องการการกอบกู้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเท่ากับ ที่กำลังป่วยหนักทางสังคมและจริยธรรมและต้องการการเยียวยาอย่างเร่งด่วน” (สีปนนท์ เกตุทัต. 2541: 7-8) ดังนั้นในการพัฒนาประเทศแนวใหม่จึงหันมาให้ความสำคัญขององการพัฒนาคนแทนการ พัฒนาเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว ให้คนเป็นแกนกลางในการพัฒนาซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) โดย

กำหนดเป้าหมายให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจโดย ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน ทั้งนี้เครื่องมือที่จะพัฒนาคนสำคัญที่สุดคือการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม” การศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประชากรของประเทศชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ถาวรยั่งยืน

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถ และความเจริญงอกงามของบุคคล ให้พัฒนาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559 ด้านเจตนารมณ์ในการมุ่งเน้น พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน” ดังนั้นการเรียนการสอนจึงมิใช่การเรียนที่เน้นแต่เพียงเนื้อหาความรู้เท่านั้น แต่ต้องปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบอบวิถีชีวิตที่งาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 12-31) ฉะนั้นการจัดการศึกษา และการให้ความรู้แก่ประชาชนนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะถ้าคนมีความรู้ดี การปฏิบัติหน้าที่การงานก็มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง แต่สิ่งที่คนจะขาดเสียมิได้ คือต้องมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรมและจริยธรรม เพราะถ้าคนในสังคมขาดคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว สังคมนั้นก็ขาดความสงบสุข (ทีศนา เขมมณี. 2541: 52-53) ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นเครื่องบ่งบอกว่า ในสังคมแม้คนที่มีความรู้มากก็ไม่สามารถพัฒนาสังคมไปได้ด้วยดี คุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ถ้าคนในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมก็เหมือนกับยื่นอาวุธให้กับโจร เพราะผู้ที่มีความรู้โดยปราศจากคุณธรรม ก็จะใช้ความรู้ที่มีในการเอาตัวเอาเปรียบ และเบียดเบียนผู้อื่นเพียงอย่างเดียว (พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย. 2544: 38-39) เพราะฉะนั้นความรู้อย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ จะต้องควบคู่คุณธรรมจริยธรรมด้วย จึงจะช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองได้ การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้น ก็ได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้น การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว

โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศเป็นจำนวนมาก

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้นั้น ต้องคำนึงถึงหลักสูตรวิชาการต่าง ๆ ที่จะเข้ามาช่วยพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม เป็นหมู่คณะ รู้จักบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสภาพแวดล้อม รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้ การสอนจริยธรรมให้กับเยาวชน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีทฤษฎีรองรับ และมีเครื่องมือวัดผลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ อย่างแพร่หลาย ในการนำมาใช้พัฒนาทางจริยธรรมก็คือ ทฤษฎีพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งได้กล่าวถึงความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ต่างๆ ที่ยากแก่การตัดสินใจ แสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคล ได้อย่างมีแบบแผน และยังสามารถนำมาช่วยกำหนดวิธีการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 63-69) นอกจากนี้ยังพบว่าทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพกลุ่ม เป้าหมายที่กำหนด

เด็กและเยาวชนไทยมีทักษะการคิดในเชิงวิทยาศาสตร์มากกว่าทักษะการคิดในเชิงคุณธรรม เด็กไทยจึงมีลักษณะ “เก่งแต่วิชาการ แต่อ่อนคุณธรรมและจริยธรรม” ซึ่งความจริงข้อนี้ สามารถค้นหาต้นสายปลายเหตุได้จากระบบการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเก่งเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันเด็ก และเยาวชนไทยได้ประสบปัญหามากมาย มีทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรม และจิตใจที่เบี่ยงเบนไปจากภาวะที่ควรจะเป็น ปัญหารุมเร้าเด็กไทย แม้มิได้เกิดจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างทางสังคมโดยรวม แต่ระบบการศึกษาก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้เพราะเป็นภาระหน้าที่หลักต่อการศึกษารองของเด็กและเยาวชนของชาติ (พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย. 2544: 37) ดังนั้นสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยต้องคำนึงถึงว่าผู้เรียนต้องเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความสุขในการเรียนของผู้เรียน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้นั้น ต้องคำนึงถึงหลักสูตรวิชาการต่าง ๆ ที่จะเข้ามาช่วยพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น

แก้ปัญหาเป็น รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม เป็นหมู่คณะ รู้จักบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้ แต่ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบัน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังยึดหนังสือเป็นหลักสูตร เทคนิควิธีการสอนยังไม่หลากหลาย และขาดทักษะในการวางแผนการสอน

การเรียนโดยรูปแบบโมเดล ชิปปา (CIPPA MODEL) เป็นวิธีหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ฝึกฝนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ในการทำงาน เรียนรู้ด้วย การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Construct) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือสิ่งแวดลอม (Interaction) การเคลื่อนไหวทางกาย (Participation) การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ (Process learning) การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ (Application) (ทิศนา แคมมณี. 2542: 10)

จากสภาพปัญหาและแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยรูปแบบชิปปา โมเดล ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกทักษะด้านการคิดระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง ฝึกทักษะทางปัญญา และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนโดยรูปแบบชิปปา โมเดล และเป็นแนวทาง ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในวิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 41102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ทั้งหมด 6 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 292 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 41102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 44 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

- 3.1 ตัวแปรอิสระ - การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล
- 3.2 ตัวแปรตาม - ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

4. ระยะเวลาที่ใช้การศึกษาวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลา 12 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบ

นิตยสารศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล สร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรม 5 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ (Construct) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมผัสสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ (Interaction) การได้เคลื่อนไหวทางกาย ทางด้านกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Physical Participation) การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ (Process and Learning) การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ (Application) โดยจัดกิจกรรมมีลำดับขั้นดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ทบทวนความรู้เดิม และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำบทเรียนและสร้างกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักเรียนคิดทบทวน และนำความรู้ที่นักเรียนมีอยู่แล้วเชื่อมโยงความรู้ใหม่ที่จะเรียน เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2. ขั้นกิจกรรม

2.1 ขั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)

- เผชิญสถานการณ์ปัญหา
- ทำความเข้าใจ สถานการณ์ ปัญหา หาข้อมูลประสบการณ์ สร้าง

ความหมายข้อมูล โดยใช้กระบวนการคิด หรือกระบวนการอื่นๆ

- หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลายด้วยตนเอง จัดระเบียบโครงสร้างความรู้ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับความรู้

2.2 ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ช่วยกันเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation)

- มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมกายภาพ ธรรมชาติ สื่อ
- ได้เคลื่อนไหวร่างกาย
- ตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหาและประเมินการแก้ปัญหาพร้อมกัน

2.3 การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Learning)

- รู้กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระบวนการทำงาน

- สรุปขั้นตอนการแก้ปัญหา

2.4 การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

- นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ หรือการทำแบบฝึกหัด หรือการนำเสนอผลงาน

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 วิเคราะห์ อภิปรายผลงาน ข้อความที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product) และกระบวนการเรียนรู้ (Process)

4. ชั้นสรุปและประเมินผล

4.1 ประเมินความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียน

2. ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อประสบปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ยากแก่การตัดสินใจ เหตุผลดังกล่าว จะแสดงถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล จะเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นด้วย ซึ่งวัดได้จากคะแนน ในการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมภายหลังการเรียน นักเรียนสามารถเลือกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงกว่าที่นักเรียนเลือกมาก่อนเรียน ตามขั้นพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ยึดหลักการตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกาย

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลหรือได้สิ่งแลกเปลี่ยน

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ กฎเกณฑ์ ตามที่สังคมกำหนด

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ยอมรับกฎเกณฑ์ ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง
ตามกฎหมาย

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดอุดมคติสากล เน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนในวิชาสังคมศึกษา สาระที่ 2 หน้าที่ พลเมือง ซึ่งวัดได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักของ เบนจามิน เอส บลูม (Bloom. 1956: 48-50) โดยการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ความรู้ความจำ ประกอบด้วย ความรู้ความจำที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง เรื่องราว หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ

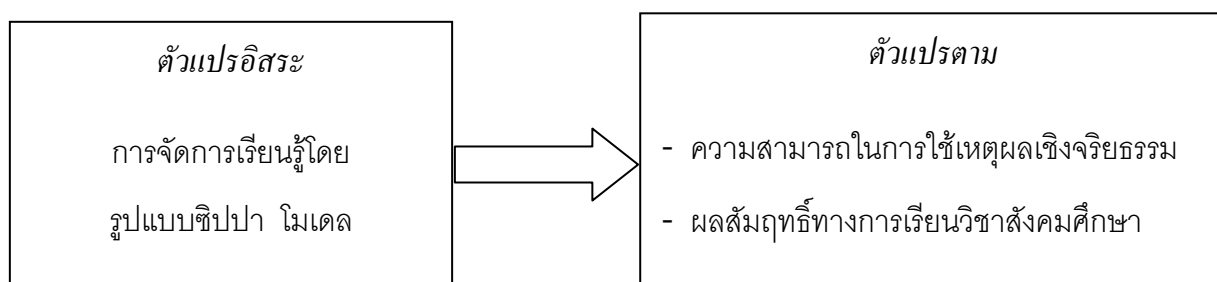
3.2 ความเข้าใจ ประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับการแปลความหมาย การตีความ และการขยายความตามสภาวะการณ์ได้ ตรงตามความหมายที่มีความสอดคล้อง ตรงตามบริบทของสังคมในปัจจุบันได้อย่างสมเหตุสมผล

3.3 การนำไปใช้ ประกอบด้วย ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการนำประสบการณ์ใหม่ ที่ได้รับมาแก้ปัญหานั้น ๆ ได้สำเร็จ

3.4 การวิเคราะห์ ประกอบด้วย ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ด้วยวิธีการแยกแยะได้ ถึงความสำคัญ ความสัมพันธ์และหลักการ ด้วยกรณีตัวอย่าง หรือเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น อย่างสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับบริบทในขอบเขตสังคมนั้น ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 41102) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีกรอบในการศึกษาวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา

1.1.1 ความหมายของวิชาสังคมศึกษา

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของวิชาสังคมศึกษาไว้หลายประการ ดังนี้

จาโรลิเมค (พรนิภา สماعيل. 2545: 31; อ้างอิงจาก Jarolimek. 1967) ให้ความหมายว่าสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม และกล่าวถึงวิธีที่มนุษย์จะใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของตนในการดำรงชีวิต

เยาวภา ประคองศิลป์ (2538: 26) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นการนำเอาเนื้อหาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาปรับให้เหมาะสมสำหรับผู้เรียนทุกระดับ ลักษณะของวิชาสังคมศึกษา จึงเป็นการรวมหลายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวพันกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

เผด็จ กุลประดิษฐ์ (2540: อ้างอิงจาก พรนิภา สماعيل. 2545: 32) ให้ความหมายของวิชาสังคมศึกษาว่าเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชน ตลอดจนการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุขวิชาสังคม

จึงเป็นวิชาที่ว่าด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างปกติสุข

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กับสังคมมนุษย์ ที่ดำรงชีวิตอยู่ในดินแดนต่าง ๆ ของโลก และใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของตนในการดำรงชีวิต โดยมีการบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน และเพื่อมุ่งสู่นาคตที่ดีต่อไป

1.1.2 ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 1-2) เนื่องจากการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบมีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านความรู้

กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น

2. ด้านทักษะและกระบวนการ

ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่างๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการดังนี้ ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการ และการนำไปใช้ ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสวน เช่น ความสามารถในการตั้งคำถาม และการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการ ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่นความสามารถในการเป็นผู้นำ และผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่

ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้ง และแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติและค่านิยม

กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัย ในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครอง ของศาสนา และการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงาน เป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับการอบรมปมนิสัย มาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

ลาวัณย์ วิทยายุทธภูมิกุล (2533: 49) ได้ให้ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาในกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนว่า

1. เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด เจตคติ ค่านิยมและทักษะของพลเมืองดีทางสังคมที่จะขาดเสียไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นวิชาที่ต้องกำหนดหรือบังคับให้นักเรียนในโรงเรียนโดยทั่วไปไม่ว่าจะในสังคมที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบใด

2. สังคมศึกษามีบทบาทหน้าที่เบื้องต้น คือ ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีเหตุผลและใช้เหตุผล มีความเป็นมนุษย์ มีความรู้สึกหรือสัมผัสฉับไว สามารถตอบสนองต่อสังคมรอบตนได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย

3. การเรียนรู้ทางสังคม (Social Education) เกิดขึ้นได้ในเกือบทุกสถานการณ์และสถานที่ นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน วิชาสังคมศึกษามีบทบาทเป็นส่วนหนึ่ง ของการเรียนรู้ทางสังคมในลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่เป็นระบบ

4. สังคมศึกษามีบทบาทเป็นแกนกลางของการสัมพันธ์หลักสูตรไปสู่เป้าหมาย เพื่อความเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพของสังคม เพราะการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาแทรกอยู่ในทุกวิชาในโรงเรียน การเรียนการสอนจึงต้องเป็นไปตามคุณสมบัติอันจำเป็นแก่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และยิ่งไปกว่านั้นสังคมยังเป็นตัวเชื่อมโยงความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกันในกิจกรรมการเรียนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ด้วย

5. สังคมศึกษามีบทบาทพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดี (Citizen Actor) โดยการประยุกต์ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และทักษะที่ได้รับในโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ความเป็นไปของสังคมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

1.1.3 กระบวนการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา

ในการที่ผู้เรียนจะสามารถศึกษาจนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนตั้งไว้ จะต้องอยู่กับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่นำทักษะด้านต่างๆ ในวิชาสังคมศึกษาขึ้นมาจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในที่สุด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการเลือกวิธีสอน ลัดดา ศิลาน้อย (เกษมภา รัตนโกสิน. 2540: 16; อ้างอิงจาก ลัดดา ศิลาน้อย. 2534) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. วิธีการสอนควรเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ทั้งในด้านความแตกต่างของสติปัญญา ความสามารถ การแสดงออก วัย ความสนใจของนักเรียน
 2. วิธีสอนจะต้องสนองจุดมุ่งหมายในหลักสูตรว่าต้องการให้นักเรียนได้อะไรจากบทเรียน ตลอดจนสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละบทเรียนด้วย
 3. วิธีสอนนั้นควรก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสภาพสังคม ทั้งทางด้านความต้องการและสภาพแวดล้อมในสังคม
 4. วิธีสอนนั้นควรเหมาะสมกับบุคลิกภาพของครูด้านความคล่องตัว ประสบการณ์ในการสอน
 5. วิธีสอนนั้นควรก่อให้เกิดแนวทางในการนำความรู้ เจตคติ ทักษะที่ได้รับจากการฝึกฝนไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
 6. วิธีสอนนั้นต้องมีชีวิตชีวา สนุกสนาน ไม่เป็นที่น่าเบื่อหน่ายแก่นักเรียน
 7. วิธีสอนนั้นควรเหมาะสมกับเนื้อหา ที่นักเรียนจะเรียนว่าสอดคล้องกันเพียงไร
 8. วิธีสอนนั้นควรเหมาะสมกับระยะเวลา สภาพห้องเรียน จำนวนนักเรียน บางครั้งวิธีสอนต้องใช้กระบวนการมากมาย เวลาย่อมไม่พอ หรือห้องเรียนเล็กเกินไป จำนวนนักเรียนมีมากเกินไป
- ณงนาถ สดาวโรดม (2534: 20) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหากว้างขวางมาก และเนื้อหา ส่วนใหญ่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและลึกซึ้งอย่างแท้จริง และเป็นการง่ายเข้าถ้าครูและผู้เรียนจะได้ร่วมกันเลือกและจัดกิจกรรมทางสังคมศึกษาประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสนองความต้องการ ความสนใจ และความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน เพราะการเรียนใน

ลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม ย่อมทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ดีกว่าและเร็วกว่าการที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง หรือเป็นแต่เพียงผู้รับฟังอย่างแน่นนอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนสังคมศึกษา

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนสังคมศึกษา (Activities use for Teaching of Social Studies) หมายถึง กิจกรรมการกระทำอย่างมีระบบที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้ได้ผลดี มีคุณภาพสนุกสนาน น่าสนใจ น่าเรียนรู้ มีความหมาย และมีประโยชน์ต่อบุคคลในกระบวนการเรียนการสอน คือ ผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วม

ในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนสังคมศึกษาแต่ละครั้งหรือแต่ละคาบครูผู้สอนจะต้องเลือก กิจกรรมให้เหมาะสม โดยเกณฑ์ในการเลือกและจัดกิจกรรมมีดังนี้

1. กิจกรรมที่เลือกมาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน หากเป็นทักษะก็ต้องเป็นทักษะที่เมื่อ ปฏิบัติแล้วผู้เขียนจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ หลักเกณฑ์ข้อนี้ในทางปฏิบัติ มักถูกละเลยอยู่เสมอ เช่น ตั้งความมุ่งหมายที่จะฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด รู้จักอภิปราย แต่ในการเรียนการสอนกลับเน้นการพูดของครูมากกว่าสอน ผู้เรียนมักมีกิจกรรมหรือประสบการณ์ในการฟัง และจดคำสอนของครู อันนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าในการปฏิบัติจริง ครูผู้สอนหลายคนไม่ได้จัดประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการสอน

2. กิจกรรมที่เลือกมาควรก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียนที่จะปฏิบัติ ความพึงพอใจของผู้เรียนอาจเกิดขึ้นได้ถ้าประสบการณ์ หรือกิจกรรมนั้นน่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก เป็นที่สนใจ และนิยมในหมู่ผู้เรียน มีประโยชน์ในการนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ฯลฯ ความพึงพอใจจะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนรักวิชาสังคมอีกด้วย

3. กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ควรอยู่ในขอบเขตความสามารถทางร่างกายของผู้เรียนที่จะปฏิบัติได้ ครูต้อง คำนึงถึงประสบการณ์เดิมหรือทักษะเดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ กิจกรรมใหญ่ที่ผู้เรียนจะได้รับควรสืบต่อเนื่องจากกิจกรรมและประสบการณ์ในอดีต หากไม่พิจารณาถึงเกณฑ์ข้อนี้แล้ว ผู้เรียนจะไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมใหม่ได้ ทำให้การเรียนเกิดความล้มเหลวและผู้เรียนเกิดความท้อแท้

4. กิจกรรมที่เลือกมาให้ผู้เรียน ควรส่งเสริมจุดมุ่งหมายในการสอนหลายด้าน

5. กิจกรรมที่เลือกมาให้ผู้เรียน ควรสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยครูต้อง พิจารณา ความสามารถพิเศษหรือความด้อยด้านใดด้านหนึ่งของผู้เรียนบางคน ประกอบด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ เช่น หลักสูตร รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม ผู้เรียน และจุดประสงค์ของการเรียน ทั้งนี้จะต้องสามารถนำเอาปัจจัยดังกล่าวมาใช้ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากวิชาสังคมศึกษามีขอบข่ายเนื้อหาที่กว้างขวาง รูปแบบ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูจะต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา สนองความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพของสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า

1. กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจะต้องมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ ของการสอนทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ
2. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องและสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องหลากหลาย และท้าทายความสามารถของผู้เรียน ทั้งทางด้านความคิด และการปฏิบัติ
4. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ด้วยตัวผู้เรียนเอง
5. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการนำไปใช้ในชีวิตจริงและมีความ เข้าใจในสังคมชัดเจนขึ้น
6. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องส่งเสริมคุณธรรม และทักษะทั้งทางวิชาการและทางสังคมแก่ผู้เรียน

1.1.4 ทักษะจำเป็นที่ควรฝึกให้นักเรียนในวิชาสังคมศึกษา

ประนอม เดชชัย (สุนันทา สายวงศ์. 2544: 42; อ้างอิงจาก ประนอม เดชชัย. 2536) ได้กล่าวว่า ทักษะที่ควรได้รับการฝึกฝนในวิชาสังคมนั้น มีอยู่หลายประการดังนี้

1. ทักษะในการอ่าน (Reading Skill) เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษา เช่น อ่านตีความ อ่านจับใจความ อ่านเพื่อเก็บความคิดรวบยอดในเรื่องให้มาสัมพันธ์กันได้
2. ทักษะในการคิด (Thinking Skill) คือ การฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อประสบปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ยากแก่การตัดสินใจ รู้ว่าอะไรคือข้อเท็จจริงหรือ ความเห็น ซึ่งการฝึกให้มีความคิดแบบนี้จะช่วยให้ นักเรียนรู้จักเลือก รู้จักการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นในอนาคตด้วย
3. ทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) คือ การค้นคว้าแสวงหาข้อมูลจากการอ่าน การฟัง ตลอดจนการใช้หนังสือคู่มือและสารานุกรม เพื่อสรุปและนำมาเสนอโดยวิธีต่าง ๆ เช่น เขียนรายงาน เสนอรายงานปากเปล่า เป็นต้น
4. ทักษะในการใช้แผนที่และลูกโลก (Map and Globe Skill) คือ การฝึกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้รู้จักอ่านแผนที่และการใช้ลูกโลก เข้าใจถึงอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้ง มาตรฐานส่วน ละติจูด ลองจิจูด การเข้าใจสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ในชีวิตมาก

5. ทักษะการใช้และเข้าใจสิ่งพิมพ์ที่เขียนเป็นกราฟ (Graphing Skill) เพื่อให้เข้าใจ และสามารถอ่าน หรือแปลความหมายจากสิ่งที่เขียนเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบ หรือแทนคำอธิบายได้ เช่น รูปภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนผัง เป็นต้น

6. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) คือ ทักษะในการทำงานร่วมกันเป็น หมู่คณะ เช่น การวางแผนทำงานร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

7. ทักษะในการเกิดความรู้ขั้นปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะที่ลึกซึ้งกว่าการ เรียน เพื่อให้มีความรู้ปกติธรรมดา คือ เกิดทักษะในการค้นคว้าและคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ สามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่ อันเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป

8. ทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น การปฏิบัติงานในสังคม มารยาท สังคม การแต่งกาย การรู้จักค่านิยมในสังคม มีความรอบรู้กฎระเบียบข้อบังคับ กฎหมายและความ ต้องการของสังคม ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมทางสังคม

1.1.5 วิธีสอนในวิชาสังคมศึกษา

ในสภาพการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การสอนสังคมศึกษา จำเป็นที่จะต้อง สอน ให้นักเรียนได้เรียนรู้เท่าทันสังคมดังกล่าว

จากสภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ เอ็ดวิน (Edwin. 1976: 28-58) ได้ให้วิธีการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การสอนสังคมศึกษา ครูอาจจะใช้วิธีการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนรู้จักคิด โดยผ่านกระบวนการสืบสวน วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เหตุผล มี วิจารณ์ญาณมากกว่าการสอนแบบเก่าที่เน้นให้นักเรียนท่องจำ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด เป็นผู้ คอยจ้ำจี้จ้ำไชให้ความรู้แก่นักเรียน ส่วนนักเรียนที่ครูให้เน้นเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ในที่สุด นักเรียนจะ กลายเป็นผู้ที่ไม่รู้อะไรเลย เพราะขาดประสบการณ์การใช้ความคิด ดังนั้นการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ จึงเน้นในเรื่องการใช้ความคิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนในอนาคต

2. การสอนแบบบรรยายนั้นยังคงจำเป็นที่จะต้องใช้ในการสอนสังคมศึกษาอยู่บ้าง แต่ ครูไม่ควรใช้การสอนแบบบรรยายอยู่ตลอดเวลา ควรหาวิธีสอนอื่นมาใช้ด้วย การสอนแบบบรรยายนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นวิธีสอนที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และเนื้อหา มาก ถ้าครูเป็นผู้บรรยายที่ดี แต่จะนำไปใช้กับสภาพห้องเรียนอยู่ตลอดเวลาไม่ได้ การนำไปใช้ควรอยู่ในดุลยพินิจของครู

3. วิธีสอนอีกประการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่คือ การสอนแบบอภิปราย เรื่องที่จะนำมาอภิปรายนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้อง ในลักษณะที่เป็นข้อเท็จจริงเสมอ ไป เพราะข้อเท็จจริงเหล่านั้นนักเรียนสามารถจะหาอ่านได้ด้วยตนเอง ครูอาจจะใช้คำถามให้นักเรียน

ตอบปากเปล่าเพื่อตรวจสอบดูว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในข้อมูลที่สำคัญบางเรื่องเพียงใด ในขณะที่มีการอภิปราย ครูอาจจะบรรยายสั้น ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4. การสอนโดยวิธีการแก้ปัญหา เป็นการวิธีการสอนที่ใช้กันมากในการสอนสังคมศึกษา แนวใหม่ ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ นักเรียนอาจจะเริ่มด้วยการถามปัญหาหรือคำถามที่เขาสงสัย และมีความหมายอย่างแท้จริงในชีวิตของเขา ด้วยแรงกระตุ้นที่อยากจะเรียนรู้ จะทำให้เขาเกิดความเข้าใจดีขึ้น จำได้นาน และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ไปแล้วได้ง่าย ในสถานที่แห่งใหม่ ที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนจะรู้จักวิธีคิดและวิธีการแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. การสอนโดยรูปแบบชิปปา โมเดล (CIPPA Model) เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกค้นคว้า รวบรวม ข้อมูล และสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ฝึกฝนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ในการทำงาน เรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Construct) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม (Interaction) การเคลื่อนไหวทางกาย (Participation) การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ (Process learning) การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ (Application)

นอกจากนี้ วันเพ็ญ วรรณโกมล(2542: 19-22) ได้กล่าวว่าในยุคที่มีการปฏิรูปการศึกษา ของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สังคมไทยจึงต้องการคนที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินประเมินค่า เลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม มีความรู้ทั้งหลักการและทักษะปฏิบัติ ที่มีมาตรฐานสูงเทียบเท่าสากล มีคุณธรรม จริยธรรมมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ มีความเป็นประชาธิปไตย คงความเป็นไทย รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นมิติใหม่ของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของไทยได้ แนวคิดมาจาก คำสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องบูรณาการ
2. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากหลักการทั้ง 4 ประการดังกล่าวทำให้ขอบเขตของการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษากว้างขวางกว่าแนวคิดเดิมที่จัดให้ผู้เรียนเฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น แต่มีมิติใหม่ของสังคมศึกษาจะจัดให้กับผู้เรียนในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ทุก ๆ ที่ ทุกเวลา สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้คือ

1. การเรียนรู้จะต้องบูรณาการในเรื่องของตนเองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพ การเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง จัดโอกาสให้กับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง แล้วนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดยใช้เทคนิควิธีสอนเช่น Inquiry method, Co-operative learning, Problem solving เป็นต้นนอกจากนั้นผู้สอนยังต้องฝึกกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดและฝึกการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3. การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาไทย หมายถึงรูปแบบการเรียนที่นำเอาเนื้อหาหรือวิธีการสอนของภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร การที่สังคมโลกเป็นยุคข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เยาวชนรู้เท่าทันโลกจึงต้องทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคนไทย และเยาวชนไทยที่มีแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต ได้แก่ เครือข่ายห้องสมุด เครือข่ายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ตลอดถึงเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยให้โอกาสเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้นทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.1.6 สารการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติใน

การพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเอง อยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองใน สังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและ ความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธานค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการ ดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และ การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใน อดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่ง ทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1.7 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึด มั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรง รักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มี ค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส.3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1.8 การวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติตาม

มาตรฐานแล้ว ยังใช้เป็นกรอบในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีพัฒนาการ มีความสามารถและมีความสำเร็จทางการเรียนในระดับใด เพื่อนำผลมาใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการ พัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในระดับชั้น ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ รวมทั้งรับการประเมินจากภายนอกด้วย

ลัดดา ศิลาอ่อน (เเผด็จ กุลประดิษฐ์. 2540: 18-20; อ้างอิงจาก ลัดดา ศิลาอ่อน)

ได้กล่าวถึงการวัด และประเมินผลวิชาสังคมศึกษาว่า มีบทบาท และมีความจำเป็นอย่างมาก ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีวิธีการอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. สอบก่อน (Pre Evaluation) เป็นการสอบประเมินพื้นฐานหรือความพร้อมของ ผู้เรียนก่อนที่จะสอน เพื่อ

1.1 ศึกษาพื้นฐานความรู้ ทั้งในด้านความคิดรวบยอด ทฤษฎี หลักการ ซึ่งผู้เรียนควรรู้ มาก่อน เครื่องมือจะเป็นลักษณะของแบบทดสอบ

1.2 วัดความสามารถทางสติปัญญา ว่าความสามารถในการพัฒนาทางสมอง มี ลักษณะเป็นเช่นไร เพื่อจะจัดเข้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

1.3 วัดความสนใจของผู้เรียน เพื่อสร้างความสนใจให้เห็นคุณค่า และวางแผนเริ่มต้น สอน อย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสิ่งที่จะเรียน ใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์แบบสอบถาม ผลของการ ประเมินค่า

2. สอบขณะสอน (Formative Evaluation) เป็นการสอบเพื่อดูผลการเปลี่ยนแปลง ขณะสอน ในขณะที่นักเรียนเรียนแต่ละจุดประสงค์ แต่ละหน่วย หรือแต่ละคาบ นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เพียงใดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถ้านักเรียนไม่ประสบความสำเร็จตาม จุดประสงค์ที่กำหนด ผู้สอนจะได้แก้ไขสิ่งบกพร่องของนักเรียนว่าที่ไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายเพราะเหตุ ใด เป็นการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การประเมินผลจะใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสอบถาม การตรวจผลงาน การทดสอบ

3. สอบหลังสอน (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนหรือ เป็นการดูผลรวมของความสามารถของนักเรียนว่า หลังจากที่ได้รับการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนบรรลุ ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งใช้การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนเป็นเกณฑ์ วิธีการที่ใช้จะอยู่ในลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีเป้าหมายในการส่งเสริมศักยภาพการเป็น พลเมืองดี โดยหลอมรวมวิทยาการแขนงต่างๆ มาบูรณาการเพื่อมุ่งให้นักเรียนเป็นไปตามศักยภาพที่ หลักสูตรกำหนดไว้ การวัดและประเมินจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้พัฒนา ศักยภาพของตนเองได้มากน้อยเพียงใดหลังจากการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมไปแล้ว การวัด

และประเมินผลผู้สอนจำเป็นจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลายโดยคำนึงถึงศักยภาพและความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อให้ผลจากการวัดสามารถตอบคำถามได้ว่าหลังจากการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมของผู้เรียนแล้วนั้นมีสมรรถนะทางการเรียนสูงขึ้นมากน้อยเพียงใดหรือลดลงอันเนื่องมาจากสาเหตุใด เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปให้ดีขึ้นการวัดและประเมินผลต้องกระทำในหลายบริบทดังนี้

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบบรรยายความ แบบเติมคำสั้นๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

2. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงานการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆในระหว่างเรียนและการทำกิจกรรมต่างๆ ครูผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลาซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงโดยผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย และจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจนในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงาน โครงการ โครงงาน การทำงานกลุ่ม กิจกรรมประจำวันผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อนร่วมงานรวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดวัน เวลาและเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อได้คุยได้ตรงประเด็น เป็นต้น

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของนักเรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น Rating Scale , Checklist , Scoring Rubric เป็นต้น

5. Scoring Rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพหรือประมาณหรือระดับความสามารถเพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่นๆได้ทราบว่านัก

เรียนรู้อะไรทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินให้คะแนนภาพรวม หรืออาจจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการ ความคิดสร้างสรรค์หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงสัมฤทธิ์ผล ศักยภาพของนักเรียนในสาระการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) เป็นความรู้ความสามารถของ นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝน อบรมสั่งสอนจากสถานศึกษา ซึ่งวัดและประเมินผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน เพราะจะเป็นตัวชี้ให้ทราบว่า การเรียนการสอนที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อต้องการจะทราบว่าหลังจากจัดการเรียนการสอนไปแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่ง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หรือความก้าวหน้าทางการเรียนมากน้อยเพียงไร เป็นที่พอใจของครูหรือไม่ จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้ความรู้ เนื้อหา และพฤติกรรมด้านใดบ้างในกระบวนการเรียนการสอน การวัดเป็นการรวบรวมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่อยู่ในกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลข ซึ่งเป็นปริมาณที่มีความหมายแทนคุณภาพหรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องวัด หรือเป็นการแปลงคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งจากสิ่งที่วัดนั้น โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ครูมีความจำเป็นต้องตัดสินใจหลายครั้งคือ ตัดสินใจเมื่อเริ่มต้นสอน ตัดสินใจระหว่างดำเนินการสอน และตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดการสอน การวัดผลหรือการทดสอบจะเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (สุนทรี เมฆบุญส่งลาภ. 2540: 18)

การประเมินผลวิชาสังคมศึกษาที่ดี ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ในการสอนแต่ละครั้งย่อมมีจุดบกพร่องบ้าง ถ้าขาดการประเมิน ครูจะสอนไปอย่างต่อเนื่อง ไม่คิดปรับปรุง เพราะไม่รู้ว่าจะอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข

2. สามารถตีค่าการตัดสินใจได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การผิดพลาดน้อยที่สุด ลักษณะของการประเมินนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบหาความเชื่อมั่น ค่าความยากง่ายตามหลักการวัดผลบ้าง เพื่อกันความผิดพลาดจากการประเมินผล

3. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการสอนแต่ละครั้ง ผู้สอนตั้งจุดมุ่งหมายว่าสอนแล้วจะให้นักเรียนรู้อะไรบ้าง มีพฤติกรรมอย่างไร สิ่งที่จะช่วยให้ครูทราบว่า การเรียนแต่ละครั้งบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ย่อมอาศัยการประเมิน

4. เป็นกระบวนการต่อเนื่อง หมายถึง จะต้องมีการทดสอบเมื่อจบบทเรียนแต่ละจุดประสงค์หรือจบหน่วยการเรียนรู้แต่ละครั้ง มิใช่ครูประเมินรวบยอด

5. คำนึงถึงตัวผู้เรียนในด้านวัย พัฒนาการ บางครั้งแบบทดสอบเนื้อเรื่องเดียวกันแต่ต่างระดับ เช่น ในหัวข้อข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน เมื่อนักเรียนเรียนทุกระดับ ครูจำเป็นต้องใช้คำพูดในแบบทดสอบต่างกัน เพื่อความเข้าใจที่ต่างวัย ต่างระดับ

1.1.9 สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ประเภทที่ใช้แพร่หลายทั่วไปมานาน กับประเภทเริ่มทดลองใช้และอุปกรณ์ใหม่ ๆ

1. ประเภทที่ใช้แพร่หลายมานาน (Conventional Audio Visual Type) ได้แก่ แผ่นภาพ ได้แก่ ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพประกอบคำอธิบาย ใช้เพื่อสร้างความสนใจ นำเข้าสู่บทเรียน และใช้ประกอบการอธิบายในกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้เป็นอย่างดี

ภาพยนตร์ ได้แก่ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ ภาพทึบแสง ภาพฉายข้ามศีรษะ ไมโครฟิล์ม ภาพฉายสามมิติ วิดีทัศน์ การใช้ภาพยนตร์ในวิชาสังคมศึกษามุ่งเพื่อผลทางจิตวิทยาและทางการศึกษาโดยตรง ในทางจิตวิทยาภาพยนตร์มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นความแปลกใหม่ซึ่งเร้าให้นักเรียนสนใจได้ดีเป็นพิเศษ และมีสมาธิหรือรวบรวมความสนใจไปที่ภาพยนตร์ได้ดีกว่าการใช้สื่อแผ่นภาพเป็นอันมาก ภาพที่เคลื่อนไหวได้หรือสามารถทำให้เสมือนเคลื่อนไหวได้ยิ่งก่อให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

วัสดุเสียง ได้แก่ แถบบันทึกเสียง แผ่นเสียง ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางในการสอนสังคมศึกษาโดยเชื่อมโยงกับวิธีสอนต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวกแก่การใช้ เพื่อเปิดฟังประกอบการสอนในด้านดนตรี การขับร้อง การแสดงพื้นบ้าน ใช้บันทึกเหตุการณ์สำคัญ ข่าวเหตุการณ์ บทวิเคราะห์วิจารณ์ต่าง ๆ

วัสดุกราฟิก ได้แก่ แผนภูมิและกราฟ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่และลูกโลกเป็นประโยชน์ในการสอนสังคมศึกษาในแง่ที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน มีจุดรวมของเนื้อหาให้นักเรียนสนใจและจัดทำได้โดยประหยัด

วัสดุให้เปล่าหรือวัสดุราคาเบา หมายถึง สื่อที่ขอได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ แผ่นพับ จุลสาร แผนภูมิ กราฟ ปฏิทิน รูปภาพ สไลด์ วัสดุสามมิติ ตัวอย่างวัสดุต่าง ๆ

วัสดุเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ได้แก่ กระดานดำ แผ่นป้ายผ้าสำลี แผ่นป้ายแม่เหล็ก แผ่นป้ายไฟฟ้า วัสดุสามมิติ หุ่นจำลองและตัวอย่าง นิทรรศการ ชุดการเรียนสำเร็จรูป

2. ประเภทที่ทดลองใช้เพื่อการศึกษา หมายถึง การใช้เทคโนโลยีการศึกษาบางอย่างเป็นสื่อการสอน เป็นสื่อที่มีได้ใช้กันโรงเรียนทั่วไปทุกแห่ง หลายประเทศต่างทดลองศึกษาและหาวิธีการจะใช้สื่อเหล่านั้นเป็นประโยชน์ในการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สื่อบางชนิดเป็นสื่อที่มีในชุมชนมานานแล้ว แต่อาจยังไม่ได้นำมาใช้เพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง เช่น

วิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์เพื่อการค้าที่จัดออกอากาศอยู่ทั่วไป ถ้าครูได้ศึกษากำหนดรายการที่จัดออกอากาศล่วงหน้า ก็สามารถมอบหมายให้นักเรียนติดตามชม หรือครูบันทึกรายการลงเทปโทรทัศน์ แล้วนำมาเปิดให้ชมประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในภายหลังได้ เช่น รายการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สัตว์ป่าในดินแดนต่าง ๆ วัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง กิจกรรมการเลือกตั้ง เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งคือ วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งสถานีทางการกระจายเสียงหรือสถาบันการศึกษาเป็นผู้ผลิตรายการเพื่อจุดประสงค์ทางการศึกษาโดยเฉพาะ อาจอยู่ในรูปแบบของวิทยุโทรทัศน์วงจรมอดุ วิทยุโทรทัศน์เพื่อการสอนโดยตรง

ห้องปฏิบัติการสังคมศึกษา จัดเลียนแบบห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางดนตรีเพื่อให้นักเรียนสามารถฝึกและทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่สำคัญ ๆ ของสังคมศึกษาได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำขึ้น วิธีจัดคล้ายกับการจัดรายการถาม – ตอบปัญหาที่มี และใช้ชุดการเรียนสำเร็จรูปเพื่อศึกษาด้วยตนเองในช่วงเวลาที่กำหนดให้ก็มี นอกจากนี้ อาจจัดในลักษณะของนิทรรศการเฉพาะเรื่อง เพื่อให้นักเรียนสังเกตหน่วยงาน และวิจารณ์ใช้เหตุผล

สื่อการเรียนสำเร็จรูป อาจจัดทำในรูปของอุปกรณ์แบบเครื่องช่วยสอน (Teaching Machine) หรือเอกสารบทเรียนสำเร็จรูป (Program Text) ก็ได้ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาด้วยตนเอง

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ CAI มีหลักการเดียวกับเครื่องช่วยสอนและบทเรียนสำเร็จรูปผสมผสานกัน และใช้วิธีการจัดระบบในด้านการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสามารถนำมาใช้ในการทบทวนบทเรียน การฝึกหัด การแก้ปัญหา การเล่นเกม เป็นต้น (สุรพงษ์ โฉมิตพิณฑุ. 2539: 33-38)

1.1.10 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้หลายท่านดังนี้

ไพศาล หวังพาณิชย์ (2526: 9) กล่าวถึง ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมหรือการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด

อารมณฺ์ เพชรชื่น (2527: 46) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝน หรือประสบการณ์ต่างๆทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่พัฒนาขึ้นจากผลการเรียนการสอน การฝึกฝน อบรมและประสบความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะและสมรรถภาพต่างๆ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่างๆกันดังนี้

พีระยุทธ์ สันติวัน (2533: 38) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่า ได้แก่องค์ประกอบทางด้านตัวนักเรียน เช่น ความรู้สึกนึกคิดกับตนเอง สุขภาพร่างกาย ความสนใจ สติปัญญา การปรับตัว ความมุ่งมั่น แรงจูงใจ เพศและอายุ ความบกพร่องทางร่างกาย ลักษณะทางกรรมพันธุ์ภูมิภาวะ รูปแบบการใช้เวลาเป็นต้น องค์ประกอบทางด้านโรงเรียน เช่น ขนาดโรงเรียน ความพร้อมทางด้านบุคลากรและสื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ต่างๆที่จะสามารถค้นหาความรู้ได้ เป็นต้น

ดลาอุสมะย์ (สายัณห์ สิทธิโชค. 2544: 46-47; อ้างอิงจาก ดลาอุสมะย์.) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีอยู่ 6 ด้านคือ

(1) คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านร่างกาย และสติปัญญา ความสามารถทางด้านทักษะ ร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดกับตนเอง อายุและเพศ ความเข้าใจในสถานการณ์

(2) คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ระดับการศึกษา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะจิตใจเจตคติ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดกับตนเอง อายุ และเพศ ความเข้าใจในสถานการณ์

สุขภาพร่างกาย

(3) พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการสอนทั้งหลาย เช่น วิธีการสอน ปฏิสัมพันธ์ทางความรู้และความคิด

(4) คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ

(5) คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนองเครื่องมืออุปกรณ์เป็นต้น

(6) แรงผลักดันจากภายนอก ได้แก่ ครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมเป็นต้น

บลูม (Bloom.1976: 139) กล่าวถึงองค์ประกอบของสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีตัวแปรอยู่ 3 ตัว

(1) พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึงการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนเรื่องนั้น และมีมาก่อนเรียนได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

(2) ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristics) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมถึงทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชา ต่อโรงเรียน และระบบการเรียน มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

(3) คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยภาระที่แน่ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาข้างอิทธิพลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นสามารถแบ่งแยกได้ 2 อิทธิพลดังต่อไปนี้ (1) อิทธิพลทางด้านผู้เรียนคือ ความพร้อมทางร่างกาย สติปัญญา เจตคติ เพศและอายุ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความรู้สึกรู้สีก่อนคิดเกี่ยวกับตนเอง (2) อิทธิพลทางด้านโรงเรียน อันได้แก่ ระบบการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความพร้อมของบุคลากรในทุกๆด้าน ด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้อันสนองตอบความต้องการและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา

งานวิจัยในประเทศ

คณางค์ เรืองสวัสดิ์. (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการใช้บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องสังคมประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องสังคมประชาธิปไตย สูงกว่าก่อนการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องสังคมประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พจมาน ศักดิ์อินันต์. (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดการสอน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระพินทร์ คร้ามมี (2544: 80) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนตามแนว สคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนแบบแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวสคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนแบบมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วลัย พานิช.(2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุชาดา สังข์เสื่อโพธิ์. (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เรียนหน่วยเศรษฐศาสตร์ในครอบครัว โดยใช้เกมสถานการณ์จำลองกับเทคนิคการพยากรณ์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมสถานการณ์จำลองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนการสอนโดยใช้เทคนิคการพยากรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุมิตรา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูพบว่า กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

เพค (Peck.1976: 4233-A) ได้เปรียบเทียบการสอนตามจุดประสงค์ด้านความคิดและด้านความรู้ในสถานการณ์ 3 อย่าง คือ การสอนในห้องเรียน และการสอนผสมผสานระหว่าง การสอนในห้องเรียนและการสอนนอกห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนนอกห้องเรียนมีคะแนนความคิด ความเข้าใจ เฉลี่ยหลังจากการสอนมากขึ้น อีก 2 กลุ่มก็มีคะแนนเฉลี่ยหลังการสอนสูงขึ้น แต่ไม่มากเท่ากับกลุ่มที่ได้รับการสอนนอกห้องเรียนและในห้องเรียน

ลัมพकिन(Lumpkin.1991: 3694 – A) ได้ศึกษาผลการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแลความคงทน ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับ 5 และ 6 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมไม่แตกต่างกัน สำหรับกลุ่มระดับ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.1.1 ความหมายของจริยธรรม

กรกช วิชัย (2551: 46) ให้ความหมายของคำว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์นั้น เหตุผลนี้จะแสดงถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

กรมวิชาการ (2552: 11) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ที่สังคมยอมรับเพื่อบรรลุถึงคุณภาพชีวิตที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของตนและสังคม

แพง ชินพงศ์ (2540: 9) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางแห่งความประพฤติและปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ เป็นการกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ที่ดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และสังคม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 165) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจ ประพฤติ หรือกระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยม และหลักศีลธรรม เมื่อสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด นั่นคือจริยธรรมเป็นการแสดงพฤติกรรมของคนเมื่อพบสถานการณ์หนึ่ง

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2544: 6-7) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดความสุข ความงาม ความสวย เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับคุณธรรม ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น จริยธรรมจะเน้นในสิ่งที่เหนือกว่าคุณประโยชน์

สุมน อมรวิวัฒน์ (2543: 19) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง แบบแผนของความประพฤติและการปฏิบัติซึ่งยึดหลักของศีลธรรม

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2533: 20) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นหลักสำหรับให้คนเรายึดถือในการปฏิบัติตน จริยธรรมตัดสินใจให้เราเป็นคนดี มีความประพฤติดี ละเว้นความชั่ว

อัญชลี เครือคำขาว (2540: 57) ให้ความหมายของคำว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม

ต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผลระดับใด ซึ่งเหตุผลที่แสดงออกมาจะแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำสุดเป็นระดับที่บุคคลมีความเห็นแก่ส่วนรวม จนในที่สุดเป็นการทำความดีเพื่อความดีโดยแท้จริง โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำนั้น

เพียเจท์ (Piaget. 1960: 1) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง เป็นลักษณะของมนุษย์และหน้าที่ เกี่ยวกับเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ การจัดเตรียมทางสังคม ความสัมพันธ์ในรูปของการกระทำร่วมกันและสิทธิ

กู๊ด (Good. 1964: 314) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติ ที่ถูกต้อง ดีงาม

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976: 4-5) กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรมถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึง กฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้นพันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

จากความหมายของ “จริยธรรม” ที่ได้รวบรวมมาข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม เป็นแนวทางหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้จำแนกพฤติกรรม ทางกาย วาจา ใจ ว่าดีหรือชั่ว แล้วจัดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเหมาะสมกับกฎ ศีลธรรม และยังช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจ เลือกที่จะกระทำหรืองดเว้น ที่จะกระทำเพื่อประโยชน์สุขต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

2.1.2 องค์ประกอบทางจริยธรรม

จริยธรรมมีลักษณะที่สัมพันธ์และขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม ความเชื่อ มโนธรรม ค่านิยม คุณธรรม และศีลธรรม ซึ่งยุพา นันทะไชย (2536: 4) ได้นิยามคำที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมไว้ดังนี้

ศีลธรรม (Morals) คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติของศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ศีลธรรมจะต่างจากจริยธรรมในแง่ที่จริยธรรมเป็นคำกลาง ๆ ไม่เฉพาะเรื่องศาสนา แต่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีและสังคม ส่วนศีลธรรมนั้นใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

คุณธรรม (Virtue) คือ อุบนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในจิตใจ อุบนิสัยนี้ได้มาจากความพยายามและความประพฤติที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

มโนธรรม (Conscience) คือ ความสำนึกถึงมาตรการความประพฤติดี อาจจะสำนึกในขณะที่จะต้องตัดสินใจเลือกวิถีทางประพฤติเฉพาะหน้าหรืออาจจะสำนึกในอดีต แต่ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกวิถีทางประพฤติ

ค่านิยม (Value) คือ การยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ มนุษย์ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และสุนทรียธรรม ทั้งนี้โดยได้ทำการประเมินจากทัศนะต่าง ๆ โดยถี่ถ้วนรอบคอบแล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของจริยธรรมซึ่งมีบุคคลต่าง ๆ ได้ให้แนวคิดไว้หลากหลายด้านด้วยกัน ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520: 4-6) ได้เสนอลักษณะจริยธรรมของบุคคลว่า ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 4 ส่วน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำสิ่งใดดีควรกระทำสิ่งใดไม่ควรกระทำ ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุและระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้เชิงจริยธรรมสามารถเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังมากเป็นพิเศษ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้เนื้อหาของจริยธรรมนั่นเอง

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ทางจริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนใหญ่ จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ แม่นยำกว่าความรู้เชิงจริยธรรมทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบ่งเป็น 2 จำพวก

จำพวกแรก การกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การให้ทานการช่วยเหลือผู้อื่น

จำพวกที่สอง พฤติกรรมเป็นสถานการณ์ที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง คะแนน ลักขโมย เป็นต้น

โกศล มีคุณ (2533: 93-94) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีการพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นได้นั้น องค์ประกอบที่จำเป็นก็คือสติปัญญาและการคิด เพราะสติปัญญาจะทำให้เด็กสามารถจดจำพินิจ พิจารณาเข้าใจกฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติหรือพฤติกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับจริยธรรมได้ ซึ่งจริยธรรมตามความหมายของเพียเจต์และโคลเบอร์ก ก็คือ พัฒนาการของความสามารถในการใช้หลักเพื่อการตัดสินใจ แก้ปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่าเป็น “เหตุผลเชิงจริยธรรม” นั่นเองและคุณลักษณะนี้ กำลังเป็นที่สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

2.1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักทฤษฎีจริยธรรมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บางคนเชื่อว่าสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล บางคนเชื่อว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝงในตัวของคนตั้งแต่แรกเกิด เมื่อโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลจะเริ่มแสดงตัวเด่นชัดและเปลี่ยนแปลงไปตาม วิธีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

2.1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฟรอยด์ (ทฤษฎีจิตวิเคราะห์)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาติตะวันตกกลุ่มแรกที่มีชื่อเสียงในการนำเสนอทฤษฎีพัฒนาการทางด้านจริยธรรม ได้อธิบายการเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เนื่องมาจากปัจจัยผลักดันจากจิตใต้สำนึก ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

อิด (Id) พลังงานติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด หมายรวมถึง สัญชาตญาณด้วยแรงขับภายในซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องควรหรือไม่ควรแต่อย่างไร ที่เรียกกันว่า พลังแสวงหาความสุข เมื่อต้องการอะไรก็จะพยายามหาทางตอบสนองความต้องการทางกายของตนเองอย่างนั้น ๆ จนได้ อาจเรียกว่า “สันดานดิบของมนุษย์” ก็ได้

อีโก้ (Ego) เป็นพลังแห่งการรู้และเข้าใจ การรับรู้ข้อเท็จจริง การใช้เหตุผลการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย เป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาวิธีการเพื่อตอบสนองพลังอิด เช่น หิวพลังอีโก้ก็จะใช้เหตุผลตรรกะตรองว่าจะบำบัดความหิวนั้นด้วยวิธีการใดตามสภาพแวดล้อม เช่น หาอาหารจากตู้กับข้าวในครัว ไปรับประทานอาหารนอกบ้าน หรือตีชิงวิ่งราวเขามากิน พลังอีโก้เป็นพลังของจิตที่คอยยับยั้งการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของอิด โดยทำการควบคุมจิตใจมิให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม

ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ทางด้านคุณธรรมและคอยกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมตามปทัสสถานของสังคมโดยซูเปอร์อีโก้กระตุ้นให้อิดละทิ้งความไม่ถูก ไม่ควร และสนับสนุนอีโก้ให้เปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควร มีลักษณะเป็นค่านิยมต่าง ๆ เช่น ความดี ความชั่ว ความถูกต้อง มโนธรรม คุณธรรม ความยุติธรรม ซูเปอร์อีโก้เป็นพลังที่หักห้ามความรุนแรงของพลังอิด โดยเฉพาะพลังจากสัญชาตญาณทางเพศและความก้าวร้าวรุนแรงทั้งหลาย

ลักษณะบุคลิกภาพของมนุษย์ เกิดจากการทำงานร่วมกันของพลังทั้ง 3 นี้ พลังไดมอีอิทธิพลเหนือพลังอื่นย่อมเป็นตัวชี้ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เช่น ถ้าพลังอิดมีอำนาจสูง ก็มีบุคลิกเป็นเด็กไม่รู้จักโต เอาแต่ใจตนเอง ถ้าพลังอีโก้มีอำนาจสูงก็เป็นนักอุดมการณ์ นักทฤษฎี นักพัฒนาสังคม ฯลฯ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยอาศัยกระบวนการให้รางวัลและการลงโทษเป็นเครื่องมือในการอบรมจริยธรรม โดยจะได้รับการพัฒนาขึ้นในระบบ ซุปเปอร์อีโก้ เด็กจะมุ่งกระทำตามกระบวนการถอดแบบ (Identification) จากการอบรมเลี้ยงดูมาแต่เยาว์วัยทำให้เด็กถอดแบบบุคลิกภาพค่านิยมและมาตรฐานจริยธรรมในสังคม จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเอง และเด็กยอมรับต่อการให้รางวัลและการลงโทษตัวเองอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อจริยธรรมได้รับการปลูกฝังในระบบซูปเปอร์อีโก้ของเด็กแล้ว ทุกครั้งที่เขากระทำผิดเขาก็จะลงโทษตนเองด้วยการแสดงความรู้สึกผิด และเมื่อปฏิบัติได้ตามมาตรฐานจริยธรรมก็จะมีรางวัลแก่ตนเอง ซึ่งแสดงออกด้วยการชื่นชมนิยมนิยมยกย่องตนเองเป็นต้น (ปราชญา กล้าผจญ.

2544: 168-169)

2.1.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้ เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิด โดยยึดเอาหลักการเสริมแรงหรือหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้น ดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติ และอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (Cognitive Structure Change)

2. แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุด มีรากฐานจากความต้องการทางชีวภาพหรือความต้องการรางวัลจากสังคมและหลีกเลี่ยงการลงโทษ

3. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความผูกพันกับวัฒนธรรม

4. พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Norm) เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยมีสาเหตุมา จากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก

5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้ามและการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม (Socializing agent) (Skinner. 1971: 101-128)

จริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แยกเป็นประเด็นหลักในการพิจารณา ออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. ต้นกำเนิดของพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมระบุว่า พฤติกรรม ส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้มี 2 แบบ คือ การเรียนรู้จากผลกรรม เป็นการเรียนรู้ ที่ที่บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองแล้วเรียนรู้ผลกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จาก การสังเกต การเรียนรู้ชนิดนี้เกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model) ว่า ตัวแบบทำอะไร ทำอย่างไร มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อสังเกตได้แล้ว ผู้สังเกตก็มีความคิดว่าตนสามารถทำพฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร ในเวลาข้างหน้าที่สามารถทำแบบแผนพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมากระทำได้

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม แยกได้เป็น 2 ประเด็น คือ

2.1 ตัวแปรที่เกิดก่อนพฤติกรรม แล้วมีผลต่อพฤติกรรม ประกอบด้วย การ มีตัวแบบ เพราะช่วยให้มนุษย์เรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ได้มากมาย โดยไม่ต้องใช้เวลานานกับการเรียนรู้ แบบลองผิดลองถูก

2.2 ตัวแปรที่เกิดหลังพฤติกรรม แล้วจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในเวลา ต่อมา ประกอบด้วยผลกรรมจากภายนอกและผลกรรมจากภายใน ปฏิบัติการกระทำของตนเองและ การเปรียบเทียบผลกรรมที่คาดหวังกับผลกรรมจริง

จริยธรรมเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเกิดจากกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ศีลธรรมและจารีตประเพณี โดยที่ต้นกำเนิดของพฤติกรรมเกิดจาก การเรียนรู้ในผลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และจากการสังเกตจากการกระทำของผู้อื่น หรือที่ เรียกว่าตัวแบบ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มาก เพราะไม่ต้องเสียเวลาในการเรียนรู้

2.1.3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้จากแม่แบบ (Modeling or observational Learning) การเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการได้รับแบบอย่างกระตุ้นจากสังคม บุคคลใดมีลักษณะชอบฟังพาดจะมีพฤติกรรมการเลียนแบบสูงกว่าบุคคลอื่น (Jackkubzak and Walters. 1959: 102-107) แบบดูราได้ทำการทดลองพบว่า อิทธิพลของรูปแบบทางสังคมจะมีผลต่อ ความคิดทางศีลธรรมของบุคคลอย่างยิ่ง

2.1.3.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

เพียเจท์ (Piaget. 1960: 357) เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดที่ว่า พัฒนาการทาง จริยธรรมของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาในการที่จะรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมโดยพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล นั้นด้วยเพียเจท์ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่ได้รับ การตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นการสนองต่อกฎเกณฑ์ตามวัฒนธรรม มีการ ตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัว ต่อผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม โดยถือว่าเป็นการทำตาม กฎเกณฑ์ของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงผลที่ผ่านมา

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8-10 ปี เพียเจท์เชื่อ ว่าเกิดขึ้นมาจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อน ด้วยกัน ความ เกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่ง หมายถึงการแลกเปลี่ยนแปลงและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงวัย 8-10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคม ปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนที่พัฒนาการของเขาอาจหยุดชะงักในขั้นที่ 2 เนื่องจาก พัฒนาการเลี้ยงดูการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูตัวเขาหรือจากสังคม หรือจากการขาด ประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2520: 40-41)

ปัจจัยสำคัญที่เพียเจท์ เชื่อว่า ช่วยให้มีพัฒนาการจริยธรรมภายนอกไปสู่จริยธรรม ภายใน ก็คือ พัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ ที่เด็กลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentricity) ลงไป ทำให้เด็กสามารถเข้าใจทรรศนะของผู้อื่นได้และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มากขึ้น พัฒนาการเหล่านี้ เกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นในวัยเดียวกัน โดยมี กระบวนการที่เกี่ยวข้อง 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการแยก การมีส่วนตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมี ผลให้เด็กมีทรรศนะต่อกฎเกณฑ์และผู้มีอำนาจเปลี่ยนไปจากเดิม การที่เด็กโตขึ้นทำให้เด็กมีโอกาส ได้รับความเท่าเทียมกับผู้ที่มีอายุมากกว่าตนในสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งจะลดการนับถือผู้ใหญ่แบบ ทิศทางเดียวกันลงไป การได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันทำให้เด็กนำเอาการนับถือกันและกันเข้ามา ใช้ ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากขึ้น มีการร่วมมือกันทำสิ่งต่าง ๆ มาก ยิ่งขึ้น ส่วนกระบวนการที่ 2 นั้นเกี่ยวกับการสวมบทบาทต่าง ๆ กับเพื่อนวัยเดียวกัน บางครั้งเป็นการ สวมบทบาทที่จะต้องมีการกระทำต่อกันและกัน เช่น ในการเล่นเกมคนหนึ่งอาจเล่นเป็นตำรวจ อีกคน หนึ่งเป็นผู้ร้าย การเล่นเกมจะดำเนินไปด้วยดีเมื่อเด็กแต่ละคนต่างก็แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม การเล่นเกมแบบนี้ทำให้แต่ละคนแสดงบทบาทได้เต็มที่ราวกับเป็นตำรวจ หรือเป็นผู้ร้ายจริง ๆ การทำเช่นนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกนับถือเพื่อนคนอื่น ๆ เคารพกฎเกณฑ์ที่พวกเขาช่วยกันสร้างขึ้นมา

เพียเจท์ เชื่อว่า พ่อแม่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาการจริยธรรมของเด็ก ดังได้ยกตัวอย่างมาแล้วในเรื่องการอบรมสั่งสอนให้เด็กพิจารณาเจตนาในการกระทำ ว่าเขามีเจตนา

อย่างไรในการตัดสินความถูกผิดนั้น (เช่น เด็กอายุ 7 ขวบ ทำถ้วยแตกไปถึง 15 ใบ แล้วเขารับว่าเขาทำผิดอย่างนี้เรียกว่า ความรับผิดชอบแบบปรนัย (Objective responsibility) และเด็กโตอายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป หากทำถ้วยแตกเพียงใบเดียวเพราะมีเจตนาจะขโมยของกันนั้น ถือว่ามีความผิดมากกว่าและถือว่าเป็นความรับผิดชอบแบบอัตนัย (Subjective responsibility) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539 : 191)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีของเพียเจท์ ด้านพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่ถือว่าได้ว่า มีคุณค่ามากอีกทฤษฎีหนึ่ง เพราะได้กระตุ้นให้มีการวิจัยเกิดขึ้นมากมายและเป็นรากฐานให้กับทฤษฎีอื่น ๆ อีกด้วย อาทิ ทฤษฎีของโคลเบอร์ก อย่างไรก็ตามทฤษฎีของเพียเจท์ก็มีจุดอ่อนในบางประเด็น ได้แก่ ประการแรก ในฐานะที่เพียเจท์เป็นนักทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ ตามแนวทฤษฎีนี้พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นเป็นขั้น ๆ ชั้นเหล่านี้มีลักษณะคุณสมบัติจำเพาะหลายอย่าง แต่ทฤษฎีจริยธรรมของเพียเจท์กลับมีความหละหลวมในการใช้มโนคติเกี่ยวกับชั้นเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น ชั้นตามทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจมีคุณสมบัติประการหนึ่งว่า หากใช้วิธีทดสอบหลาย ๆ วิธี เป็นต้นว่าใช้เรื่องเล่าเพื่อทดสอบเด็กหลาย ๆ เรื่องคำตอบที่เด็กตอบต่อเรื่องหนึ่งควรอยู่ในชั้นเดียวกับที่ตอบต่อเรื่องอื่น ๆ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าโครงสร้างรวม (Structural whole) ลักษณะเช่นนี้ เพียเจท์ กลับยอมรับว่า ไม่ได้เกิดขึ้นในทฤษฎีจริยธรรมของเขา เพราะเด็กที่เขาทดสอบบางคนให้คำตอบอย่างหนึ่งกับเรื่อง ๆ หนึ่ง แต่ให้คำตอบอีกอย่างหนึ่งกับเรื่องอีกเรื่องหนึ่ง และเรื่องบางเรื่องก็ชี้แนะไปในทางการตัดสินความรับผิดชอบแบบปรนัยมากกว่าเรื่องอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539: 212)

2.1.3.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพค

เพค (Peck. 1960: 97-150) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการของจริยธรรมไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ไม่มีจริยธรรมอะไรเลย ขาดความรู้ ความสำนึกว่าสิ่งใดก็ตามที่ตัวเองกระทำลงไปนั้นมีผลดีหรือผลเสียต่อบุคคลอื่นอย่างไร ผู้มีจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้ ได้แก่ ทารก ในหุมนักเรียนอาจมีอยู่บ้างแต่น้อย

ขั้นที่ 2 เป็นการกระทำด้วยตนเอง สนใจในเรื่องของตนเองว่า ตนเองมีความต้องการอะไรบ้าง ทำตามอารมณ์หรือความพอใจของตนเองฝ่ายเดียว ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสิ่งที่ตนพอใจนั้นคนอื่นไม่พอใจ

ขั้นที่ 3 เป็นการกระทำตามเพื่อนฝูง หรือทำตามแบบแผนที่หมู่คณะเขาปฏิบัติกัน โดยไม่ใคร่ไตร่ตรองว่าสิ่งที่ทำนั้นดีหรือเลว เป็นผลเสียแก่บุคคลอื่นแค่ไหน

ขั้นที่ 4 เป็นการกระทำตามระเบียบแต่ขาดความเข้าใจในเรื่องเหตุผลว่า ทำไมต้องทำสิ่งนั้น

ขั้นที่ 5 เป็นการกระทำอย่างมีเหตุผลและสติสัมปชัญญะ ขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุด เป็นการปฏิบัติที่เป็นผลดีแก่ทุก ๆ คน แม้ว่าบางครั้งจะละเมิดระเบียบแบบแผน หรือผิดไปจาก หลักการปฏิบัติของหมู่คณะก็ตาม

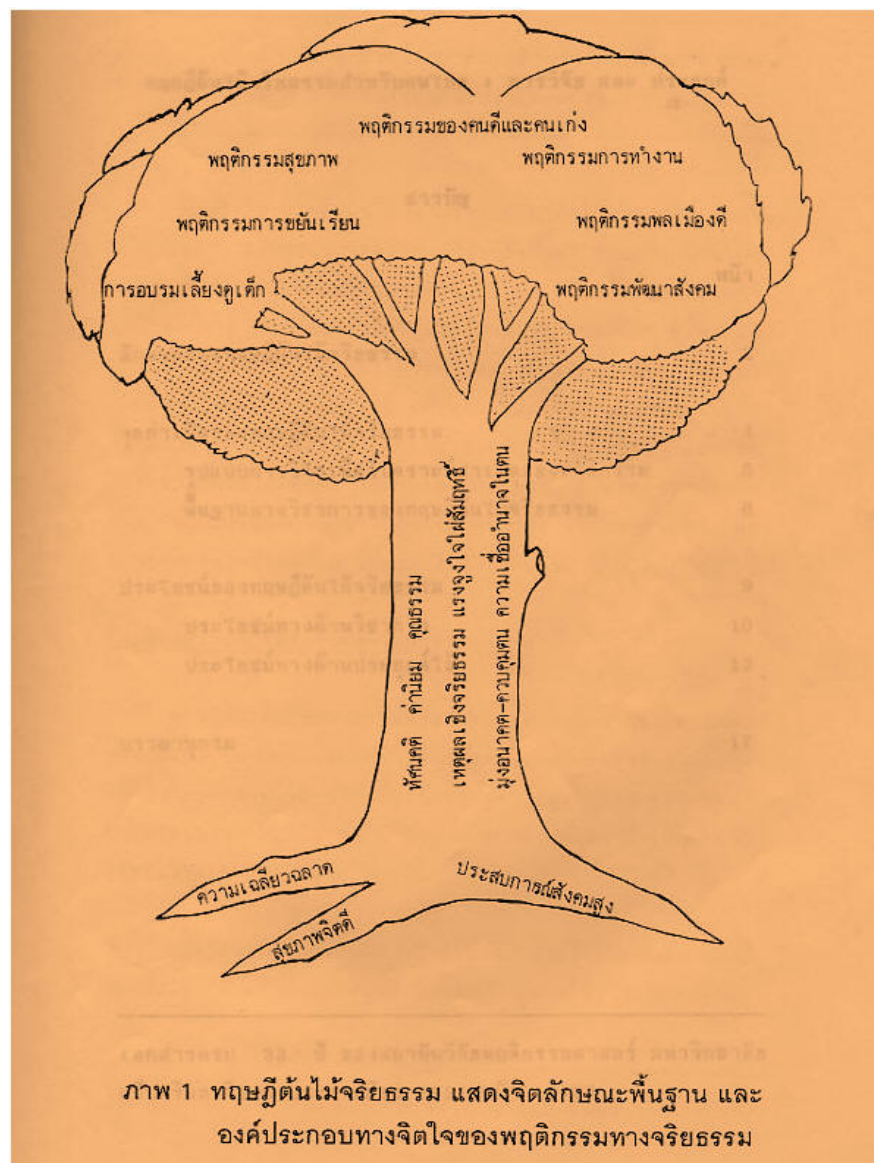
2.1.3.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของไทย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 ก: 2-5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งโดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์ เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วย จิตลักษณะ 5 ด้าน คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองความเชื่ออำนาจในตนเอง จูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่ 3 ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ สติปัญญา ประสพการณ์ทางสังคม สุขภาพจิต

ภาพประกอบ 2 ภาพทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

แสดงถึงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม

ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538 ข : 15

จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำดับของต้นไม้ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในประมาณที่สูงพอเหมาะ กับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความ

พร้อมที่จะรับการพัฒนาทางจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำดับ เพื่อใช้อธิบายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ เกิดผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย เมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ได้ชี้แนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัย เพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่า คนที่เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้เหมาะสมกับอายุ

2.1.3.7 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2520: 40-43) ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจท์ และพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มิได้บรรลุสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี

โคลเบอร์ก เชื่อว่า การบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในทางการให้เหตุผลจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด โคลเบอร์กได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10 ปี ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมโดยแบ่งจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น และได้แบ่งเป็น 3 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ระดับของจริยธรรมทั้ง 3 ระดับนี้เป็นแนวทางการพัฒนาแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของครูในการวิจัย เสนอในรูปตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ขั้นตอนการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบเลี่ยงการลงโทษ (2-7 ปี) (The Punishment and Obedience Orientation)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี) (The Instrumental Relativist Orientation)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามทีผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) (The Interpersonal Concordance "Good Boy-Nice Girl" Orientation)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามสังคม (13-16 ปี) (The "Law and Order" Orientation)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16-25ปี) (The Social Contract Legalistic Orientation)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (25 ปีขึ้นไป) (The Universal Ethical Principle Orientation)	

ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันท์. 2520 : 43

ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมในเด็กและวัยรุ่น พบว่า คนเรานั้นไม่ว่าจะอยู่ในสังคมแบบไหน ประเทศใดในส่วนของไหนของโลกและมีรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมตามลำดับเป็นขั้นตอนที่แน่นอนเหมือนกัน เป็น 6 ขั้น คือ (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. 2524: 70-72)

ขั้นที่ 1 อายุประมาณ 2-7 ขวบ เป็นขั้นที่กระทำอะไรลงไปก็คิดถึงตัวเองเป็นหลัก เชื้อฟุ้งผู้มีอำนาจทางกายสูงกว่าความรู้สึกกลัวที่จะถูกลงโทษทางกายเป็นตัวกระตุ้นให้ทำหรือไม่ให้อะไรตนเองมองตนเองว่าเหมือนกับอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น การกระทำต่าง ๆ จะถูกตัดสินในแง่ของผลสืบเนื่องทางกายภาพเด็กในขั้นนี้ ในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ เด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ขั้นที่ 2 อายุประมาณ 7-10 ขวบ เป็นขั้นที่จะทำอะไรลงไปก็เริ่มคิดถึงคนอื่นขึ้นมาบ้างแต่ก็เป็นไปเพื่อหวังที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนจากคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเท่านั้นและจะไม่

คิดถึงความต้องการของคนอื่นเลย ถ้าหากตนไม่คิดว่าตนจะได้รับประโยชน์จากเขาในปริมาณที่ตนพอใจ การตัดสินใจปัญหาทางจริยธรรมจะกระทำโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือกายภาพเป็นหลัก

ขั้นที่ 3 อายุประมาณ 10-13 ปี เป็นขั้นที่เริ่มเอาความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้อื่นเข้ามาพิจารณา ก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไป ก็ต้องคิดแล้วว่าสิ่งนั้นจะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หากแต่จะนำความชื่นชมมาให้ แรงจูงใจที่จะทำให้ประพฤติดีในขั้นนี้ คือ การได้เป็นคนดีมีคนยอมรับ ความรู้สึกทางจิตใจเข้ามามีบทบาทสำคัญ การกำหนดแนวทางความประพฤติจึงเป็นเรื่องของการทำตามคนส่วนมาก พฤติกรรมของคนขั้นนี้จะเป็นไปตามข้อตกลงต่าง ๆ ที่เหมาะสมของกลุ่มชนที่เขาอยู่ร่วมด้วยอย่างเหนียวแน่น จะไม่มีการทำอะไรตามใจตนเองโดยไม่คิดถึงผู้อื่น เพราะเขาเข้าใจว่าการทำตามเสียงส่วนใหญ่เป็นการกระทำของคนดี

ขั้นที่ 4 อายุประมาณ 13-16 ปี เป็นขั้นที่หันหน้าเข้าหากฎเกณฑ์ กฎหมายหรือระเบียบแบบแผนในสังคมเป็นเครื่องนำทางความประพฤติแทนการทำอะไรตามคนหมู่มาก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ คนจะเริ่มคิดว่าความมีเกียรติและความเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ นั้น น่าจะมาจากการรักษา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ความประพฤติของคนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้ จึงเป็นเพื่อรักษาสังคม เป็นประการสำคัญ คนในขั้นนี้จะเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือช่วงต้นของมัธยมศึกษา ตอนปลายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

ขั้นที่ 5 อายุประมาณ 16-25 ปี เป็นขั้นที่เริ่มเห็นความสำคัญของกฎหมาย สัญญา ประชาคม กฎหมายต่าง ๆ จะถูกมองว่าเป็นระบบการปกครองเลยทีเดียว สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องดีงาม สิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่สังคมทั้งหมดกระทำ คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้จะถือว่าไม่มีความสมบูรณ์ถึงที่สุดในกฎหมาย สังคมสามารถเปลี่ยนแปลงมาตรฐานต่าง ๆ ของสังคมได้ ถ้าแต่ละบุคคลเห็นพ้องต้องกันที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยปกติจะกระทำขึ้นก็ด้วยเหตุผลที่จะช่วยให้คนส่วนมากเป็นคนดี เรื่องใดก็ตามที่กฎหมาย คลุมไปถึง สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องของความคิดเห็นส่วนตัวและข้อตกลงระหว่างบุคคล คนในขั้นนี้จะเป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

ขั้นที่ 6 อายุ 25 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ทางจริยธรรมที่เป็นอุดมคติสากล สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องสำนึกของแต่ละบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ถูกต้องหรือเหมาะสมในการนำไปใช้กับทุกคนที่เรียกว่า “หลักจริยธรรม” ซึ่งมีลักษณะแตกต่าง ๆ ไปจากกฎเกณฑ์ตรงที่กฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่เฉพาะเจาะจง แต่หลักจริยธรรมมีลักษณะทั่ว ๆ ไป

การพัฒนาทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น จะเป็นไปตามขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไป จะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำ

กว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมานบุคคลก็จะได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ และสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นต่ำ ๆ กว่า ก็จะถูกใช้น้อยลงทุกที และถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนั้นมนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาทางจริยธรรมไปถึงขั้นสุดท้ายคือขั้นที่หก แต่อาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นใดที่ต่ำกว่าก็ได้ โคลเบอร์ก พบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีพัฒนาการถึงขั้นที่สี่เท่านั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันก. 2520: 44-45)

ต่อมาโฮลสไตน์ (Hoistein. 1976) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นและติดตามารดาของวัยรุ่นเหล่านั้นในช่วง 3 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาแบบช่วงยาว (longitudinal study) พบผลสอดคล้องกับผลของโคลเบอร์กคือ ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นบิดามารดาของเด็กวัยรุ่นที่ถูกศึกษา ผู้ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงอายุ 40 ปีเศษ ทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่มีจริยธรรมในขั้นที่ 4 ผู้ใหญ่ชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ใหญ่หญิง และในช่วง 3 ปี ที่มีการวัดสองครั้งนั้น จริยธรรมของผู้ใหญ่ก้าวหน้าขึ้นน้อยมาก ซึ่งตรงข้ามกับวัยรุ่นชายหญิงผู้เป็นบุตร ในช่วงสามปีที่เว้นไปนั้นเด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมเร็วมากในการวัดครั้งแรก เด็กเหล่านี้อายุเพียง 13 ปี เด็กหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กชาย แต่พอมาวัดอีกครั้งเมื่ออายุ 16 ปี ชายมีพัฒนาการสูงกว่าหญิง จึงทำให้เข้าใจบทบาทของเพศ และอายุที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมได้ดีขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ในสังคมบางแห่งเช่นหมู่บ้านในประเทศยูคาตัน และอีกหมู่บ้านหนึ่งในประเทศตุรกี โคลเบอร์กไม่พบผู้ตอบที่มีจริยธรรมในขั้นที่ 5 และ 6 เลย แต่ผลการวิจัยที่แสดงว่าเครื่องมือวัดจริยธรรมนี้ใช้ได้กับคนทั่วไป และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม 6 ขั้นของโคลเบอร์กนั้นมีความเป็นสากลคือ การพบว่าชาวจีนไต้หวันและชาวเม็กซิกันมีพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นขั้นตอนครบทั้ง 6 ขั้นเหมือนชาวอเมริกัน แต่ช้ากว่ากันบ้างเล็กน้อยเท่านั้น (Kohlberg. 1976: 382-385)

จากข้อสรุปดังกล่าวนี้ จริยธรรมเป็นแนวทางของพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ ที่ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และหลักศีลธรรมของสังคมนั้น ๆ จริยธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และสภาพของสังคมนั้น ๆ พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสภาพแวดล้อม หรือสภาพของสังคมทั้งหลายที่บุคคลนั้นเจริญเติบโตขึ้น หรือได้เรียนรู้จากประสบการณ์ทางจริยธรรมจากสังคมนั้น ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมมีอยู่หลายทฤษฎี แต่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก มาเป็นแนวทางในการวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในครั้งนี้

2.1.4 การวัดจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 ก: 60-64) ได้รวบรวมและแบ่งวิธีการวัดค่านิยมทางจริยธรรม ซึ่งมีผู้สร้างและใช้ตั้งแต่ก่อน ค.ศ.1910 ออกเป็น 3 ยุค คือ

ยุคที่หนึ่ง ครอบคลุมถึงปี ค.ศ.1965 นิยมใช้วิธีการวัดความรู้เกี่ยวกับความดีความชั่ว ความเชื่อและทัศนคติทางจริยธรรม โดยใช้กระดาษ-ดินสอ วิธีการในยุคนี้ขาดทฤษฎีและแนวความคิดที่ชัดเจนในการกำหนดเนื้อหาของแบบวัดต่าง ๆ ใช้แยกเด็กปกติออกจากเด็กที่มีความน่าไว้มือที่จะประกอบอาชญากรรม แต่ผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงว่า เด็กปกติแตกต่างจากเยาวชนอาชญากรทางด้านสติปัญญาเท่านั้น และเด็กสองประเภทนี้ไม่แตกต่างกันทางด้านความรู้และความเชื่อทางจริยธรรมและศีลธรรมแต่ประการใด

ยุคที่สอง เริ่มมีหลักและทฤษฎีประกอบการวัดจริยธรรมมากขึ้น โดยเน้นที่พัฒนาการทางการคิดและการตัดสินใจทางจริยธรรม เพียเจท์เป็นผู้นำในการใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็กเพื่อศึกษาเนื้อหาทางความคิดของเด็ก แล้วเทียบคำตอบของเด็กตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางความคิดเชิงจริยธรรมทำให้ทราบว่า เด็กคนใดมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าใคร และในยุคนี้ได้ศึกษาบุคลิกภาพต่าง ๆ ที่มีหลักมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์และทฤษฎีพฤติกรรมนิยม วิธีการวัดเพื่อตรวจสอบพัฒนาการของซูเปอร์อีโก้และการควบคุมตนเอง

ยุคที่สาม ครอบคลุมถึงปี ค.ศ.1966 เป็นยุคของวิธีการวัดแบบสะท้อนภาพ (Projective Technique) เป็นการวัดเนื้อหาทางจริยธรรมในรูปของอิทธิพลของซูเปอร์อีโก้ที่มีต่อการทำงานของบุคลิกภาพของบุคคล โดยใช้ภาพกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น การวัดในยุคนี้ได้ใช้เป็นคะแนนของตัวแปรตามการวัดนี้ มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำไปใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยตรง

ส่วนการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น เป็นวิธีการวัดที่เกิดตามมาจากวิธีการวัดในยุคที่สองตามแนวของเพียเจท์และมีลักษณะแบบสะท้อนภาพด้วย วิธีที่ใช้เพื่อวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีดังนี้

วิธีการตอบโดยอิสระ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีที่คล้ายคลึงกับวิธีการของเพียเจท์ในการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและผู้ใหญ่ กล่าวคือ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟังทีละเรื่อง เรื่องเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้ป่วยทรมาณที่อยากตาย เป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการที่ได้ตัดสินใจให้ตัวเองในเรื่องกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเหตุผลที่ผู้ตอบให้เกี่ยวกับเรื่อง 6-9 เรื่อง จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ชำนาญการ เพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรมชั้น 1-6 ตามทฤษฎีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก วิธีการจัดระดับชั้นการใช้เหตุผล

จริยธรรมที่นิยมใช้กันอยู่ในขณะนี้ มีอีก 2 ประเภท คือ วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกขีดคำตอบที่ใกล้กับความคิดของตนมากที่สุดเพียง 1 คำตอบในแต่ละเรื่องและวิธีการประเมินและเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาในเรื่องหนึ่ง ๆ จะมีคำตอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในชั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่าง ๆ แต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่าง ๆ ทุกประเด็นที่ให้ไว้ แล้วนำ 4 ประเด็นที่เห็นว่าสำคัญที่สุดมาเรียงลำดับความสำคัญอีกทีหนึ่ง

การเลือกเครื่องมือวัดจริยธรรม ต้องคำนึงถึงธรรมชาติและคุณสมบัติของจริยธรรมแต่ละลักษณะ ก่อนจะเลือกหรือสร้างเครื่องมือเพื่อวัดลักษณะใดจึงควรได้ใช้ความพินิจพิจารณาอย่างรอบคอบเสียก่อนอย่างไรก็ตามกรณีทั่ว ๆ ไปอาจเลือกใช้เครื่องมือวัดจริยธรรมให้เหมาะสมกับลักษณะที่ต้องการวัดได้ดังนี้ (โกศล มีคุณ. 2533: 94-98)

1. ลักษณะด้านความรู้ความคิด เป็นการวัดความสามารถทางสมองหรือกระบวนการแก้ปัญหาของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 ชั้น เรียงลำดับจากขั้นต่ำสุดไปชั้นสูงสุดได้ คือ

- 1.1 ความรู้ความจำ (Knowledge)
- 1.2 ความเข้าใจ (Comprehensive)
- 1.3 การนำไปใช้ (Application)
- 1.4 การวิเคราะห์ (Analysis)
- 1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)
- 1.6 การประเมินค่า (Evaluation)

หลักของการวัดความสามารถทางสมองคือ นำสิ่งเร้าที่เป็นปัญหา สถานการณ์หรือคำถามไปกระตุ้นให้บุคคลได้ใช้สมองในการระลึกการคิดเพื่อตอบสนองงานเหล่านั้น เครื่องมือที่นิยมใช้เพื่อวัดคุณลักษณะ ประเภทนี้ คือ ข้อสอบหรือแบบทดสอบ นอกจากนั้นที่พอใช้ได้ก็คือ การซักถาม (สัมภาษณ์) หรือการให้ทำงานแก้ปัญหา

2. ลักษณะทางด้านความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะนี้ก็ยังถือว่าเป็นความสามารถทางด้านสมอง จึงควรวัดได้ด้วยข้อสอบ การสัมภาษณ์หรือให้ทำงานแก้ปัญหา แต่เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมมีโครงสร้างทางทฤษฎีที่แยกออกไปต่างหาก ดังนั้น วิธีการถามและการตอบจึงอาจแตกต่างไปจากข้อสอบที่ใช้วัดลักษณะด้านความรู้ความคิดที่กล่าวมาในข้อ 1 นอกจากนั้น ลักษณะคำตอบของคำถามแบบนี้ก็ไม่มีลักษณะถูก-ผิดเหมือนข้อสอบวัดความรู้ความคิด คำตอบทุกคำตอบจะได้รับการยอมรับและถูกตีค่าออกเป็นระดับหรือคะแนน ซึ่งแสดงถึงระดับขั้นทางจริยธรรมของผู้ตอบตามหลักทฤษฎีของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การวัดคุณลักษณะนี้ใช้ข้อสอบเป็นสถานการณ์ซึ่งสามารถทำให้ผู้สอบวัดความสามารถพิจารณาตัดสินได้จากคำตอบหรือเหตุผลของผู้ถูกวัดว่ามีลักษณะทางจริยธรรมด้านนี้เป็นอย่างไร

3. ลักษณะทางด้านความรู้สึก อันหมายรวมถึงความสนใจ เจตคติ ค่านิยม การวัดทางด้านความรู้สึกไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ เพราะแบบทดสอบจะให้คำตอบที่ว่าถูกหรือผิด และผู้ถูกทดสอบพยายามจะทำให้ถูกในสถานการณ์การสอบนั้นก็ต้องพยายามจูงใจให้ผู้ถูกทดสอบได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ แต่ในการวัดด้านความรู้สึกนั้นไม่มีคำตอบประเภทถูกหรือผิด สิ่งที่ถูกทดสอบต้องการทราบก็คือ ความรู้สึกหรือสภาพจิตใจอันแท้จริงของผู้ตอบขณะนั้น ปัญหาของการวัดทางด้านนี้ก็คือ เป็นการยากที่จะทราบว่าสิ่งที่เขาตอบนั้นเป็นความเชื่อ ความคิดเห็น เจตคติ หรือความรู้สึกอันแท้จริงหรือไม่ ดังนั้น ประเด็นสำคัญ ก็คือ ผู้สอบวัดจะต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ตอบเปิดเผยความรู้สึกอันแท้จริงของเขาอย่างตรงไปตรงมา

เครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดลักษณะทางด้านความรู้สึกนั้นอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือประเภทที่ผู้วัดเป็นประเมิน เช่น จากการสังเกตพฤติกรรม และประเภทที่ผู้ถูกวัดรายงานความรู้สึกของตนเอง ซึ่งได้แก่การให้ตอบแบบสำรวจ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการทำ (ตอบ) สเกล วัดเจตคติ เป็นต้น

4. ลักษณะทางด้านพฤติกรรม การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการวัดสิ่งที่คุณแสดงออกภายนอก ซึ่งผู้สอบวัดอาจสังเกตเห็นได้ เช่น ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความสนใจ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์

วิธีการสังเกตน่าจะดีที่สุด สำหรับการวัดพฤติกรรมการใช้เหตุผลเชิงทางจริยธรรม ข้อจำกัดของวิธีการดังกล่าวอยู่ตรงที่ ผู้สังเกตมักไม่ค่อยมีโอกาสที่จะได้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงตามธรรมชาติของผู้ถูกสังเกตเพราะบุคคลมักจะระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น อีกประการหนึ่งก็คือ พฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นจะแสดงออกก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมเกิดขึ้นเท่านั้นและเหตุการณ์ดังกล่าวมิใช่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา หรือตามที่ต้องการให้เกิด จึงเป็นการยากที่ผู้สังเกตจะเฝ้ารออยู่ ที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ พฤติกรรมที่แสดงออกเพียงครั้งสองครั้ง ไม่อาจนำมาสรุปได้ว่าเป็นพฤติกรรมประจำตัวบุคคล เพราะมันอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นลักษณะอันแท้จริงของเขาหรือไม่ก็ได้

ด้วยข้อจำกัดของวิธีการสังเกตดังกล่าว การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จึงอาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ด้วย เช่น

- เทคนิคการให้รายงานพฤติกรรมของตนเองโดยให้มีการบันทึกหรือตรวจสอบ

พฤติกรรมของตนเองเป็นประจำ เช่น ทุกวัน ทุกสัปดาห์

- การตรวจสอบพฤติกรรมโดยการสังเกตอย่างสม่ำเสมอและมีแบบบันทึก
- การตรวจสอบผลงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการทำงาน
- การวัดพฤติกรรมโดยสร้างสถานการณ์ นักวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์นิยมใช้

เพราะสามารถทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เราให้ผู้ถูกวัดแสดงพฤติกรรม การสร้างสถานการณ์ที่สมจริงและเฝ้าสังเกตโดยผู้ถูกวัดไม่รู้ตัว จะทำให้ทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมได้เป็นอย่างดี

ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตาม สิ่งที่ผู้สอบวัดต้องการก็คือ พฤติกรรมอันแท้จริงที่แสดงถึงคุณภาพทางจริยธรรมของผู้แสดงพฤติกรรมนั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปเทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ลักษณะด้านความรู้ความคิด ใช้ข้อสอบหรือแบบทดสอบ การซักถาม การสัมภาษณ์ การใช้สถานการณ์หรือให้ทำงานแก้ปัญหา

- ลักษณะด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ใช้แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ การสัมภาษณ์โดยใช้สถานการณ์ การให้ทำงานแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์

- ลักษณะด้านความรู้สึก ใช้การสังเกตพฤติกรรม ใช้แบบสำรวจหรือแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ใช้สเกลวัดเจตคติ

- ลักษณะด้านพฤติกรรม ใช้การสังเกต ใช้สถานการณ์ยั่วๆ การตรวจสอบผลงาน การรายงานพฤติกรรมตนเอง ใช้แบบสำรวจ

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จริยธรรมในแต่ละลักษณะสามารถวัดได้หลายวิธีและบางลักษณะก็อาจใช้วิธีเดียวกันหรือคล้ายกับลักษณะอื่นได้ ในแต่ละลักษณะไม่อาจกล่าวได้ว่าวิธีใดดีที่สุด การจะเลือกใช้เครื่องมือชนิดใด ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความพร้อมและความเหมาะสมในขณะนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ในการวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

2.1.5 ความหมายของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976: 49-50) ให้ความหมายของคำว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง เหตุผลของบุคคลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเหตุผลนี้แสดงให้เห็นเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการประพฤติพฤติกรรมนั้น ๆ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 2-5) ให้ความหมายของคำว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง เหตุผลในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคล โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและพัฒนาการทางด้านอารมณ์ด้วย

อัญชลี เครือคำขาว (2540: 57) ให้ความหมายของคำว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผลระดับใด

ดวงตา เครือทิวา (2544: 14) ให้ความหมายของคำว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผล จะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผลระดับใด ซึ่งเหตุผลที่แสดงออกมาจะแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำสุดเป็นระดับที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องเห็นแก่ส่วนรวม จนในที่สุดเป็นการทำความดีเพื่อความดีโดยแท้จริง โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำนั้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการให้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์นั้น เหตุผลนี้จะแสดงถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

2.1.6 ความสำคัญของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เป็นที่ยอมรับกันว่า ในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องขบคิด ตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างง่ายต่อการตัดสินใจ ไม่ต้องใช้ความคิดใช้เวลามากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อนต้องใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล จะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

พิชาญ ส้าอาจศรี (2527: 14) กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้ให้เหตุผลเราสามารถวินิจฉัยความได้ว่า เป็นเหตุผลขั้นไหนตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับใหญ่ คือ ระดับต่ำหรือก่อนกฎเกณฑ์ มีลักษณะยึดความต้องการของตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลางหรือระดับตามกฎเกณฑ์ มีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูงหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์ มีลักษณะยึดความต้องการและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับจะแบ่งแยกย่อยออกเป็นระดับละ 2 ชั้น รวมเป็นชั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น

เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำสุด เป็นขั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุดและค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติ โดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้นการที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูงย่อมเป็นที่ต้องการของสังคม

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1970: 58-63) เชื่อว่าการสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กมีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้ก็เพียงโดยการสอนให้เขามีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้ใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคลเป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการประพฤติ เป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้จริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไป โคลเบอร์ก จึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าขั้นต่ำโคลเบอร์กให้เหตุผลค้ำกล่าวของเขาไว้ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถจะแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูงสามารถมองเห็นความแตกต่าง มองเห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิดหรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ (Fenton Edwin. 1976: 188-193) จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคคลและควรส่งเสริมให้เด็กมีทักษะด้านนี้ไว้

จากผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันท์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันท์. 2520: 11) ยืนยันว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม อันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่า ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ และดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวสรุปจากการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมของเยาวชนไทย” ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นลักษณะหนึ่ง ซึ่งควรได้รับการส่งเสริม เพื่อพัฒนาจริยธรรมของบุคคล และผลการวิจัยนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการให้แนวทางในการสร้างหลักสูตรและวิธีฝึกอบรมทาง จริยศึกษาแก่เยาวชนไทย

2.1.7 การยกระดับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522: 45-52) ได้เขียนไว้ในตำราจิตวิทยาการพัฒนาจริยธรรม มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้นไป วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของ

เด็กเล็ก ตามทฤษฎีเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ ความรู้ขั้นสูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิม ของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้ เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การให้แสดงบทบาทวิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดี นั้นต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่ง คอลลินส์ (Collins) กล่าวว่าวิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้ก็คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาท ที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก ได้กล่าวว่า การสวมบทบาท นั้นได้แก่การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไป อยู่ในฐานะของคนอื่นด้วยกระบวนการ ดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความ เข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อเป็น การยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรม ในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก สารสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจท์ ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (equalitarian peer interaction) ว่า เป็นแหล่ง สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และระดับจริยธรรม โคลเบอร์กได้ยืนยันเช่นเดียวกัน โดยเขา กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมกัน จะมีความก้าวหน้ากว่าเด็ก ที่แยกเดี่ยวจากเพื่อนทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับ ความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถรับให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของความรู้และเหตุผลใหม่ ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เพื่อเป็นสิ่งช่วยในการฝึกฝนการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้ และเหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงขึ้น กว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลอง เห็นจะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ ก็เป็น การให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกที่กล่าวมาแล้ว หรือ การให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเป็น เอกฉันท์ อันทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธี

ที่มีการศึกษาค้นคว้ามามากพอประมาณ เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (imitation) ก็ดี การเทียบเคียง (identification) ก็ดี ล้วนเป็นวิธีที่ต้องอาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มากคือ ความเหมาะสมของตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออกจะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

2.1.8 วิธีการสอนและวิธีสร้างเสริมจริยธรรม

กรมการศาสนา (กรมการศึกษา: 18-20) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไว้หลายประการดังนี้

1. สาระของการเรียนรู้จะต้องให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและวิธีสอนให้เหมาะสม
2. การสอนจะต้องมีเหตุผลสนับสนุนให้เห็นประโยชน์และโทษของการปฏิบัติ
3. การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็นโดยครูเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นผู้นำทางจริยธรรม
4. การแนะนำให้มีความประพฤติดีนั้นต้องทำอยู่ตลอดเวลา

วิธีสอนก่อนสอนผู้สอนต้องกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า ครูหวังให้นักเรียนทำอะไรบ้าง และกำหนดเกณฑ์ที่ตัดสินใจไว้ และต้องใช้วิธีประเมินผลอย่างถูกต้อง ด้วยการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น จะต้องระบุเงื่อนไขเชิงพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่ต้องการ และเกณฑ์การตัดสิน

วิธีสอนจริยธรรมมีหลายวิธี ครูอาจเลือกวิธีใดก็ได้ในการสอนเรื่องหนึ่งหรืออาจใช้หลายวิธีก็ได้ ตามความเหมาะสม ได้แก่

1. การอภิปรายปัญหา เมื่อครูศึกษาเนื้อเรื่องที่จะสอนแล้ว ครูควรใช้สิ่งแวดล้อมและภาพการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นปัญหา หรือนำข่าวหนังสือพิมพ์มาให้นักเรียนอภิปรายและเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ครูช่วยแนะนำด้วยการนำเข้าสู่เรื่องและช่วยกันสรุปข้อคิดเพื่อให้นักเรียนเห็นจริง และนำไปปฏิบัติจริง

2. การแบ่งกลุ่มนักเรียน เพื่อให้นักเรียนค้นคว้าโดยวิธีกำหนดหัวข้อให้นักเรียนทำรายงานเสนอ ต่อทั้งชั้นเรียน โดยการพูดและเขียน แล้วรวมเรื่องเป็นการคิดรวบยอดเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง อาจแบ่งงานให้ทำหรือให้วาดภาพ ทำแผนผัง ทำสมุดศัพท์ จัดเป็นนิทรรศการ เป็นต้น

สงบ ลักษณะ (2523: 6-7) ได้สรุปแนวทางในการสร้างเสริมคุณสมบัติ จริยธรรมไว้ดังนี้

ก. การให้ความรู้ความเข้าใจ โดยเหตุผล ไม่ใช่เป็นเพียงการบอก หรือเล่าแต่อาจจะต้องชี้แนะแยกแยะประเด็นของปัญหาให้เห็น วิเคราะห์ให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนได้วิเคราะห์ค้นหาจนค้นพบ สรุปเป็นกฎเกณฑ์ด้วยตัวของเขาเอง

ข. การให้เห็นด้านแบบและเลียนแบบ บันดูรา (Bandura. 1977: 40-51) ได้กล่าวว่าแม่แบบมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของบุคคลผู้พบเห็น การให้ตัวแบบโดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งอาจจะเป็นคำพูด เอกสาร หรือใช้สื่อทัศนวัสดุอื่น ๆ อาจเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจ ที่จะทำแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ มาปรับปรุงบุคลิกภาพของตน

ค. การได้รับประสบการณ์ตรงในการได้คิดค้นและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติได้แสดงบทบาท เน้นการปฏิบัติ

ง. การใช้ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ คือ อิทธิพลของการปะทะสัมพันธ์กันในกลุ่มทำให้คล้อยตาม

จ. การควบคุมสภาพแวดล้อม จัดสิ่งแวดล้อมที่เลวทราม แล้วสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นแทน

นอกจากนี้ สงบ ลักษณะ ยังได้เสนอเทคนิคการสอนจริยธรรมบางวิธี คือ

1. วิธีปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ใครทำดีให้รางวัล ทำชั่วลงโทษ โดยยึดหลักว่า ผู้ทำดีได้รับรางวัลตอบแทนก็จะทำพฤติกรรมนั้นอีก การจัดให้รางวัลมี 3 ระดับคือ

- 1.1 ปฐมภูมิ ให้เป็นสิ่งของ
- 1.2 ทุติยภูมิ ให้เป็นตัวแทน คะแนน สัญลักษณ์
- 1.3 ทางอ้อมให้เป็นแบบอย่าง ยกย่อง ให้เกียรติ

2. วิธีสร้างความขัดแย้งทางเหตุผลกับจิตใจ (Cognitive Affective Dissonant) เชื่อว่าถ้าปัญหากับจิตใจสอดคล้องกับความเชื่อ หรือการกระทำสิ่งที่ถูกต้องดีงามจะเกิดขึ้นเรียกว่าจริยธรรมเกิดขึ้น เช่น ชอบสูบบุหรี่ โดยคิดว่าดี เมื่อได้พบผลเสียมากมายก็เกิดความขัดแย้งในสิ่งที่ปฏิบัติขึ้นในใจอาจเลิกพฤติกรรมนั้นได้

3. สร้างความกระจ่างชัดในค่านิยม (Value clarification) ใช้หลักของการอภิปรายแก้ปัญหา ยึดหลักว่าคนเราจะทำอะไรก็ตามจำเป็นต้องอาศัยค่านิยมเป็นตัวบงการ วิธีนี้มุ่งปลูกฝังค่านิยมให้ฝังแน่นเพื่อสร้างจริยธรรมที่พึงปรารถนา โดยให้ปฏิบัติดังนี้

- 3.1 ให้ตอบคำถามว่า ภูมิใจในความเชื่อนี้ หรือไม่
- 3.2 ท่านเคยบอกความเชื่อนี้แก่ผู้อื่นไหม
- 3.3 เลือกโดยพิจารณาผลที่ตามมา

- 3.4 เลือกด้วยตนเองอย่างอิสระ
- 3.5 เลือกความเชื่อ จากความเชื่อหลายอย่าง
- 3.6 เคยปฏิบัติ เคยเชื่อตามสิ่งที่เชื่อ หรือไม่
- 3.7 เคยทำซ้ำ ๆ ในสิ่งที่เชื่อนี้

วิธีการที่ใช้คือ ให้ตอบคำถาม จัดกลุ่มอภิปราย อิทธิพลกลุ่มจะชักจูงให้เกิดค่านิยมที่ถูกหรือเปลี่ยนค่านิยมที่มีมาตรฐานในทางดี

กิริติ ศรีวิเชียร (2525: 48-55) ได้เสนอเทคนิคการสอนจริยศึกษาในห้องเรียนที่น่าสนใจไว้ดังนี้

1. สอนโดยอภิปรายแสดงผลเชิงจริยธรรม โดยครูเล่าเรื่องที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนอภิปรายแสดงผลประกอบว่าตนจะตัดสินใจแก้ปัญหาหรือหาทางออกกับปัญหานั้น ๆ อย่างไร

2. การสืบสวนสอบสวน ซึ่งคล้าย ๆ กับการสอนวิทยาศาสตร์ เริ่มจาก
 - 2.1 สภาพปัญหา โดยทำความเข้าใจกับปัญหานั้น ๆ ให้กระจ่าง
 - 2.2 คาดคะเนผลที่ได้รับจากการสืบสวนสอบสวนไว้ล่วงหน้า
 - 2.3 สืบสวนสอบสวนแล้วจดบันทึกผลไว้
 - 2.4 นำผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนมาตรวจสอบกับของจริงอีกครั้ง
 - 2.5 สรุปผลและนำไปแก้ปัญหา

3. การสอนแบบเล่นบทบาทสมมุติ เช่น

3.1 แสดงแบบเล่นละครโดยครูเตรียมบทไว้ล่วงหน้าแล้วให้นักเรียนเล่นไปตามบทที่เตรียมไว้

3.2 แสดงโดยทันทีทันใด ครูไม่ได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า แล้วแต่โอกาสและสถานการณ์

3.3 แสดงโดยครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดเรื่องราว นักเรียนแสดงตามบทและความพอใจของตนเองการแสดงบทบาทสมมุติ จะทำให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมของตนเองว่ามีสาเหตุ และเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น ทำให้นักเรียน สํารวจค่านิยมของตนเอง พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มได้ดีขึ้น ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี

4. การสอนโดยการเลียนแบบจากตัวแบบ เพราะนักจิตวิทยาเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุดและเป็นวิธีการที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกชักจูง เทคนิคการสอนทำได้คือ

- 4.1 กำหนดตัวแบบ ซึ่งอาจเป็นบุคคลในอุดมคติ เช่น ไนวรรณคดี หรือบุคคลจริง
- 4.2 ระบุพฤติกรรมที่เด่นชัดของตัวแบบ เช่น ครูเล่าเรื่องให้ฟัง
- 4.3 ชั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบ

4.4 การให้รู้ผลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลง

อีกหนึ่งตัวแบบต้องมีลักษณะจูงใจน่าเลียนแบบ ส่วนผลที่เกิดจากการเลียนแบบนั้น ถ้านักเรียนเขารู้ว่า เขาเลียนแบบแล้วได้รับผลตอบแทนในทางที่ดีกว่าจะก่อให้เกิดการเลียนแบบ พฤติกรรมนั้นง่ายขึ้น

สุมน อมรวิวัฒน์ (2528: 80) ได้เสนอวิธีการสร้างความสนใจ ความตั้งใจ สร้างศรัทธา ความเลื่อมใสแก่ผู้เรียนและเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการสอนได้ ด้วยการจัดสภาพของสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีลักษณะ 4 ประการคือ

ก. ความสงบ การสร้างบรรยากาศที่เงียบสงบ มิใช่การข่มขู่บังคับ แต่เน้นการสำรวจ ตน คือสำรวจกาย วาจา ใจ การฝึกหัดแผ่เมตตา การฝึกสมาธิอย่างง่าย ๆ คือการฝึกหัดให้รู้ตัวอยู่เสมอว่า ตนกำลังทำอะไร พุดอะไร คิดอะไร

ข. ความใกล้ชิดกับธรรมชาติ การจัดห้องเรียนให้ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทำให้นักเรียน ได้รับประสบการณ์ตรง ได้สัมผัส เห็น รู้ เข้าใจในสภาพ ลักษณะ องค์ประกอบ และความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ

ค. ความแปลกใหม่ และเปลี่ยนแปลงไม่จำเจ เช่น การจัดแต่งห้องเรียนด้วยป้ายนิเทศ หมุนเวียนเปลี่ยนไป เปลี่ยนรูปแบบการจัดที่นั่งเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจไม่รู้สึกจำเจเบื่อหน่าย

ง. ความสะอาดมีระเบียบและเรียบง่าย เป็นการฝึกหัดลักษณะนิสัยและฝึกหัดอบรม การประพฤติปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ

นิภาพรรณ แดงโรจน์ (2530: 16) ได้สรุปแนวทางในการสร้างเสริมจริยธรรมไว้ว่า การสอน เพื่อสร้างเสริมจริยธรรมให้เกิดขึ้น ต้องสร้างสถานการณ์ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่ผู้เรียนมี ทางเลือกหลายทางในการประพฤติปฏิบัติ และการเลือกประพฤติปฏิบัติได้ ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม นั้น ต้องใช้สติปัญญาในการตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจึงมีหน้าที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ ในการแก้ปัญหาและกล้าหาญในการทำความดี ทั้ง ต้องเน้นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียน ให้ดูสะอาด งามตา มีความเป็นระเบียบ ไม่จำเจ และใกล้ชิดธรรมชาติ ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียนต้องเป็นบรรยากาศที่ให้ผู้เรียนมีความรู้สึก ไม่ถูกข่มขู่ ยอมรับในตัวผู้เรียน มีความสนุกสนานในการเรียน

2.1.9 การวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ เพียเจท์ และโคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 3; อ้างอิงจาก Piaget. 1932; & Kohlberg. 1969) ทั้งนี้เพราะการศึกษาลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่นนั้นทำได้ยากและไม่สามารถแสดงพัฒนาการได้อย่างชัดเจน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 29) ซึ่งวิธีการวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่นิยมใช้ เป็นวิธีการวัดตามแนวคิดของเพียเจท์และโคลเบอร์ก โดยเน้นที่พัฒนาการทางการคิด และการตัดสินใจทางจริยธรรมมี 3 วิธีการ ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 41-43)

1. วิธีการตอบโดยอิสระ

วิธีนี้ใช้การเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟังทีละเรื่อง โดยเรื่องที่เล่านี้เป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม เช่น การให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้เจ็บป่วยทรมานที่อยากตาย หรือผู้ขัดสนทรัพย์ขโมยยารักษาโรคมะเร็งมาให้ภริยา เป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการที่ได้ตัดสินใจให้ตัวเองในเรื่องกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เหตุผลที่ผู้ตอบให้เกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง ทั้งหมด 6 ถึง 9 เรื่องนั้น จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ชำนาญการ เพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรม ชั้นที่ 1 ถึง 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยมีวิธีการให้คะแนนเป็น 2 ประเภท คือ ระบบให้คะแนนรวม และระบบให้คะแนนละเอียด ซึ่งระบบให้คะแนนรวมนั้น ผู้ตรวจจะตัดสินใจว่าเนื้อหาในแต่ละเรื่องได้พาดพิงถึงเหตุผลชั้นใดมากที่สุด ก็ให้คะแนนในชั้นนั้น ดังนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนจึงเป็นคะแนนฐานนิยม หรือชั้นที่ผู้ตอบใช้บ่อยที่สุดจากการถามทั้งหมด 6 ถึง 9 เรื่อง นั่นเอง สำหรับระบบให้คะแนนละเอียด ผู้ตรวจจะให้คะแนนความคิดแต่ละหน่วยว่าอยู่ในชั้นใด ซึ่งคำถามแต่ละเรื่องอาจประกอบด้วยความคิดหลายหน่วย เมื่อตรวจครบทุกเรื่องแล้วจึงหาความถี่รวมของแต่ละชั้น แล้วรายงานเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละชั้น รวม 6 ชั้น เป็น 100 เปอร์เซ็นต์สำหรับผู้ตอบแต่ละคน

วิธีการตอบโดยอิสระนี้ มีประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นและธรรมชาติของจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนอย่างละเอียด แต่มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ดังที่มีผู้วิจารณ์ไว้ (ดวงพร พิณรุฑักษ์. 2545 : 35; อ้างอิงจาก Kurtines & Grief. 1974 และ Rest. 1976) คือ ความไม่มีแบบแผนที่แน่นอนของคำถาม เพราะผู้สัมภาษณ์สามารถกระตุ้นให้ผู้ตอบให้รายละเอียดของคำตอบไปในแนวทางที่ต้องการศึกษาได้ ส่วนการตรวจให้คะแนนก็ค่อนข้างยากและซับซ้อน ต้องให้ผู้ตรวจที่ผ่านการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี ไม่เช่นนั้นจะเกิดความลำเอียงในการตรวจได้มากนอกจากนี้การรายงานผลคะแนนที่ได้ก็มีหลายระบบ ทำให้ยากแก่การตีความ และยังต้องใช้เวลามากในการวัดด้วย ทำให้วิธีนี้มีความไม่คล่องตัวในการใช้และไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัยที่ต้องการวัดตัวแปรอื่น ๆ อีกด้วย

2. วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก

วิธีนี้ใช้การกระตุ้นความคิดของผู้ตอบ ด้วยเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรม แล้วจัดทำคำตอบให้ผู้ตอบได้เลือกข้อใดถูกในคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดของตนมากที่สุดเพียง 1 คำตอบในแต่ละเรื่อง ซึ่งฮาน ; สมิธ ; และบล็อก (ดวงพร พิณรุฑักษ์. 2545: 35; อ้างอิงจาก Hann ; Smith ; & Block. 1968) เป็นผู้เริ่มใช้ โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบในแต่ละเรื่อง สำหรับประเทศไทย ดวงเดือน พันธุมนาวิน ; และเพ็ญแข ประจวบจักษ์ (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมของเยาวชนไทย” โดยใช้การวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีนี้เพื่อความสะดวกด้วย โดยใช้เรื่อง 10 เรื่องที่เป็นสามัญสำหรับเยาวชนไทย เช่น การบริจาคนอติเหตุ การคืนเงินที่พ่อค้าทอนเกิน การข้ามถนนที่ทางม้าลาย เป็นต้น และในแต่ละเรื่องจะมีตัวเลือกเหตุผลที่จะกระทำหรือไม่กระทำ 6 ตัวเลือกซึ่งเป็นตัวเลือกประจำในแต่ละชั้นตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

วิธีวัดแบบนี้มีลักษณะเป็นปรนัย สามารถสร้างและใช้ได้อย่างมีมาตรฐานสูง เนื่องจากการจัดให้ข้อคำถาม และการให้คะแนนเป็นแบบแผนเดียวกันหมด ทำให้สามารถวัดความลำเอียงในการสัมภาษณ์และการให้คะแนนได้ ดังที่อีสเซน (ดวงพร พิณรุฑักษ์. 2545: 35; อ้างอิงจาก Rest ; Turiel ; & Kilhberg. 1969) ที่แสดงว่าผู้ตอบจะเข้าใจประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมต่ำกว่าชั้นของตนทุกชั้นรวมทั้งเข้าใจประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมตรงกับชั้นจริยธรรมของตนเอง นอกจากนี้ยังเข้าใจประโยคที่มีชั้นจริยธรรมสูงกว่าชั้นของตนอีกหนึ่งถึงสองชั้น และผู้ที่เข้าใจประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมสูงกว่าชั้นจริยธรรมของตนได้ ก็จะได้เลือกประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมสูงกว่าตนหนึ่งถึงสองชั้น แทนที่จะเลือกประโยคที่ตรงกับชั้นจริยธรรมที่แท้จริงของตน ดังนั้น คะแนนที่ได้จากการวัดด้วยวิธีนี้ จึงอาจเป็นคะแนนที่สูงเกินความเป็นจริงไปได้ ประมาณหนึ่งชั้นในทฤษฎีของโคลเบอร์ก

3. วิธีประเมินผลและเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา

วิธีนี้เป็นการปรับปรุงวิธีการตอบ จากวิธีการตอบแบบจัดทำคำตอบให้เลือก (วิธีที่ 2) โดยเรสท์ (ดวงพร พิณรุฑักษ์. 2545: 35; อ้างอิงจาก Rest. 1976) เห็นว่า วิธีการที่มีผู้ใช้อยู่เดิมนั้น ตัวเลือกมีลักษณะของการชักจูงให้ยอมรับเหตุผลในชั้นต่าง ๆ แต่ในการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมยังขึ้นอยู่กับภาวะวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องและเห็นความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นอย่างกว้างขวาง เรสท์และคณะจึงได้พัฒนาวิธีการวัด ชื่อ Defining Issue Test (DIT) ซึ่งวิธีนี้สามารถวัดได้ว่าประเด็นทางจริยธรรมประเด็นใดสำคัญในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยให้คำตอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในชั้นของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่าง ๆ และในแต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่าง ๆ ทุกประเด็นที่ให้ไว้แล้วให้นำ 4 ประเด็นที่ผู้ตอบเห็นว่าสำคัญที่สุดมาเรียงลำดับความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง สำหรับวิธีการให้คะแนนแก่ผู้ถูกวัดแต่ละคนนั้น เรสท์ได้แนะนำไว้ 3 ประเภท คือ ใช้ดัชนีประเมินค่า ดัชนีเรียงลำดับ และดัชนีชั้นพัฒนาการ ซึ่งเมื่อได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติ

ของดัชนีทั้ง 3 ประเภทนี้ ก็ทำให้ทราบว่า ดัชนีเรียงลำดับให้ค่าความเชื่อมั่นสูงสุดและมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับความสามารถในการเข้าใจเรื่องด้วย ดังนั้น จึงควรใช้ดัชนีเรียงลำดับมากที่สุด

จะเห็นว่าวิธีการวัดระดับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแต่ละวิธี มีการเสนอสิ่งเร้าให้กับผู้ตอบ การตอบ การให้คะแนน การตีความและการดำเนินการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น การที่จะเลือกใช้วิธีการใดเพื่อวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงต้องพิจารณาทั้งข้อดี ข้อจำกัดของแต่ละวิธี และยังคงคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการวัดกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาด้วย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก โดยมีคำตอบให้เลือก 6 ตัวเลือก เนื่องจากเป็นวิธีการวัดที่มีความคล่องตัว มีลักษณะเป็นปรนัย ขจัดความลำเอียงในการสัมภาษณ์และการให้คะแนน ขจัดความยุ่งยากซับซ้อนในการตอบ

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม งานวิจัยในประเทศ

ชูศรี ปัญญามูลวงษา (254: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพความเป็นจริง และความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษาตามการรับรู้ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนทั่วไปและครูพลศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 171 คน ครูผู้สอนทั่วไป 170 คน และครูพลศึกษา 184 คน รวม 525 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมีระเบียบวินัยมีความแตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์และด้านความอดทนอดกลั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ท่อมเวลา ดวงประเสริฐ (2540:บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการเล่นกีฬา กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักกีฬาบาสเกตบอลหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักกีฬาที่มีประสบการณ์การเล่นต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความอดุสาหะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05

ธีระนาถ กลิ่นชั้น (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพเพศ ค่าใช้จ่ายรายเดือน และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 299 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน 1 ใน 5 และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีลดแบบ projective technique ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม และจำแนกตามสถานภาพเพศ ค่าใช้จ่ายรายเดือน ประสบการณ์การทำงาน อยู่ในระดับสูงและสูงมาก

ปรีชา สายคำ (2540: 69-70) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับครูพลศึกษา 4 ลักษณะคือความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเมตตาากรุณา ผลการศึกษาพบว่าเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของครูพลศึกษา ซึ่งแบ่งตามอายุ พบว่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเมตตาากรุณา โดยแบ่งตามประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยแต่ละคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ไม่แตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในด้านความเมตตาากรุณา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยแต่ละคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูพลศึกษา ในด้านความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเมตตาากรุณา พบว่าไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับ .05

มารศรี จันทร์ศรี (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของระดับจริยธรรม 10 ด้าน ของครูและนักเรียนประถมศึกษา โดยจำแนกครูตามเพศ อายุ สถานภาพของการปฏิบัติงาน สถานภาพสมรสและสังกัดกลุ่มโรงเรียน ส่วนนักเรียนจำแนกตามเพศและสังกัดกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 100 คน และนักเรียนที่อยู่ในชั้นเดียวกับครูประจำชั้น จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดจริยธรรม 10 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ความยุติธรรม ความเสียสละ ความมีเหตุผล ความรักชาติ ความเมตตาากรุณา

ความสามัคคี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมของครูและนักเรียน ประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จริยธรรมของครูเพศชายและหญิงต่างกัน และนักเรียนสังกัดกลุ่มโรงเรียนต่างก็มีจริยธรรมต่างกัน

วรรณมา มณีโชติ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 และเปรียบเทียบพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 จำนวน 346 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามวัดพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ 9 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับดีมาก
2. ครูผู้ชายมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. ครูกลุ่มอายุ 41-60 ปี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูกลุ่มอายุ 22-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
4. ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณมากกว่าครูที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
5. ครูที่มีตำแหน่งสายบริหารมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูที่มีตำแหน่งสายผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001
6. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างก็มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน

มนัส นิยมณี (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการรับรู้ของนักเรียนเตรียมทหารในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 2 จังหวัดนครนายก จำนวน 348 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe's test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเตรียมทหารที่มีอายุต่างก็มีระดับการรับรู้ของนักเรียน

เตรียมทหารในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านการมีวินัย ด้านความสามัคคี และด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความกตัญญูและด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สุมาลี วงษ์สุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายรายวัน สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระดับรายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และบุคลิกภาพของนักเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

โคลเบิร์ก (Kohlberg. 1964: 392-405) ได้ศึกษาค้นคว้าการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการพัฒนาการทางจริยธรรมไว้อย่างละเอียด พบว่า เด็กอเมริกันอายุ 7,11, 13 และ 16 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับ อายุ 7 ปี เกือบทุกคน (90%) ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1 และ 2 เด็กอายุ 10 ปี ยังคงใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 อยู่เป็นส่วนใหญ่ (กว่า 50%) แต่ก็เริ่มใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้น คือขั้นที่ 3 และ 4 บ้างแล้ว (35%) วัยรุ่นอายุ 13 ปี ให้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 เป็นส่วนใหญ่ (กว่า 50%) และยังมีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 อยู่บ้าง (ประมาณ 20%) ส่วนวัยรุ่นอายุ 16 ปี แม้ยังคงใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 มาก (กว่า 50%) แต่ยังมีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 5 และ 6 มากกว่าเด็กกลุ่มอื่น (23%) ซึ่งแสดงว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีพัฒนาการสูงขึ้นตามระดับอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.59$)

เซลแมนและดามอน (Salman and Damon. 1975: 712-716) ได้ทดลองใช้ฟิล์มสตริปที่มีเสียงประกอบการเสนอเรื่องราวในการสอนร่วมกับการอภิปรายปัญหาจริยธรรมของเด็กนักเรียนเกรด 2 พบว่ามีเหตุผลในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นไปกว่าการไม่ใช้ฟิล์มสตริป นั่นคือ การใช้สื่อเสนอเรื่องราวปัญหาให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น เป็นสาเหตุช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมได้ และนับว่าจำเป็นสำหรับการสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษา

ตูเรียล (Turriell. 1966: 611-618) ได้วิจัยจริยธรรมของวัยรุ่นตอนต้นแล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่อง ซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนสองคนนี้จะแนะนำเด็กไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นเดียว เด็กบางคนจะได้รับคำแนะนำ ที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับ

จริยธรรมของตนหนึ่งขั้น บางคนได้รับคำแนะนำที่สูงกว่าตนสองขั้น บางคนได้ฟังคำแนะนำหนึ่งสัปดาห์ นำเด็กมาวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งปรากฏว่าเด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งขั้นนั้นมีการพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด และเป็นลักษณะพัฒนาการที่แผ่ขยายไปยังปัญหาอื่น ๆ ได้ด้วยในทำนองเดียวกัน เลอเฟอจี และวาโลชิน (Lefurgy and Waloshin, 1969: 104-110) ได้ทดลองยกระดับจิตใจของเด็กโดยใช้กลุ่มเพื่อนโดยให้เด็กได้รับการทดลองยกระดับจิตใจของเด็กโดยใช้กลุ่มเพื่อนโดยให้เด็กได้รับการทดลองฟังเหตุผลต่างๆ จากเพื่อน ๆ ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่เพื่อน ๆ เสนอมานั้นมีอิทธิพลอย่างรุนแรง ถึงขั้นสามารถเพิ่มหรือลดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทนวัดได้หลังจากฝึก 100 วัน และความคงทนในการเปลี่ยนแปลงระดับจริยธรรมสูงชันมีมากกว่าการเปลี่ยนแปลงไปสู่ขั้นที่ต่ำลง

บิสกิน และฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson, 1977: 407-415) ได้ทดลองการสอนจริยธรรม โดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจจากวรรณคดี และการอ่านเรื่องราวต่างๆ โดยใช้นักเรียนระดับเกรด 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นทดลองโดยกลุ่มทดลอง มีการจัดโครงสร้างการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ครูตอบคำถาม 3 แบบคือคำถามเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ดีความ การประเมิน เพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายไปตามยถากรรม จากนั้นวัดระดับจริยธรรมตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่าการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนแปลงตัดสินใจเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นั่นหมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้โดยให้เด็กมีโอกาสอยู่ในสถานการณ์ ของสังคมที่ทำให้เขาต้อง กระทำบทบาทต่าง ๆ กัน

มิลเลอร์, ซุมออฟ และสตีเฟน (Miller, Zumoff & Stephen, 1974: 261-268) ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการคิดใช้เหตุผลจากการทดสอบงานของเพียเจท์ กับการคิดใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเด็กที่อยู่ในสถานกักกัน เด็กที่เรียนซ้ำและเรียนปกติ พบว่าเด็กปกติมีพัฒนาการทางทักษะการคิดใช้เหตุผลได้สูงกว่าเด็กอื่น ๆ แต่ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเด็กกลุ่มต่างๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ปรากฏว่า มีแนวโน้มจะสัมพันธ์กันในวัยเด็กตอนปลายถึงเด็กวัยรุ่น ได้มีผู้ศึกษาเด็กเกรด 6 ในโรงเรียนรัฐบาลและนักศึกษาวิทยาลัย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ขั้นนามธรรม กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลของการคิดทางตรรกศาสตร์ต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการคิดให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการคิดใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ที่มีผลต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เมย์ (Mays.1975: 192-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรม และการคิดใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์กับการใช้เหตุผลทางสติปัญญาในเด็กเกรด 2 และพบว่า 5 มีความสัมพันธ์กับการคิดใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เรสต์ (Rest. 1969: 225-252) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 10-14 ปี และได้ผลเช่นเดียวกับงานวิจัยของทูเรียล และพบว่าเด็กจะชอบเหตุผลที่เหนือกว่าที่เขาใช้อยู่มากกว่า และเด็กจะทำความเข้าใจกับเหตุผลที่เหนือกว่า 2 ชั้นได้ยากที่สุด รองลงมาคือเหตุผลที่เหนือกว่า 1 ชั้น ส่วนเหตุผลที่ต่ำกว่า 1 ชั้น เด็กจะทำความเข้าใจได้อย่างดี

สมิธ (Smith. 1978: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินค่าความมีน้ำใจนักกีฬาของผู้เป็นนักกีฬาและผู้ที่ไม่ได้เป็นนักกีฬาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยใช้ระบบทดสอบของ ฮาสกินส์ (Haskins Actice Choice) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักกีฬาชาย จำนวน 120 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ชายที่ไม่ได้เป็นนักกีฬา จำนวน 120 คน กลุ่มที่ 3 นักกีฬาหญิง จำนวน 120 คน และกลุ่มที่ 4 ผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นนักกีฬา จำนวน 120 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. หญิงมีระดับความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่าชาย
2. ผู้ที่เป็นนักกีฬาและผู้ที่ไม่ได้เป็นนักกีฬามีระดับความมีน้ำใจนักกีฬาไม่แตกต่างกัน
3. นักกีฬาหญิงมีระดับความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่าชาย
4. ผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นนักกีฬามีระดับความมีน้ำใจนักกีฬาสูงกว่าผู้ชายที่ไม่ได้เป็น

นักกีฬา

5. ประสบการณ์ในการแข่งขันกีฬา ไม่มีผลต่อการพัฒนาความมีน้ำใจนักกีฬาในแต่

ละเพศ

จากการรายงานที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในต่างประเทศส่วนมาก เน้นหนักการทดสอบทฤษฎีของโคลเบอร์ก การวิจัยพบว่ากลุ่มเพื่อน แม่แบบการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เข้ารับการทดลองให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้น การพัฒนาจริยธรรม ถ้าทำได้ครบได้หลาย ๆ วิธีคงช่วยพัฒนาจริยธรรมได้เร็วขึ้น

สโตล และเบลเลอร์ (Stoll & Beller. 1993: 24-28) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลของการใช้วิธีสอนระยะยาว (Longitudinal Teaching Methodology) และบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีต่อการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมทางจริยธรรม งานวิจัยนี้ได้นำเสนอในการประชุมของสมาพันธ์ศึกษาศึกษา และสันตนาการ และการเดินว่า (วิซิงตัน ดี ซี 24-28 มีนาคม 1993) ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าการศึกษาด้านจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ค่านิยมที่ดีได้อย่างรวดเร็วจากโรงเรียน จากงานวิจัยจำนวนมาก ผู้วิจัยพบว่าการแข่งขันกีฬานำมาซึ่งการเอาชนะ ทำ

ให้นักเรียนมีจริยธรรมลดลง ความมีน้ำใจนักกีฬาลดลง ผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดวิธีการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนจะสามารถช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทางด้านจริยธรรมขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการสอบผ่านไป 3 ปี นักเรียนมีความกลัวลดลง มีความเห็นใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น พฤติกรรมของนักเรียนในชั้นดีขึ้น ผลการเรียนดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า ผลการจัดวิธีการสอนและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน มีความจำเป็นที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้และจริยธรรมได้

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามวัย และประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรที่ทำการศึกษาในด้านความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาข้อหนึ่งและเป็นคุณธรรม ที่มีความสำคัญ ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยได้ยึดหลักพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ 6 ชั้น ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนโดยรูปแบบชิปปา โมเดล

3.1.1 ความเป็นมาและความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ทิสนา แซมณี (2542: 2-3) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษา ของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by Doing” (Dewey. 1963) อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติจัดกระทำนี้ นับว่า เป็นการเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทครูจาก “ผู้สอน” หรือ “ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้” ให้นักเรียนมากกว่าอยู่ที่ครูผู้สอน ดังนั้นนักเรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลาง ของการจัดการเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ ส่วนใหญ่อยู่ที่ตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ผลดีสูงสุดนั้น ก่อนอื่นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” นั้นคืออะไร หรือเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คงไม่ได้หมายถึงการจัดให้นักเรียนไปนั่งเรียนรวมกันอยู่กลางห้อง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ข้อความที่ว่า “ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง” น่าจะหมายถึง “การให้นักเรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ” และบทบาทในที่นี้คงไม่ได้หมายถึง

บทบาทอื่นใดนอกจากบทบาทในการเรียนรู้ ซึ่งถ้าทำให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็คงต้องถามตอบต่อไปว่าเรา
 คูได้ตรงไหนว่านักเรียนมีบทบาทสำคัญ ซึ่งคำตอบก็น่าชัดเจนว่าเราคงต้องดูตรงการมีส่วนร่วมใน
 กิจกรรมการเรียนรู้ (Participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมา นักเรียนก็เป็นผู้มีบทบาทในการ
 เรียนรู้มากและควรจะเป็นการเรียนรู้ที่ดีตามมา คำว่า “การมีส่วนร่วม” ในที่นี้ คงไม่ได้มีความหมาย
 เพียงว่า ให้นักเรียนทำกิจกรรมมากๆ หรือคำนึงถึง “ปริมาณ” การมีส่วนร่วมเท่านั้น “การมีส่วนร่วม”
 นี้ โดยศัพท์ทางวิชาการมาจากคำว่า “Active Participation” ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมอย่าง
 กระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ มิใช่เพียงทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น
 ดังนั้นการที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมนั้น กิจกรรมนั้นต้องมีลักษณะที่ช่วยให้นักเรียน
 มีส่วนร่วมอย่าง “Active” คือ ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพัน
 กับสิ่งที่ทำ กิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอกับวิวุฒิ
 และความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิด สติปัญญาของนักเรียน สามารถกระตุ้น
 ให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นสามารถช่วยให้นักเรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับ
 บุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
 ได้ดี และหากกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนโดยตรง ก็ยิ่งช่วยให้
 การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนยิ่งขึ้น

ทิสนา เขมมณี (2542: 11) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็น
 ศูนย์กลางแบบ ชิปปา โมเดล ได้มาจากตัวย่อของคำสำคัญซึ่งใช้เป็นแนวคิดหลักในการจัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ในระยะแรกๆ ที่ได้พัฒนาแนวคิดนี้ไม่ได้เรียกชื่อนี้ และมีได้เรียงลำดับตามนั้น แต่ต่อมาเมื่อนำ
 แนวคิดมาสอนนิสิตจึงเห็นว่าควรหาทางให้นักเรียนจำหลักนี้ได้ง่ายและไม่ลืมจึงได้ลองวิเคราะห์
 แนวคิดอีกครั้งหนึ่ง และได้พบว่าสามารถนำคำสำคัญมาเข้ารหัสได้เป็น “CIPPA” ซึ่งเห็นว่าน่า
 เหมาะสม เพราะนักเรียนคุ้นเคยกับ “โมเดล CIPPA” ซึ่งเป็นโมเดลทางการประเมินผล ดังนั้นหากใช้
 “CIPPA” เป็นโมเดลทางความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็น่าไปด้วยกันได้ดีและทำให้ง่ายแก่
 นักเรียนและครูในการจดจำและสื่อความหมายอย่างไรก็ตามหากจะใช้ชื่อภาษาไทย ชื่อที่น่าเหมาะสม
 ก็คือ “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก” ดังนี้คือ

1. แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

การใช้แนวคิดหลักทั้ง 5 ข้างต้น ใช้บนพื้นฐานของทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

3.1.2 หลักการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ทิสนา แชมมณี (2542: 6 – 7) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนแบบชิปปา โมเดล ไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
2. นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation)
3. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดข้อความรู้ ตลอดจนถึงการเรียนรู้จากกันและกัน (Interaction)
4. นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่กันไปกับผลงาน (Process & Product)
5. นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้ (Application) การเรียนแบบชิปปา โมเดล เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดทั้งฝึกฝนตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน

หลักการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล เป็นหลักที่นำมาใช้จัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เสนอแนวคิดนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิสนา แชมมณี อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีจุดเน้นอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนทำเพื่อไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นในกิจกรรมการเรียนรู้อาจให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ตามความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

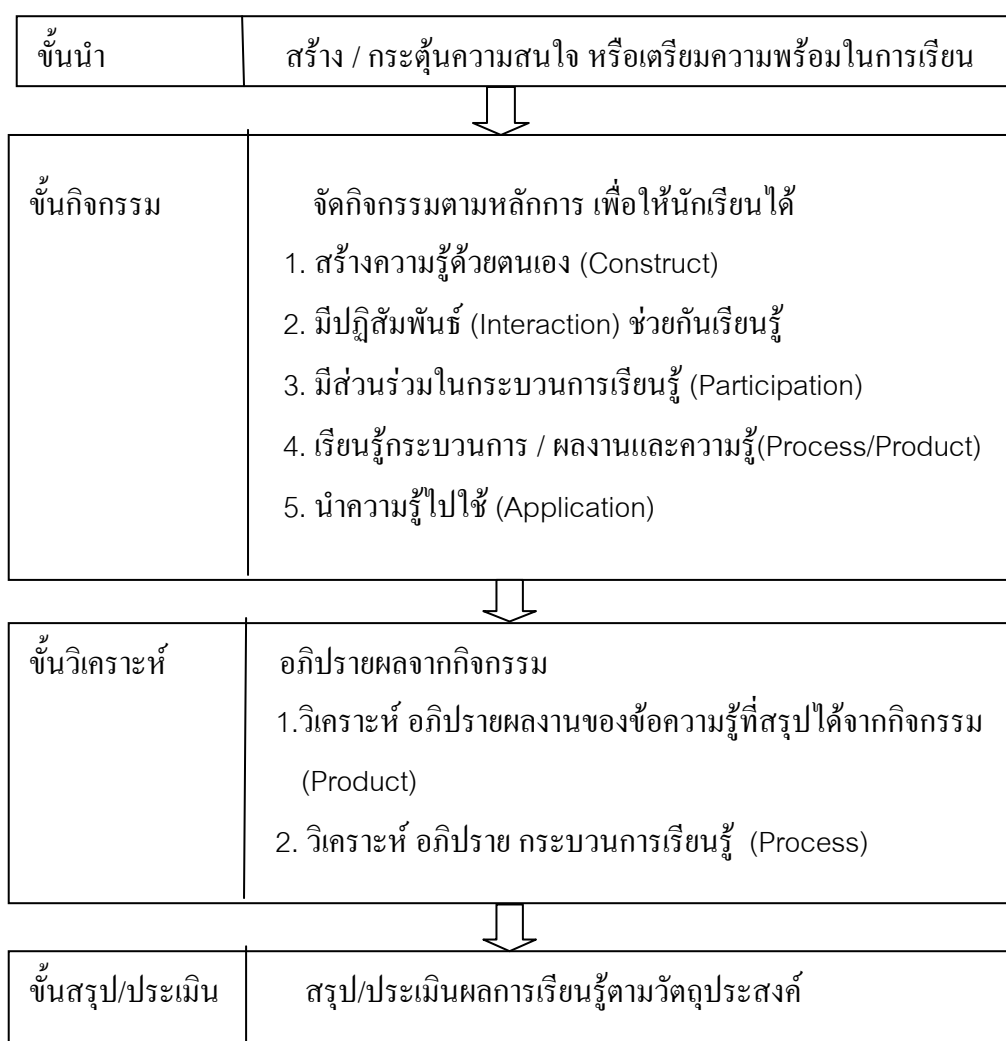
กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวทางสมองหรือการคิด กิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการคิดได้ต้องมีลักษณะท้าทายการคิดของผู้เรียน ทำให้

ผู้เรียนเกิดความจดจ่อในการคิดและสนุกที่จะคิด ดังนั้น เรื่องที่ให้คิดต้องไม่ง่ายจนเกินไปจนไม่ต้องคิด และไม่ยากจนเกิดความท้อ

กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์ เป็นกิจกรรมที่มักเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียน และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่

กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนของการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรูปแบบซิปปา โมเดลมีดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนของการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มีตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของนักเรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541: 10)

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของนักเรียน

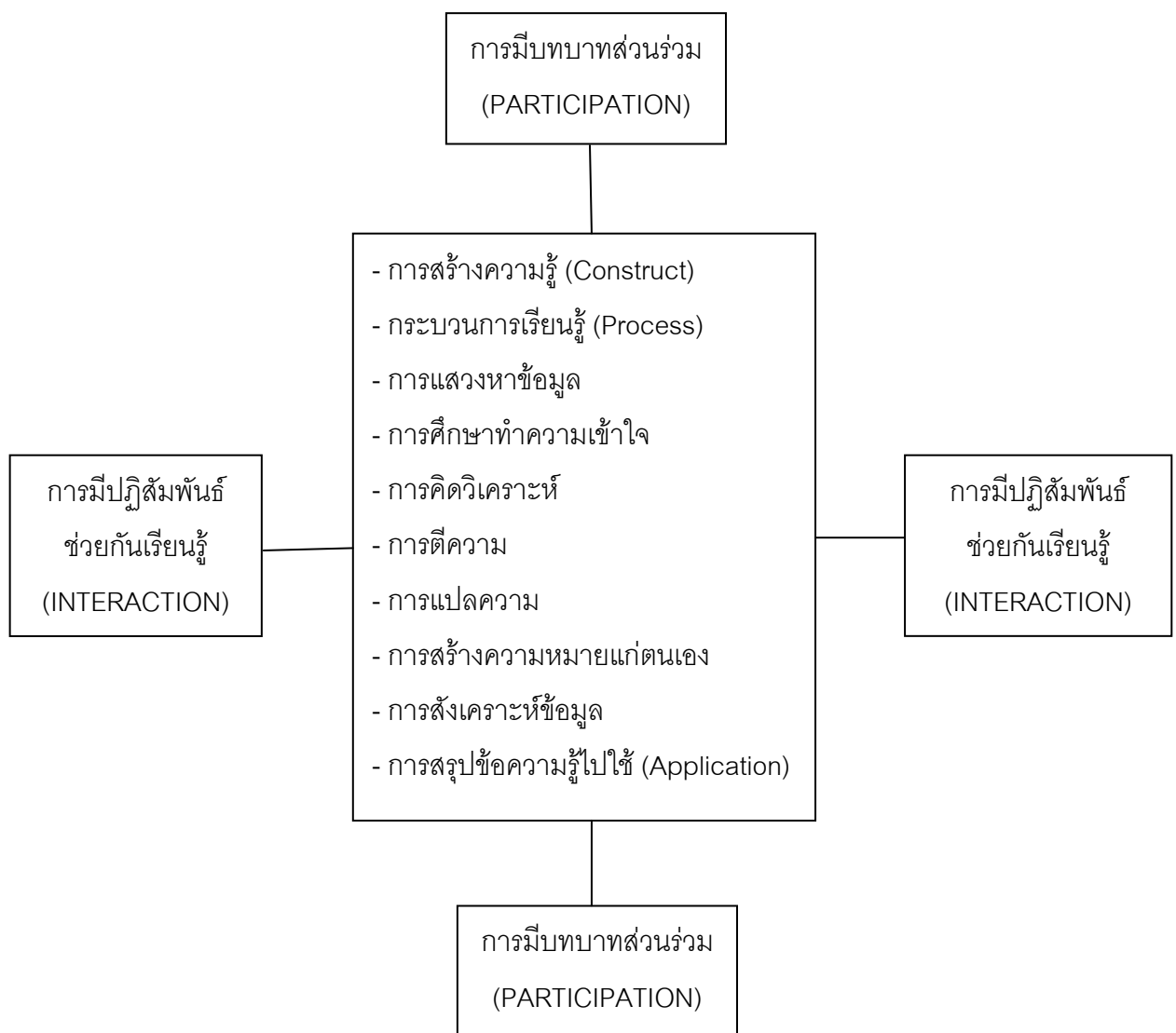
1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. นักเรียนฝึกหัดอ่านหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. นักเรียน ได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน
9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนเฝ้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกฝังใจและส่งเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกหัด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกความคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิจกรรมมารยาท และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากตัวอย่างที่การสอนของครูทั้ง 10 ข้อ อาจสรุปได้ว่าครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์และจัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. 2541: 2)

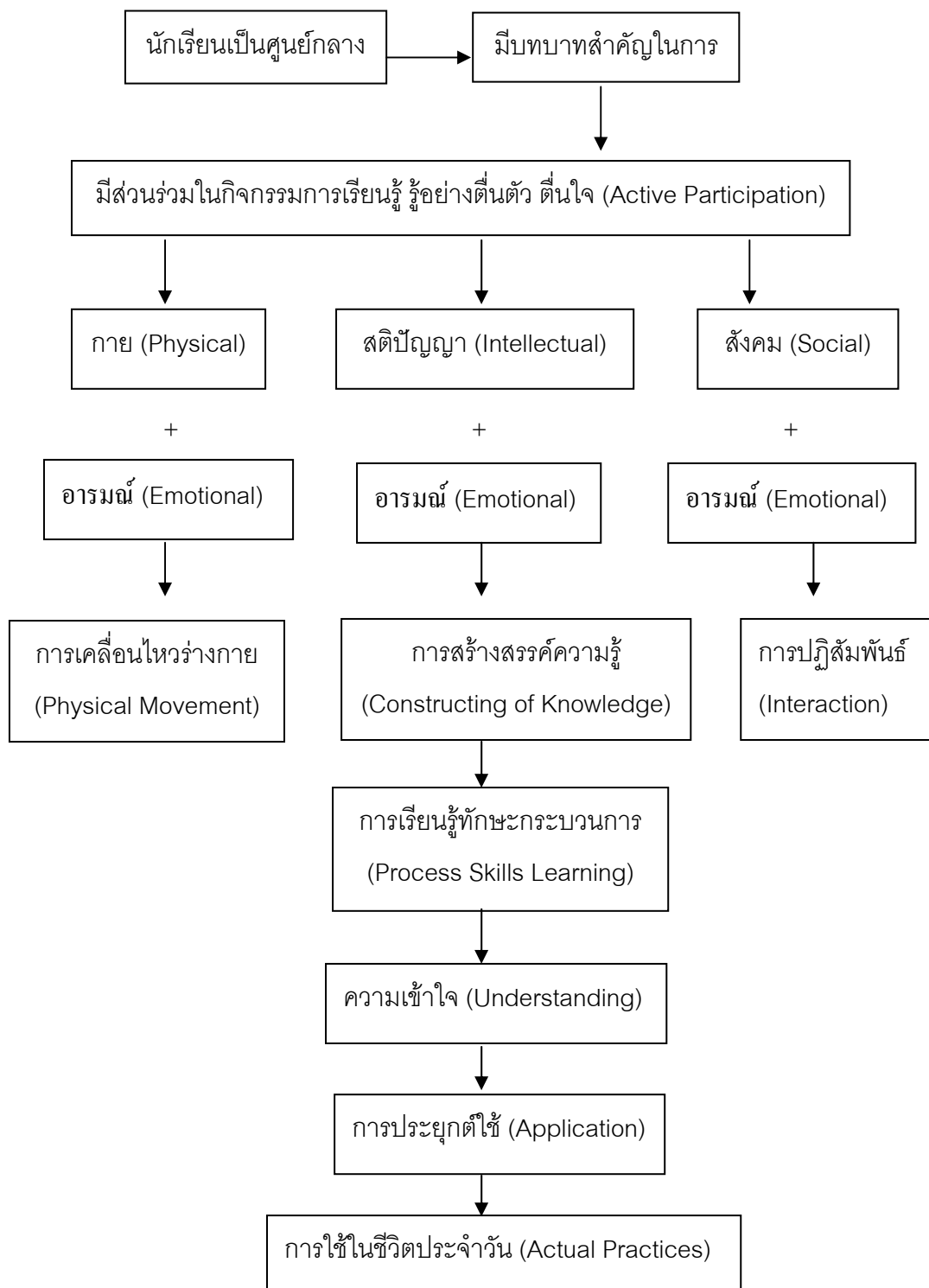
รูปแบบการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ที่มา: สุรางค์ เจริญสุข. 2541: 6

รูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบแบบชิปปา โมเดล

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา โมเดล หรือแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก พัฒนาโดย ทิศนา แคมมณี

ที่มา: ทิศนา แคมมณี. 2542 : 12.

3.1.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบชิปปาโมเดล มีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีระดับ บทบาทของครูและนักเรียนมากน้อยต่างกันไป ดังนี้(วัฒนาพร ระบุว่าทุกข. 2542: 11; สุรางค์ เจริญสุข. 2541: 7) สามารถจัดได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 Student - centered Class

ครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อการเรียนรู้วัสดุ-อุปกรณ์ นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตามคำแนะนำของครู ซึ่งส่วนใหญ่ทำในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นคู่ เป็นกลุ่ม

แบบที่ 2 Learner - based Teaching

ครูเป็นผู้กระตุ้นมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าผลิตสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งใช้ได้ดีกับ การเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะนักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาได้เป็นสองเท่า ทั้งในขณะเตรียมและฝึก

แบบที่ 3 Learner Independence

นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในห้องศูนย์การเรียนรู้ มีอิสระจากห้องเรียนปกติสามารถเลือกทำงานตามความสามารถ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน อาจเรียนคนเดียวหรือเรียนเป็นคู่ เป็นกลุ่มกับเพื่อนก็ได้

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล ทั้ง 3 รูปแบบ ด้วยการนำมาผสมผสานจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนในแต่ละคาบเรียนโดยครูผู้สอนเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อ อุปกรณ์ และเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ แล้วเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถและความถนัดของตนเอง อาจทำเป็นกลุ่มหรือทำคนเดียวก็ได้

3.1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องการให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใด
ในระดับใด

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์นักเรียน มีความสามารถ ความสนใจ และวิธีเรียนอย่างไร

ขั้นที่ 3 เลือกเทคนิควิธีการสอน หลากหลายสนองนักเรียน โดยพิจารณาจาก

- จุดเด่นในการเสริมสร้างทักษะ ข้อความรู้ และพฤติกรรม
- ประสิทธิภาพในการสร้างทักษะ ข้อความรู้ ประสบการณ์
- โอกาสในการแสดงบทบาทการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ปรับและเรียบเรียงเทคนิค ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายกระบวนการเรียนการสอนและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา โมเดล (ทีศนา เขมมณี. 2542: 13; และ วัฒนาพร ระวังทุกข์. 2542: 12 – 14) ครูควรมีบทบาท ดังนี้

1. บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมตนเอง ครูต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งต้องให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่นักเรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ดังนั้น ครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามรดกความรู้อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่นักเรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่นักเรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์บริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสืออุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ ไว้สำหรับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันนำไปสู่การออกแบบกิจกรรม การเรียนที่เน้นนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยบทบาทในส่วนนี้ครูทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และเป็นผู้กำหนดบทบาทให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมแบ่งกลุ่ม หรือจับคู่เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคนจัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบ หรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูพิจารณา และกำหนดว่า ใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผลแล้ว จัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูครั้งนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก(Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุความสำเร็จ

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน(Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2. บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะนักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor) คอยให้คำตอบ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาทีนักเรียนต้องการเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุน หรือกระตุ้นให้นักเรียน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3 การเป็นผู้ร่วมกิจกรรม (Active Participant) โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มนักเรียน พร้อมทั้งให้ความคิด และความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนขณะทำกิจกรรม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของนักเรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ก่อนให้นักเรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรงและกระตุ้น ให้นักเรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็นด้วยท่วงทูนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตรโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

2. บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการ เพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนั้นนอกจากครูเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้วนักเรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

สรุปบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนแบบชิปปา โมเดล ดังนี้ คือ

ครูผู้สอนเป็น

1. ผู้จัดการ (Manager) เป็นผู้กำหนดบทบาทให้ทุกคน ได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมทำกิจกรรม แบ่งกลุ่ม หรือจับคู่ เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบ แก่นักเรียนทุกคนจัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน
2. ร่วมทำกิจกรรม (An Active Participant) เป็นผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มพร้อม ทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวในการเสนอความคิด
3. สนับสนุนและเสริม (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ หรือให้คำแนะนำ ที่ช่วยกระตุ้นให้ทุกคนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
4. ผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) คอยตรวจสอบผลผลิตก่อนส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้องของนิยามคำศัพท์ การแก้คำผิด ทำได้ทั้งก่อนทำกิจกรรม หรือบางกิจกรรมแก้ทีหลังได้

3.1.6 บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

นักเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ กำหนดไว้โดยทั่วไปแล้ว นักเรียนควรมีบทบาท ดังนี้ คือ

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือ ประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
2. บทบาทในการศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่หามาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง
3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรรค์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ เกิดความคงทน และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น
4. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ที่ เกิดประโยชน์ต่อ ชีวิตนอกจากนั้นการประยุกต์ใช้จะช่วยตอกย้ำความเข้าใจและสร้างความมั่นใจแก่นักเรียน ใน ความรู้นั้น และการนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้ด้วย

ในการดำเนินการตามบทบาททั้ง 4 ข้างต้น นักเรียนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น
2. ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการดำเนินงาน/กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่มเช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการสรุป
3. รับฟัง พิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบ คัดค้าน สนับสนุนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
5. แสดงความสามารถของตน และยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

จิราภาญจน์ หงษ์ชูตา (2545: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง เศษส่วน โดยใช้โมเดล ชิปปา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 เรื่องเศษส่วน โดยใช้โมเดลชิปปา สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้จริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 84.31 ซึ่งสูงกว่าจำนวนนักเรียนที่กำหนดร้อยละ 80

ปกาศิต ปลั่งกลาง (2545: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้โมเดลชิปปา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินลาดพัฒนา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้โมเดลชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80

ปัญญา ทวงเสรีย์ (2545: บทคัดย่อ) โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย วิชาที่สอน ศิลปศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความสำคัญก่อนให้ความรู้ ใช้หลัก CIPPA MODEL ใช้กระบวนการกลุ่มพัฒนาผู้เรียน ในแต่ละกลุ่มละความสามารถ เพื่อให้ช่วยเหลือกัน มีการประเมินด้วยคะแนนจิตพิสัย และรางวัลแก่กลุ่มที่มีการพัฒนา

ส่งเสริมการนำไปใช้ โดยจัดโครงการพัฒนาตนเองโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งจัดแสดงนิทรรศการศิลปะทั้งในและต่างประเทศ ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

นันททิรา โพธิ์เทียนทอง (2545: บทคัดย่อ) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยม ศึกษาตอนปลาย วิชาที่สอน วิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เป็นหลัก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกับครูช่วยให้ผู้เรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 13 กระบวนการ คือ เตรียมความพร้อมผู้เรียนทดสอบก่อนเรียน ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย มีการบูรณาการเนื้อหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำแสดงออกอย่างเปิดเผย สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนก่อน และเสริมผู้เรียนที่เรียนเก่ง ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

นิตติญาพร ประเสริฐสังข์ (2545: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง กลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 2 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนป่าหว้านเชียงฮาย อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปาที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวพบว่า นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ความรอบรู้ที่กำหนด คือร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

เพ็ญประภา ยาไธสง (2545: บทคัดย่อ) โรงเรียนธาตุพนม สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาที่สอน ชีววิทยา ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ใช้เทคนิคที่หลากหลายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น Jigsaw, TGT นำเสนอข่าว/ข้อความรู้ก่อนเรียน เพื่อฝึกนิสัยใฝ่รู้ และทักษะการสื่อสาร มีการจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อวิธีการเรียน (Learning how to learn) ประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สุดาร์ตัน ไผ่พงสาวงค์ (2543: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบCIPPA MODEL เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPAMODEL มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารที่อ้างอิงถึงการจัดการเรียนรู้แบบ ชิปปา โมเดล ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
3. การดำเนินการวิจัย
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายมัธยม) ที่เรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส41102) 6 ห้องเรียน จำนวน 292 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 44 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากจากจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยใช้เวลาดทดลอง 12 คาบเรียน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

สาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นสาระการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 41102) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ ชิปปา โมเดล
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปา โมเดล ผู้วิจัยสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการวิธีสอนโดยการเรียนรู้แบบ ชิปปา โมเดล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาระยะและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการทดลอง คือ สาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา (ส 41102) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.4 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบชิปปา โมเดล จำนวน 12 คาบเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1.4.1 สาระสำคัญ

1.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.4.3 สาระการเรียนรู้

1.4.4 กระบวนการเรียนรู้

1.4.4.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- สร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

1.4.4.2 ชั้นกิจกรรม

- ชั้นการสร้างความรู้(Construct)
- ชั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) มีส่วนร่วม (Participation)
- การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)

- การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

1.4.4.3 ชั้นวิเคราะห์

- วิเคราะห์ อภิปรายผลงานและข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product)

- วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้ (Process)

1.4.4.4 ชั้นสรุปและประเมินผล

- สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

1.4.5 การวัดและประเมินผล

1.4.6 แหล่งการเรียนรู้

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง ความถูกต้องของสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการวิจัยต่อไป

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยนำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของไชศรี พานิกุล, ดวตา เครือทิวา และสง่า วุฒิประจักษ์ มาพัฒนาใช้ในการวิจัย มีจำนวน 30 ข้อ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน และผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82)

วิธีการตรวจให้คะแนนแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นตอนของโคลเบอร์ก คือ ถ้าอยู่ในขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ถ้าอยู่ในขั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน แต่ละข้อมีคะแนนอยู่ระหว่าง 1-6 คะแนน จากนั้นนำคะแนนของทุกข้อมารวมกันเป็นคะแนนแสดงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของแต่ละคน เกณฑ์ในการตัดสินว่าผู้ใดจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นใดดังต่อไปนี้

คะแนน	30	มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1
คะแนน	31-60	มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2
คะแนน	61-90	มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3
คะแนน	91-120	มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4
คะแนน	120-150	มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5
คะแนน	151-180	มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6

ตัวอย่าง (0) จอมขวัญขึ้นรถประจำทางที่มีคนโดยสารแน่นมาก กระเป๋ารถล้มเก็บเงินค่าโดยสาร แต่จอมขวัญก็ยื่นเงินค่าโดยสารให้กระเป๋า รถ ถ้านักเรียนเป็นจอมขวัญก็จะปฏิบัติเช่นนั้นเพราะเหตุใด

- 4...ก. เป็นหน้าที่ของผู้โดยสารที่จะต้องเสียค่าบริการ
- 3...ข. ข้าพเจ้าต้องการจะให้เป็นอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น
- 5...ค. ข้าพเจ้าจะเกิดความละอายใจตนเองมากที่ถือโอกาสไม่ให้เงินแก่เขา
- 1...ง. ข้าพเจ้าต้องการป้องกันมิให้มีเรื่องบาดหมางกับกระเป๋าเงินไม่ว่ากรณีใด ๆ
- 6...จ. การช่วยเหลือผู้ที่บกพร่องต่อหน้าที่โดยไม่เจตนา เป็นการกระทำที่เหมาะสม
- 2...ฉ. ถ้าข้าพเจ้าเป็นกระเป๋าเงินก็คงต้องการให้ผู้โดยสารจ่ายเงินค่าโดยสารโดยไม่ต้อง

ทวงถาม

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา (ส 41102) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อทดสอบผลการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523: 1 – 140) เทคนิคการวัด และประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ นิเวศน์ ธรรมรักษ์ (2530: 1 – 138) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522: 1 – 407)

3.2 ศึกษาหน่วยการเรียนรู้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สาระที่ 2 หน้าที่ พลเมือง ในมาตรฐานช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) ทำการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร จากสาระการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักของ บลูม (Bloom. 1956: 48 – 50)

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมสาระที่สอน จำนวน 50 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขคำถาม ตัวเลือกและการใช้ภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้แล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.6 นำแบบทดสอบถามที่นักเรียนทำแล้วมาวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยการตรวจให้คะแนนข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจสอบและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้เทคนิค 27 % ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan, 1952: 3-32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปคัดเลือกไว้ 30 ข้อ

3.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 – 198)

ตัวอย่าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องปัญหาสังคม

คำชี้แจง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

วิเคราะห์ (0) ความเป็น “รัฐชาติ” ของแต่ละรัฐควรมีลักษณะอย่างไร (วิเคราะห์)

- ก. มีเอกราชและอธิปไตยทางการเมืองการปกครอง
- ข. ประชากรต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสามัคคีกัน
- ค. การมีเชื้อชาติ ศาสนา ขนบประเพณี วัฒนธรรมแบบเดียวกัน
- ง. การอยู่ภายใต้ระบบการเมืองการปกครองและรัฐบาลเดียวกัน
- จ. การสามารถใช้อำนาจสูงสุดได้อย่างเต็มที่ของรัฐบาลชุดเดียวกัน

ตอบ ข้อ ก

3. การดำเนินการวิจัย

3.1 แบบแผนการทดลอง

การดำเนินการศึกษาทดลองผู้วิจัยใช้รูปแบบกลุ่มที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) โดยรูปแบบการศึกษาวิจัยเขียนเป็นตารางการทดลองได้ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541: 346 – 351)

ตาราง 2 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

เมื่อ

T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
T ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง
X	แทน	การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โมเดล

3.2 วิธีการดำเนินการทดลอง

1. ทำการทดสอบก่อนการเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา แล้วบันทึกผลเป็นคะแนนไว้ เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในขั้นต่อไป ใช้ระยะเวลา 2 คาบเรียน

2. ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียน โดยใช้รูปแบบซิปปา โมเดล จำนวน 12 คาบเรียน

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิม ใช้ระยะเวลา 2 คาบเรียน

4. นำผลคะแนนที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลการศึกษาวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ย \bar{X} ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 73;
อ้างอิงจาก Ferguson. 1976 : 47)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตร(ล้วน สายยศและอังคณา
สายยศ.2538: 77)

$$S^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$N-1$	แทน	ขั้นของความอิสระ (Degree of freedom)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การวิเคราะห์
แบบทดสอบเป็นรายชื่อและเทคนิค 27% ของจุง แดร์ ฟาน

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอริ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศและอังคณา
สายยศ. 2538: 197-198; อ้างอิงจาก Kuder-Richardson. 1937)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ได้ในข้อหนึ่ง ๆ

$$\text{ซึ่ง} = \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$$

	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - P$
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
โดยใช้สูตร (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Conbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 125-
126) ใช้สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

2.4 การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 248-249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของการประเมิน
 N แทน จำนวนผู้ประเมิน

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test dependent เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังเรียน โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ. 2538: 104)

สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

$$df = N - 1$$

t แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที

D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

- D แทน ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน
- D² แทน ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ ที
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้ ดังนี้

1. เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

1. เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

ตาราง 3 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

การทดสอบ	N	\bar{X}	SD	t	p
ก่อนเรียน	44	113.91	17.123	13.874**	.000
หลังเรียน	44	145.00	12.306		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ แสดงว่าผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

ตาราง 4 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

กลุ่มทดลอง	N	\bar{X}	SD	t	p
ก่อนเรียน	44	25.75	3.342	20.409**	.000
หลังเรียน	44	40.75	3.767		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังการทดลอง สูงวกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ แสดงว่าผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เพื่อการศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ทั้งหมด 6 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 292 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการสุ่มนักเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 44 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นปรนัย 6 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1. สุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบกลุ่มมา จำนวน 1 ห้องเรียน จาก 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 44 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
2. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองโดยใช้เวลาในการสอน 12 คาบเรียน
4. เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้ว จึงทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล สรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล อภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาด้านความสามารถในการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรม

จากการศึกษาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ในข้อที่ 1 เนื่องจากเหตุผล ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย จัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล สร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรม 5 องค์ประกอบ ด้วยกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ (Construct) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือ สิ่งแวดล้อม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมผัสและอุปกรณ์ต่าง ๆ (Interaction) การได้ เคลื่อนไหวทางกาย ทางด้านกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Physical Participation) การเรียนรู้ กระบวนการต่าง ๆ (Process and Learning) การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ (Application) นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและครู มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น รู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ 6 ชั้น ด้วยการสร้าง สถานการณ์ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่ผู้เรียนมีทางเลือกหลายทางในการประพฤติปฏิบัติ และการ เลือกประพฤติปฏิบัติได้ ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมนั้น ต้องใช้สติปัญญาในการตัดสินใจที่จะแก้ปัญหา ความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล ผู้สอนจึงมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ ในการ แก้ปัญหาและกล้าหาญในการกระทำที่ดี เน้นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและสามารถค้นหา คำตอบด้วยตนเอง การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมกัน จะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อนทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้ พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของ ความรู้และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เพื่อเป็นสิ่ง

ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้ และเหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิมสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี วงษ์สุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายรายวัน สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระดับรายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และบุคลิกภาพของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร แสงนิรันดร์ (2543: บทคัดย่อ) ผลของการสอนโดยเทคนิคแบบผสมผสานเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิง จริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสานมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลดังกล่าว เป็นเหตุสนับสนุนได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบซิปปา โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 2 เนื่องจากเหตุผลดังนี้

การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา โมเดล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กิจกรรมที่หลากหลายช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและครู มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนักเรียนได้รับความรู้ทั้งด้านเนื้อหาสาระกระบวนการ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนำเสนอผลงาน ตลอดจนรู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผล นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม แก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถสรุปข้อความรู้อย่างชัดเจน ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถนำเสนอประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาสัมพันธ์กับการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างสรรค์ผลงาน และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ส่งผลให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับ

สิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้แบบ ชิปปา โมเดล ของทิสนา แชมมณี (2542: 14-15) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง(Construct) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Intraction) กับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลายหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ (Process Learning) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร วีระชัยรัตนา (2543: บทคัดย่อ)การเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอินเตอร์เน็ต ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธี ชิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ สอดคล้อง กับงานวิจัยของนฤมล บัวตูม(2550: บทคัดย่อ)การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมการทำงานเป็นหมู่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 เรื่อง ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดล พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร ศรีธรรมบุตร. (2550: บทคัดย่อ)การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา ส32101 สังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแฮดศึกษา โดยใช้โมเดลชิปปา พบว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย วงศ์สุวรรณ(2546: บทคัดย่อ)การศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และค่านิยมการทำงานเป็นหมู่คณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 เรื่อง การแบ่งภาคทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนแบบชิปปาโมเดล พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากข้อมูลดังกล่าว เป็นเหตุสนับสนุนได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ และการศึกษาวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนทำการทดลอง ควรชี้แจง และทำความเข้าใจร่วมกับนักเรียนเรื่องลำดับขั้นตอน และการดำเนินตามขั้นตอน ของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล เพื่อให้การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น
2. ผู้วิจัยควรทดลองสอน ในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล ก่อนทำการทดลอง อย่างน้อย 2-3 ครั้ง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้การวิจัยบรรลุตาม วัตถุประสงค์ และทันต่อเวลาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล ควรเหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถของนักเรียน และระยะเวลาในการทำการทดลอง
4. การให้การเสริมแรง เช่น ให้คำชมเชย รางวัลและสิ่งอื่น ๆ ควรจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพราะการเสริมแรงบางอย่างอาจจะไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนมาก เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล ไปใช้กับนักเรียนที่มีระดับ ความสามารถต่างกัน โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และ กลุ่มอ่อน เพื่อจะได้ทราบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มใด มากที่สุด หรือสามารถใช้ได้กับทุกกลุ่ม
2. ควรนำการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปา โมเดล ไปใช้กับสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับสาระอื่น ๆ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวก 6 ใบ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรกช วิชัย.(2551). การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา
กรุณา และความยุติธรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพะเยา
เขต1.วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา กาฬภักดี.(2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่านิยมทางวิทยาศาสตร์ด้านการ
มีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา.สารนิพนธ์
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไขศรี พานิกุล.(2546). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขา
กับการสอนแบบธรรมสภาจฉา.วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน.(2550-2554). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน. (2540). คู่มือครูเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียน
การสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5ทฤษฎี.กรุงเทพฯ:
โอเดียนสแควร์.
- .(2542). ครูต้นแบบ 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- .(2543). แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ(พ.ศ. 2545 –2559).
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2531). พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน: ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม.
กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายจุฬา.
- ทองคำ เกษจันทร์.(2546). จริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.

- ทศนา แชมมณี. (2541). การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลCIPPA สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. *วารสารหลักสูตรและการ
สอนสัมพันธ์*. 3(2): 6–20.
- . (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล ชิปปา.
(CIPPA MODEL). *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 27(3): 1 – 17.
- . (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง :โมเดลชิปปา
(CIPPA MODEL). *วารสารวิชาการ*. 2(5): 2 – 30.
- ทศนา แชมมณี และคณะ. (2548). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL)*.
กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทศนา เทียนเสมอ.(2515).กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่ม.ดวงเดือน พันธุมนาวิน. *จิตวิทยา
จริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2526). *ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมกับนักเรียน*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงตา เครือทิวา.(2544). *การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตติญาพร ประเสริฐสังข์.(2545). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องกลไก
มนุษย์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา*.วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(วิทยาศาสตร์การศึกษา).ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บังอร พรหมณฤกษ์. *การเปรียบเทียบผลของการฝึกแบบโมเดลชิปปากับการฝึกคิดแบบหมวกหกใบที่
มีต่อ ความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสระบัว สังกัด
กรุงเทพมหานคร*.
- บัวศรี จริยธรรมศึกษา. (2527). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ปกาศิต ปลั่งกลาง.(2545). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL)*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.

พระมหาคารม เกิดมี.(2546). การเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์และกรณีตัวอย่างที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสุทธิวาราม เขตสาทร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

พล วังสินธ์. (2542,). CIPPA : รูปแบบและการดำเนินการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวารสารวิชาการ. 2(3): 36 – 46.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2541). แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขา กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

แพง ชินพงศ์.(2540). การวิเคราะห์บทความด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในนิตยสารสำหรับครอบครัว. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาประถมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รัตน์ ไผ่พงศาวงศ์. (2543). การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่อง เส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

มารุต คำชะอม. (2524). ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อดสำเนา.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.

-----.(2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพร.

- ศิริพร แก้วนุ้ม. (2526). การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในเขต
การศึกษา 12. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ศิริพร แยมินิล. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุและ
การศึกษาของคนไทย. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ศศิธร แก้วรักษา. (2547). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบชิปปา (CIPPA
MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เรื่องสถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.
วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษย์
สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA
MODEL) และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD).
วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชา
คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้กิจกรรมการเรียน
แบบ TEAM – GAMES – TOURNAMENT และแบบ STUDENT TEAM –ACHIEVEMENT
DIVISION และการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สง่า วุฒิประจักษ์. (2525). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบ
กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- สมเดช สีแสง. (2525). การทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
อัดสำเนา.

- สาโรช จรรย์ธรรม. (2551). *ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร*. สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5ทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์.
- . (2542). *ครูต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- . (2543). *แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ(พ.ศ. 2545 –2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วังเกล็ดแก้ว.(2547). *การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาพร ภัทรพงศ์กิจ. *ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียนและการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงพิณทิพย์*.
- สุรางค์ เจริญสุข. (2541). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อมรรัตน์ แก้วฝ่อง.(2542). *การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- อัญชลี เครือคำขาว. (2540). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชา จริยธรรมกับบุคคล โดยการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณี ตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ*. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- Allen, B.R. (1986). A Short-Term Interpersonal Skill Training Program with College Undergraduates. *Dissertaion Abstracts International*. 46(10): 2963 –A – 2964 – A.
- Arends, Richard I. (1994). *STAD. Learning to Teach*. 3rd ed. New York:McGraw-Hill.

- Bonapart, Edwaed Paul Christian. (1990). The Effects of Cooperative Versus Competitive Classroom Organization for Mastery Learning on Mathematical Achievement and Self - Esteem of Urban Secon – Grade Pupils. *Dissertation Abstracts International*. 50(7): 1911 – A.
- . (1989 – 1990). Research on Cooperative Learning Consensus and Controversy. *Educational Leadership*. 52 – 54.
- . (1990). *Cooperative Learning*. Theory, Research, and Practice. New Jersey: Prentice - Hall.
- . (1991). *Cooperative Learning Theory, Research, and Practice*. New Jersey: Prentice Hall.
- . (1991). Synthesis of Research on Cooperative Learning. *Educational Leadership*. 71 – 82.
- Kholberg. (1969). "Stage and Sequence. *The Cognitive – Deveoloment Approach to Socialization in Goslin,*" In *Handbook of Socialization Theory and Research*. Chicago:Rad, McNaly; & Company.Kohlberg, Lawrence. *Moral Development and Behavior*. New York : Holt Rinchart and Winston Co, 1976.
- Kohlberg, Lawrence. N. Hoan and J. Langer. (1976). "Family patterns of Moral Reading," *Child Development*. 47 (7) : 1204 – 1205.
- . (1976). "Moral Stages and Moralization: *The cognitive Development Approach in Lickona,*" In *moral Development and Behavior: Theory Research and Social Issues*. New York: Holt Rinchart and Winston.
- Piaget, Jean. (1960). *The moral Judgment of the child*. New York: Collier Book.
- Freud, Sigmung. (1949). *An Outhne of Phychoanalysis*. New York : W.W Norton Co.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book Company: 67.
- Scott, William A. (1966). *Introduction to Psychological Research*. New York: Willey; & Son, Inc.
- Valentino, Virginia Rider. (1989). *A study of Achievement, Anxiety and Attitude Toward Mathematics in Collage Algebra Students Using Small Group Interaction Methods*. DAI 50/02A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แนะนำ และแก้ไขเครื่องมือทำสารนิพนธ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการเป็นที่ปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบสารนิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนะศิริ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติคุณ รุ่งเรือง	โรงเรียนสาธิต มศว. (ฝ่ายมัธยม)
4. อาจารย์นันทิ ศิริมัย	โรงเรียนสาธิต มศว. (ฝ่ายมัธยม)

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แนะนำ และแก้ไขเครื่องมือทำสารนิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์กิตติศักดิ์ ลักษณะนา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์สุนันทา พลับแดง	โรงเรียนสาธิต มศว. (ฝ่ายมัธยม)
5. อาจารย์พัชรี แพนลีนฟ้า	โรงเรียนสาธิต มศว. (ฝ่ายมัธยม)
6. อาจารย์จุฑามาศ จันทรมิตร	โรงเรียนบ้านบางกะปิ
7. อาจารย์อนงค์นาถ สร้อยโมรี	โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. ห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือสำหรับค้นคว้า สิริภพจำเป็นต้องใช้หนังสือเล่มหนึ่งมาก แต่หนังสือเล่มนั้นเป็นหนังสืออ้างอิงห้ามยืม แม้มีโอกาสที่จะแอบนำหนังสือออกมาได้ สิริภพก็ไม่นำหนังสือออกมา ถ้านักเรียนเป็น สิริภพก็จะปฏิบัติเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
 - ก. กลัวเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจับได้และถูกลงโทษ
 - ข. หนังสือเป็นของส่วนรวมควรร่วมมือกันรักษาไว้
 - ค. คนดี ๆ ส่วนใหญ่ไม่แอบนำหนังสือออกจากห้องสมุด
 - ง. เจ้าหน้าที่ห้องสมุดต้องเด็กร้อนถ้าหนังสือในห้องสมุดหาย
 - จ. คนที่ไม่หยิบฉวย ลักขโมยหนังสือของห้องสมุด ย่อมได้รับการชมเชย
 - ฉ. ตามกฎระเบียบของการใช้ห้องสมุด นักเรียนจะยืมหนังสืออ้างอิงยืมหรือนำออกไม่ได้อยู่แล้ว

2. ทางโรงเรียนติดประกาศผลการจับรางวัลในวันงานสายสัมพันธ์ นภาร์ตน์ได้รับรางวัลเป็นตุ๊กตา ซึ่งนภาร์ตน์อยากได้โทรศัพท์มือถือมากกว่า เมื่อนภาร์ตน์ไปขึ้นรางวัล เจ้าหน้าที่หยิบรางวัลผิดยื่นโทรศัพท์มือถือให้นภาร์ตน์ นภาร์ตน์ไม่รับ และได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่าไม่ใช่ของตน ถ้านักเรียนเป็นนภาร์ตน์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
 - ก. เราไม่ควรครอบครองของที่ไม่ใช่ของเรา
 - ข. กลัวเจ้าหน้าที่จะรู้และตำหนิให้ขายหน้า
 - ค. เจ้าของรางวัลคงอยากได้รางวัลของตนเอง
 - ง. คนส่วนใหญ่ไม่มีใครเขาเอารางวัลของคนอื่นไป
 - จ. จะได้รับคำชมเชยจากเจ้าหน้าที่ว่าเป็นคนซื่อสัตย์
 - ฉ. การกล่าวอ้างครอบครองของที่ไม่ใช่สิทธิ์ของตนเป็นการฉ้อโกง

3. สมรศรีทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ไม่ได้ เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ จึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ แต่สมรศรีก็ไม่ยอมรับกระดาษคำตอบของเพื่อน และพยายามทำข้อสอบด้วยความสามารถของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นสมรศรี ก็จะทำปฏิบัติเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
 - ก. คะแนนที่ได้มาจากการทุจริต เป็นสิ่งที่ไม่น่าภูมิใจ
 - ข. ถ้าถูกจับได้ อาจถูกลงโทษให้สอบตกในรายวิชานั้น
 - ค. เพื่อนที่ ๆ เห็นเหตุการณ์ จะชมเชยในความซื่อสัตย์
 - ง. อยากให้เพื่อน ๆ ยอมรับในความสามารถของตนเอง
 - จ. การลอกคำตอบเพื่อน เป็นการผิดระเบียบการสอบ
 - ฉ. การสอบคือการวัดความสามารถเฉพาะตนตามความเป็นจริง

4. ธานีบังเอิญเห็นเพื่อนสองคนทะเลาะกัน ธานีรีบเข้าไปห้าม เพื่อนจึงขอร้องให้ธานีมาช่วยตน แต่ธานีไม่ยอมช่วย และรีบไปแจ้งให้อาจารย์ทราบทันที ถ้านักเรียนเป็นธานี นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- การปรองดอง และสมานฉันท์ทำให้สังคมสงบสุข
 - การอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ควรก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกัน
 - เพื่อน ๆ จะเข้าใจและยอมรับในฐานะลูกผู้ชายที่ไม่ยอมทำร้ายผู้อื่น
 - การทะเลาะวิวาทกันของนักเรียนเป็นสิ่งที่ผิดกฎระเบียบของโรงเรียน
 - กลัวถูกลงโทษและถูกหักคะแนนความประพฤติในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์
 - จะได้รับการยกย่องและได้คะแนนความประพฤติดีในฐานะผู้ช่วยระงับเหตุ/แจ้งเหตุ
5. โรงเรียนห้ามนักเรียนซื้ออาหารร้านริมรั้วโรงเรียนในช่วงเวลาพักกลางวัน แต่อาจารย์ผู้สอนห้องจิตรลดา ปลดปล่อยเข้าไป 30 นาที ปรากฏว่าอาหารที่โรงอาหารจำหน่ายหมดแล้ว เพื่อนๆ จึงชวนกันออกไปซื้ออาหารร้านริมรั้วของโรงเรียน แต่จิตรลดาปฏิเสธและยอมอด ถ้านักเรียนเป็นจิตรลดา นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- นักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ซื้ออาหารร้านริมรั้ว
 - การฝ่าฝืนกฎ ระเบียบของโรงเรียน เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง
 - ถ้าอาจารย์จับได้ต้องถูกลงโทษและตัดคะแนนความประพฤติ
 - การทำผิดระเบียบเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น
 - จะได้รับคำชมเชยในฐานะนักเรียนที่ประพฤติอยู่ในระเบียบของโรงเรียน
 - การทำคามผิด แม้เพียงเล็กน้อยอาจนำไปสู่การทำคามผิดที่ใหญ่ได้ในภายหลัง
6. ศรัณย์เป็นนักเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยบรรณารักษ์ทำงานบริการที่ห้องสมุด เห็นอบเชยซึ่งเป็นเพื่อนสนิท แอบฉีกหนังสือของห้องสมุด ศรัณย์จึงแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบทันที ถ้านักเรียนเป็นศรัณย์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- กลัวถูกตำหนิว่าบกพร่องต่อหน้าที่
 - จะได้รับการยกย่องว่ามีความรับผิดชอบ
 - คนที่ทำลายหนังสือของห้องสมุด ควรได้รับการลงโทษ
 - ทุกคนควรช่วยกันดูแล การรักษาผลประโยชน์เพื่อส่วนร่วม
 - ไม่ควรเห็นแก่ความเป็นเพื่อนแล้วละเลยความผิดที่เพื่อนกระทำ
 - คนอื่น ๆ ที่พบคนทำลายหนังสือของห้องสมุดก็จะแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบเช่นกัน

7. วิภาเห็นสายใจซึ่งเป็นเพื่อนสนิท ถือก้าวกระดาดขาเดินออกจากโรงอาหาร หลังจากดื่มน้ำในแก้วจนหมดแล้ว สายใจก็ โยนแก้วกระดาดขาทิ้งลงพื้น วิภาจึงเตือนสายใจให้เก็บแก้วกระดาดขาไปทิ้งในถังขยะ โดยที่ไม่กล่าว สายใจจะโกรธถ้านักเรียนเป็นวิภา นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- ผู้คนเห็นเหตุการณ์ก็คงต้องชมเชยในความมีจิตสาธารณะ
 - ถ้ามีใครเห็นเข้ากลัวโดนตำหนิร่วมไปกับเพื่อนที่ทำความผิด
 - เป็นหน้าที่ของนักเรียนทุกคนที่ต้องช่วยกันรักษาความสะอาด
 - การช่วยกันดูแล และรักษาความสะอาดเป็นการทำประโยชน์ร่วมกัน
 - คนอื่น ๆ ที่พบเห็นคนทิ้งขยะลงพื้นก็จะเตือนให้ทิ้งในถังขยะเช่นกัน
 - การมีระเบียบ และการช่วยกันรักษาความสะอาดทำให้โรงเรียนเป็นสังคมที่น่าอยู่
8. ในการสอบครั้งหนึ่ง อาจารย์ได้ตกลงกับนักเรียนว่าในการสอบครั้งนี้จะปล่อยให้ นักเรียนทำข้อสอบตามลำพัง โดยอาจารย์จะไม่คุมสอบ แต่จะให้ นักเรียนควบคุมตนเอง กรรณกทำข้อสอบข้อหนึ่งไม่ได้ แต่ก็ไม่ยอมเปิด ตำราหรือถามเพื่อน ที่นั่งใกล้ ๆ ถ้านักเรียนเป็นกรรณก นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- กลัวอาจารย์จะลงโทษให้สอบตกถ้าทราบว่าคุณทุจริต
 - เป็นนักเรียนต้องรักษา กฎ ระเบียบในการสอบทุกครั้ง
 - คนอื่น ๆ เขาก็ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองทั้งนั้น
 - ต้องการให้เพื่อนๆ ชมว่าเป็นคนที่ซื่อสัตย์ไม่ทุจริตในการสอบ
 - คะแนนที่ได้จากความสามารถจึงจะทำให้ผู้สอบเกิดความภาคภูมิใจ
 - ผู้เข้าสอบต้องทำข้อสอบโดยใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองเท่านั้น
9. ในการเข้าแถวซื้ออาหารในโรงอาหาร มีนักเรียนเข้าคิวเป็นแถวยาว นิพนธ์ซึ่งยืนอยู่ด้านหน้าหัวแถวได้เรียกให้ จิตรราที่เป็นเพื่อนสนิทแทรกเข้าข้างหน้าตน แต่จิตรราไม่ยอมแทรกและได้เดินไปต่อท้ายแถว ถ้านักเรียนเป็น จิตรรา นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- ทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ ว่าเป็นผู้มีมารยาทดี
 - เพื่อนที่อยู่แถวหลัง จะชมเชยว่าเป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 - กลัวเพื่อน และคนอื่นๆ ที่ต่อแถวจะตำหนิว่าไม่มีมารยาท
 - การเข้าคิวตามลำดับก่อนหลังเป็นมารยาททางสังคมที่ทุกคนพึงปฏิบัติ
 - การเข้าคิวเป็นวิธีการที่ดีอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม
 - บุคคลไม่ควรละเมิดสิทธิของผู้อื่นควรยึดหลักมาก่อนได้ก่อน มาทีหลังได้ทีหลัง

10. ในการประชุมนักเรียน ต้นอ้อและเพื่อน ๆ นั่งอยู่หลังห้องประชุม ทำให้อยู่ห่างจากสายตาอาจารย์ ต้นอ้อและเพื่อน ๆ จึงเอานิตยสารแฟชั่นขึ้นมาอ่านและนำขนมมาแอบทานด้วย ในกลุ่มมีขวัญข้าวเพียงคนเดียวที่ฟังอาจารย์พูด และไม่ยอมทานขนมที่เพื่อน ๆ ส่งให้ หากนักเรียนเป็นขวัญข้าว นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด

- ก. ถ้าอาจารย์เห็นจะถูกตำหนิและลงโทษให้อับอาย
- ข. จะได้รับการชื่นชมว่าเป็นผู้มีระเบียบในห้องประชุม
- ค. นักเรียนคนอื่น ๆ ต่างรู้จักมารยาทและมีระเบียบในห้องประชุม
- ง. การปฏิบัติตามระเบียบในห้องประชุมถือเป็นมารยาททางสังคมอย่างหนึ่ง
- จ. เป็นหน้าที่ของนักเรียน ที่ต้องรักษาระเบียบและมีมารยาทในห้องประชุม
- ฉ. รู้สึกไม่สบายใจที่มีส่วนทำให้ห้องประชุมไม่สงบเรียบร้อยและเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ผู้อื่น

11. ปารมีจำเป็นต้องซื้อของอย่างหนึ่ง แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ เพราะรู้ว่าปารมีจำเป็นต้องใช้ของสิ่งนั้น ตอนตอนเงินพ่อค้าตอนเงินเกินให้ปารมี ปารมีสามารถจะเก็บเงินที่ตอนเกินไว้กับตัวเองก็ได้ แต่ปารมีกลับนำเงินจำนวนนั้นคืนให้คนขาย ถ้านักเรียนเป็นปารมี นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด

- ก. กลัวพ่อค้าจะรู้และต่อว่าให้อับอายผู้คน
- ข. พ่อค้าจะได้ชมเชยและลดราคาสินค้าให้บ้าง
- ค. ถ้าเพื่อน ๆ รู้จะยกย่องชมเชยว่าเป็นคนซื่อสัตย์
- ง. สิ่งของที่ได้มาโดยมิชอบ ไม่ทำให้ผู้รับมีความสุข
- จ. การยกยอกเงินหรือสิ่งของผู้อื่นเป็นเรื่องผิดกฎหมาย
- ฉ. ถึงจะเป็นเงินไม่มาก แต่ก็เงินที่ค้าขายด้วยน้ำพักน้ำแรงของพ่อค้า

12. ศราพวงค์ ต้องการได้เกรดเฉลี่ย 4.00 แต่วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศราพวงค์ได้คะแนนต่ำมาก ขณะที่อาจารย์ไม่อยู่ที่ห้องพัก ศราพวงค์ได้นางานไปส่ง และได้เห็นซองข้อสอบวิชาสังคมศึกษา ถ้าศราพวงค์หยิบมาดูก็ไม่มีใครเห็น แต่ศราพวงค์ก็ไม่ทำ ถ้านักเรียนเป็นศราพวงค์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด

- ก. คนดีต้องดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
- ข. การแอบดูข้อสอบถือเป็นการโกงข้อสอบและผิดระเบียบอย่างยิ่ง
- ค. กลัวมีคนเห็นหรือมีคนรู้เข้าที่หลังอาจารย์จะลงโทษและอาจปรับให้ตก
- ง. ถ้านำเรื่องนี้ไปเล่าให้เพื่อน ๆ หรือผู้ปกครองทราบจะต้องได้รับคำชมเชย
- จ. ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากอาจารย์และเพื่อน ๆ ในการกระทำครั้งนี้
- ฉ. ในการสอบทุกคนต้องได้รับความเสมอภาคและต้องไม่มีใครรู้ข้อสอบล่วงหน้า

13. น้ำทิพย์อยากได้กระเป๋าที่วางขายอยู่ที่ตลาดนัดหน้าโรงเรียน แต่น้ำทิพย์มีเงินไม่พอ ขาดเงินอีก 200 บาท บังเอิญเห็นพ่อค้าทำเงินตกจากกระเป๋าเป็นธนบัตรใบละ 500 บาท น้ำทิพย์เดินเข้าไปเก็บเงินแล้วส่งคืนให้พ่อค้า ถ้านักเรียนเป็นน้ำทิพย์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- ถ้าพ่อค้ารู้ ก็น่าจะมีความผิดฐานลักทรัพย์
 - เพื่อน ๆ และคนอื่น ๆ ที่พบเห็นจะยกย่องว่าเป็นคนดี
 - เป็นหน้าที่ของพลเมืองดี ที่เก็บของได้แล้วส่งคืนเจ้าของ
 - พ่อค้าเห็นว่าเราเป็นคนดี อาจจะได้ลดราคากระเป๋าให้บ้าง
 - สิ่งใดที่ไม่ใช่ของเรา เราไม่ควรเอามาไว้ครอบครองและเป็นเจ้าของ
 - เงินเป็นสิทธิ์อันชอบธรรมของพ่อค้าและเขาก็มีความจำเป็นต้องใช้เงินเหมือนเรา
14. วชิรพงษ์ต้องการออกนอกบริเวณโรงเรียน เพื่อไปถ่ายเอกสารทำรายงานส่งอาจารย์ซึ่งมีกำหนดส่งภายในวันนี้ แต่ไม่มีเจตหมายอนุญาตจากผู้ปกครองมาแสดง จึงไม่สามารถออกนอกโรงเรียนได้ ขณะที่ประตูทางออกไม่มีอาจารย์ และเจ้าหน้าที่รักษาการประจำอยู่ หากวชิรพงษ์เดินออกไปคงไม่มีใครเห็น แต่วชิรพงษ์ก็ไม่เดินออกไปนอกโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็น วชิรพงษ์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- การมีวินัยในตนเองอยู่เป็นนิจ เป็นนิสัยของคนดี
 - ใครที่ทราบเรื่องนี้ก็ต้องชมเชยความมีวินัยของเรา
 - จะได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นคนดีและมีวินัย
 - นักเรียนที่ดีต้องเคารพ รักษา กฎ ระเบียบของโรงเรียน
 - การเคารพกฎ ระเบียบถือเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนพึงปฏิบัติร่วมกัน
 - ถ้ามีคนเห็นและแจ้งฝ่ายปกครอง ก็จะต้องถูกทำโทษและหักคะแนนความประพฤติ
15. ขณะที่แก้วทิพย์ขึ้นรถประจำทางไปโรงเรียน ปรากฏว่าคนแน่นมาก กระเป๋ารถจึงมองไม่เห็นแก้วทิพย์ และกำลังเดินผ่านไป แก้วทิพย์จึงเรียกและยื่นเงินให้กระเป๋า รถ ถ้านักเรียนเป็นแก้วทิพย์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด
- ความซื่อสัตย์ เป็นคุณสมบัติของคนดี
 - กลัวจะถูกคนอื่นนิทาว่าโกงค่าโดยสาร
 - จะได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ ว่าเป็นคนดี
 - การไม่จ่ายค่าโดยสารถือเป็นความผิดฐานฉ้อโกง
 - กระเป๋าและผู้ใช้โดยสารคนอื่น ๆ จะชมเชยว่าเป็นคนซื่อตรง
 - ถ้ามีสายตรวจขึ้นมา กระเป๋าอาจถูกตำหนิหาว่าบงกชพร้อมต่อหน้าที่

16. อาจารย์ต้องการคัดเลือกนักเรียนเพียงคนเดียวเพื่อเป็นตัวแทนไปเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์ระดับประเทศ ขวัญจิตอยากเป็นตัวแทนของโรงเรียน และเพื่อน ๆ บางคนก็อยากเป็นตัวแทน จึงขอร้องให้ขวัญจิตซึ่งเป็นคนเรียนเก่งช่วยติวบทเรียนให้ ขวัญจิตก็ช่วยติวบทเรียนให้กับเพื่อน ๆ ถ้านักเรียนเป็นขวัญจิต นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ถ้าคนที่เป็นเพื่อนกัน ก็ต้องช่วยเหลือกัน
 - ถ้าไม่ติวให้เพื่อน จะถูกนิินทาว่าเห็นแก่ตัว
 - เพื่อน ๆ จะชมเชยในความมีน้ำใจของเรา
 - อยู่ร่วมกันก็ต้องรู้จักพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน
 - การมีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ทำให้สังคมน่าอยู่
 - ผู้ที่เก่งกว่าก็ต้องช่วยเหลือผู้ที่อ่อนด้อยกว่า เป็นกฎธรรมชาติ
17. ในวันสอบปลายภาคเรียน ผู้กมิตรต้องรีบมาให้ทันเวลาเข้าสอบ เผอิญเห็นน้องประดมคนหนึ่งหกล้มเลือดออกและไม่มีใครอยู่บริเวณนั้น ผู้กมิตรจึงพาน้องไปทำแผลที่ห้องพยาบาล และพาน้องไปส่งที่โรงเรียนประถม จากนั้นจึงรีบวิ่งเข้าห้องสอบ ถ้านักเรียนเป็นผู้กมิตร นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะเหตุผลใด
- ถ้าเมตตากรุณา ทำให้สังคมน่าอยู่ไม่ช่วย
 - คนอื่นรู้เข้าจะตำหนิและนินทาว่าไม่มีน้ำใจ
 - เป็นใครถ้าพบเห็นก็ต้องให้ความช่วยเหลือเหมือนกัน
 - จะได้รับคำชมเชยจากผู้ปกครอง จากอาจารย์ของน้องที่บาดเจ็บ
 - เป็นหน้าที่ของนักเรียนรุ่นพี่ที่ต้องให้ความช่วยเหลือนักเรียนรุ่นน้อง
 - การช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ แม้จะทำให้เราลำบากบ้าง มีปัญหาบ้าง ก็เป็นเรื่องที่ควรช่วย
18. ก่อนวันงานสายสัมพันธ์ สุภารัตน์และเพื่อน ๆ ไปซื้ออาหารแสดงบนอาคารเรียนบริเวณชั้น 4 และนำอาหาร น้ำดื่มขึ้นไปปรับประทาน วางทิ้งไว้เกลื่อนกลาด เมื่อได้เวลาเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะปิดตึกเพราะตึกมากแล้ว และผู้ปกครองก็มารอรับอยู่หน้าโรงเรียน เพื่อน ๆ ของสุภารัตน์จึงรีบชวนกันลงจากตึก เหลือสุภารัตน์ที่เก็บขยะทิ้งจนเรียบร้อยก่อนลงจากตึก ถ้านักเรียนเป็นสุภารัตน์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- เป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในเรื่องจิตสาธารณะ
 - กลัวอาจารย์ทราบจะตำหนิและตัดคะแนนความประพฤติ
 - เพื่อน ๆ และอาจารย์ที่ทราบจะชมเชยในความรับผิดชอบ
 - ได้รับการยอมรับจากอาจารย์และเพื่อน ๆ ว่ามีความรับผิดชอบ
 - เป็นความรับผิดชอบต่อของนักเรียนทุกคน ที่ต้องช่วยกันรักษาความสะอาด
 - การรักษาความสะอาดของอาคารเรียน ช่วยลดภาระของพนักงานทำความสะอาด

19. อาจารย์ให้นักเรียนทำรายงานมาส่ง สมชาติแอบหยิบรายงานของรุ่นพี่มาถ่ายเอกสารเตรียมนำมาส่งอาจารย์ และได้ชักชวนสมศักดิ์ให้ทำแบบตน แต่สมศักดิ์ไม่ทำตาม พยายามค้นคว้าและทำรายงานด้วยตนเองจนเสร็จแล้วจึงนำมาส่งอาจารย์ ถ้านักเรียนเป็นสมศักดิ์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติของคนดี
 - นักเรียนคนอื่น ๆ เขาก็ทำรายงานด้วยตนเองทั้งนั้น
 - กลัวอาจารย์ทราบบนภายหลังและจะปรับเปลี่ยนคะแนน
 - ถ้าอาจารย์ทราบว่าเราไม่โกง จะยกย่องชมเชย ในความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ
 - คะแนนที่ได้ตามความสามารถ น่าภาคภูมิใจกว่าคะแนนที่ได้มาจากการลอกผู้อื่น
 - การลอกรายงานของผู้อื่น เป็นเรื่องของการทุจริต มีความผิด ไม่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง
20. ในวิชาพลศึกษา อาจารย์ให้วรากรและเพื่อน ๆ ฝึกสมรรถภาพด้วยการวิ่งรอบสนามฟุตบอล 30 รอบ โดยให้วิ่งเก็บรอบด้วยตนเอง เมื่อครบแล้วให้มารายงานตัวกับอาจารย์ เพื่อนของวรากรบางคนวิ่งไม่ครบแต่มา รายงานตัวกับอาจารย์ ต่างจากวรากรที่วิ่งจนครบ 30 รอบ ก่อนจึงมา รายงานตัวกับอาจารย์ ถ้านักเรียนเป็นวรากร นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะเหตุผลใด
- นักเรียนต้องรักษาวินัย และมีความรับผิดชอบ
 - กลัวมีคนไปฟ้องอาจารย์ทำให้ต้องถูกลงโทษภายหลัง
 - บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ มีวินัย ย่อมเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ
 - การมีวินัยในตนเอง เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดี ในการอยู่ร่วมกัน
 - ถ้าอาจารย์ทราบว่าเราไม่โกงจะชมเชยและอาจให้คะแนนจิตพิสัยเพิ่ม
 - อาจารย์และเพื่อน ๆ ยอมรับว่าเราเป็นคนที่มีความอดทน และมีวินัยในตนเอง
21. เพื่อนของชุตติเดชถูกนักเรียนอีกโรงเรียนหนึ่งรุมทำร้าย เพื่อนของชุตติเดชได้นัดกับพรรคพวกไปแก้แค้น และได้มาขอร้องชุตติเดชให้ไปช่วย ชุตติเดชปฏิเสธไม่ไปด้วย และไปแจ้งให้อาจารย์ทราบ ถ้านักเรียนเป็นชุตติเดช นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะเหตุผลใด
- การรู้จักให้อภัย จะทำให้สังคมอยู่ได้อย่างสงบสุข
 - การก่อเรื่องทะเลาะวิวาทเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคม
 - จะได้รับการยกย่องถึงความกล้าหาญว่าทำในสิ่งที่ถูกต้อง
 - ถ้าทางโรงเรียนทราบจะต้องถูกลงโทษในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์
 - เป็นการกระทำที่ผิดระเบียบของโรงเรียน และผิดกฎหมายของบ้านเมือง
 - พ่อแม่ อาจารย์ และคนส่วนใหญ่คงจะไม่เห็นด้วยที่จะใช้วิธีที่รุนแรงตอบโต้เช่นนี้

22. ตามระเบียบของโรงเรียน นักเรียนทุกคนจะต้องนำจดหมายขออนุญาตออกนอกโรงเรียนจากผู้ปกครอง มาแสดง จึงจะออกไปทำกิจกรรมนอกโรงเรียนได้ สมศรีไม่ได้นำจดหมายมาจึงแอบปลอมลายเซ็นของผู้ปกครอง และได้ชวนวิยะดาทำตาม วิยะดาไม่ทำตาม แต่ไปแจ้งให้อาจารย์ทราบว่ามันไม่น่าจดหมายมา ถ้านักเรียนเป็นวิยะดา นักเรียนก็จะทำเช่นนั้น เหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ก. การปลอมแปลงเอกสาร เป็นการสร้างนิสัยที่ไม่ดี
 - ข. อาจารย์จะชมเชยในความซื่อตรง และรักษากฎระเบียบ
 - ค. การปลอมลายเซ็นของผู้ปกครอง ถือเป็นความผิดอย่างหนึ่ง
 - ง. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าปลอมลายเซ็นของผู้ปกครองอยู่แล้ว
 - จ. การทำความผิดแม้เพียงเล็กน้อย อาจนำไปสู่การทำความผิดที่ใหญ่ขึ้นได้
 - ฉ. ถ้าอาจารย์จับได้จะถูกปรับไม่ให้อ่านในกิจกรรมนั้นและถูกตัดคะแนนความประพฤติ
23. วศินล้มเอากะเป๋าสตางค์มาจากบ้าน จึงไม่มีเงินซื้อขนม ขณะที่กำลังเดินขึ้นอาคารเรียนเห็นเงินตกอยู่ที่บันไดเป็นธนบัตรใบละ 100 บาท วศินจึงเก็บเงินและนำไปส่งที่ห้องปกครองเพื่อประกาศหาเจ้าของ ถ้านักเรียนเป็นวศิน นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ก. ทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ ว่าเป็นคนซื่อสัตย์
 - ข. จะได้รับการยกย่องและได้คะแนนพฤติกรรมเพิ่มขึ้น
 - ค. เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่เก็บของได้ ควรนำคืนเจ้าของ
 - ง. ของที่ไม่ใช่ของเรา เราไม่ควรแอบอ้างเอามาเป็นเจ้าของ
 - จ. สงสารเจ้าของเงินต้องเดือดร้อนที่ทำเงินของตนเองหล่นหาย
 - ฉ. ถ้าเก็บเงินไว้หากมีใครรู้และเห็นเข้าจะถูกตำหนิและได้รับการลงโทษ
24. พรเมศทะเลาะกับพ่อแม่ จึงหนีมาอาศัยอยู่กับสายนที และขอร้องสายนทีไม่ให้บอกพ่อแม่ของตนว่าอยู่ที่นี้ แต่เมื่อพ่อแม่ของพรเมศโทรมาถาม สายนทีก็ยอมบอกว่าพรเมศมาอยู่กับตนเอง ถ้านักเรียนเป็นสายนที นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ก. เป็นใครก็ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับสายนที
 - ข. มีเมตตา รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยอย่างมีเหตุผล
 - ค. ถ้าไม่บอกความจริงกลัวจะได้รับคำตำหนิจากผู้ปกครองของพรเมศ
 - ง. ได้รับการยกย่องและคำชมเชยจากผู้ปกครองของพรเมศ
 - จ. คุณพ่อ คุณแม่ของพรเมศจะต้องทุกข์หากไม่ทราบว่าลูกอยู่ที่ไหน
 - ฉ. เป็นการกระทำที่ถูกต้อง เด็ก ๆ ควรอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

25. อาจารย์แจ้งให้ป้าจารย์ทราบว่า สอบครั้งนี้มีนักเรียนหลายคนได้คะแนนต่ำ แต่จะเป็นใครบ้าง อาจารย์จำไม่ได้ เมื่ออาจารย์เดินกลับห้องพัก ได้ทำใบคะแนนหล่น ป้าจารย์เก็บใบคะแนนของอาจารย์ได้ แม้ป้าจารย์สามารถแก้คะแนนของตนเองได้ แต่ป้าจารย์ก็ไม่ทำ และได้นำไปคะแนนไปส่งคืนให้กับอาจารย์ ถ้านักเรียนเป็นป้าจารย์ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ก. กลัวอาจารย์ทราบจะลงโทษและอาจปรับให้ตก
 - ข. ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากอาจารย์และเพื่อน ๆ
 - ค. ทำความผิดแม้เพียงเล็กน้อย นำไปสู่ความผิดที่ยิ่งใหญ่ได้
 - ง. จะได้รับการยกย่องชมเชยจากอาจารย์และอาจได้คะแนนจิตพิสัย
 - จ. การแก้ไขคะแนนของตนเองถือว่าเป็นความผิดที่นักเรียนไม่ควรปฏิบัติ
 - ฉ. การแก้ไขคะแนนของตนเอง เป็นเรื่องของความเห็นแก่ตัวและสร้างลักษณะนิสัยที่ไม่ดี
26. สุจิตรากำลังทำการฝีมือ อาจารย์กำหนดว่าต้องทำให้เสร็จในเวลา 2 ชั่วโมง และเมื่อเหลือเวลาอีกครึ่งชั่วโมงเพื่อนๆ ที่ทำเสร็จต่างพากันออกไปพักรับประทานอาหารกันเกือบหมดแล้ว เหลือแต่สุจิตราที่ยังทำไม่เสร็จ ขณะที่ อาจารย์ ไม่อยู่ในห้อง เพ็ญพรซึ่งเป็นเพื่อนรักกับสุจิตรา และทำการฝีมือเก่ง อาสาจะช่วยทำให้ แต่สุจิตราไม่ยอมให้ช่วย และพยายามทำด้วยตนเองจนเสร็จ ถ้านักเรียนเป็นสุจิตรา นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ก. ถ้าอาจารย์ทราบว่าได้ทำเองอาจจะถูกตัดคะแนน
 - ข. นักเรียนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อภารกิจของตนเอง
 - ค. การทำงานฝีมือด้วยตนเองจะช่วยให้ทำเป็นและทำได้ในครั้งต่อไป
 - ง. ถึงแม้จะเสร็จช้า หรือได้คะแนนน้อย แต่ก็ภูมิใจที่ทำด้วยฝีมือของตนเอง
 - จ. อาจารย์และเพื่อน ๆ จะได้เห็นว่าเป็นคนมีความมานะพยายามและมีความรับผิดชอบ
 - ฉ. การทำงานเป็นการฝึกหัดให้มีความอดุสาหพยายาม และสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ
27. ต่อพงษ์ชวนนพกิจไปชมคอนเสิร์ต ที่มาเล่นที่หน้าหมู่บ้าน นพกิจอยากไปดูคอนเสิร์ตมาก แต่นพกิจยังทำการบ้านวิชาเคมีไม่เสร็จ จึงปฏิเสธที่จะไปชมคอนเสิร์ต ถ้านักเรียนเป็นนพกิจ นักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุผลใด
- ก. กลัวอาจารย์ตำหนิถ้าทำการบ้านไม่เสร็จ
 - ข. เป็นนักเรียนต้องรับผิดชอบการเรียนก่อนเรื่องอื่น
 - ค. คนส่วนใหญ่ก็คงเหมือนเรา เมื่อทำการบ้านไม่เสร็จก็ไม่ไปดู
 - ง. การรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย
 - จ. หน้าที่ของนักเรียนคือต้องตั้งใจเรียนหนังสือ และรับผิดชอบทำการบ้านให้เสร็จ
 - ฉ. ทำการบ้านเสร็จแล้วค่อยไปดู จะได้รับความชื่นชมจากผู้ปกครองว่ารู้จักรับผิดชอบ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม(ส 41102) **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**
ภาคเรียนที่ 2 **ปีการศึกษา 2552**

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
2. ข้อสอบมีจำนวน 50 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 30 นาที

1. ข้อใดอธิบายความหมายของ "รัฐ" ได้ชัดเจนที่สุด
 - ก. ประเทศที่มีอาณาเขตแน่นอน
 - ข. ประเทศที่มีสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง
 - ค. ประชาชนมีอำนาจอธิปไตยภายใต้รัฐบาลเดียวกัน
 - ง. ประเทศที่มีประชาชนและมีดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ
 - จ. ประเทศที่มีรัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยเหนือประชาชนภายในดินแดนของตนอย่างอิสระ
2. ข้อใดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของรัฐ
 - ก. การมีรัฐบาลเป็นของตนเอง
 - ข. การมีพลเมืองสัญชาติของตน
 - ค. การมีดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน
 - ง. การมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง
 - จ. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
3. ลักษณะที่เด่นชัดของรัฐเดี่ยว หรือ เอกรัฐ คือข้อใด
 - ก. ต้องมีการปกครองโดยระบบสภาเดี่ยว
 - ข. ต้องมีดินแดนที่ไม่แบ่งแยกเป็นมลรัฐหรือเกาะ
 - ค. ต้องมีรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองพรรคเดียว
 - ง. ต้องมีรัฐบาลกลางทำหน้าที่ปกครองทั่วประเทศ
 - จ. รัฐบาลต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน
4. รัฐรวมถือว่าอำนาจของรัฐบาลกลางเหนือมลรัฐนั้น เป็นเพราะเหตุผลในข้อใด
 - ก. ทุกมลรัฐไม่มีเอกภาพในตนเอง
 - ข. ทุกมลรัฐเสียภาษีให้รัฐบาลกลาง
 - ค. ทุกมลรัฐยังรวมกันอยู่ภายใต้รัฐใหญ่
 - ง. ทุกมลรัฐจะต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลาง
 - จ. ทุกมลรัฐต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

5. ลักษณะของท้องถิ่น วัฒนธรรม และเชื้อชาติไม่ต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการของรัฐในรูปแบบใด
 - ก. ปกครองแบบมลรัฐ
 - ข. ปกครองรัฐบาลเดี่ยว
 - ค. ปกครองแบบรัฐรวม
 - ง. ปกครองแบบท้องถิ่น
 - จ. ปกครองแบบสาธารณรัฐ
6. กลุ่มประเทศใดต่อไปนี่ที่มีการปกครองแบบสหพันธรัฐ
 - ก. บราซิล มาเลเซีย ฝรั่งเศส
 - ข. อิตาลี ฝรั่งเศส มาเลเซีย
 - ค. แคนาดา ยูโกสลาเวีย ญี่ปุ่น
 - ง. สหรัฐอเมริกา แคนาดา สิงคโปร์
 - จ. สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย แคนาดา
7. ข้อใดเป็นหน้าที่ของรัฐทางเศรษฐกิจ
 - ก. สร้างโรงเรียน
 - ข. สร้างโรงพยาบาล
 - ค. สร้างหมู่บ้านจัดสรร
 - ง. สร้างสวนสาธารณะ
 - จ. สร้างเขื่อนชลประทาน
8. ความเป็น "รัฐชาติ" ของแต่ละรัฐควรมีลักษณะอย่างไร
 - ก. มีเอกราชและอธิปไตยทางการเมืองการปกครอง
 - ข. ประชากรต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสามัคคีกัน
 - ค. การมีเชื้อชาติ ศาสนา ขนบประเพณี วัฒนธรรมแบบเดียวกัน
 - ง. การอยู่ภายใต้ระบบการเมืองการปกครองและรัฐบาลเดียวกัน
 - จ. การสามารถใช้อำนาจสูงสุดได้อย่างเต็มที่ของรัฐบาลชุดเดียวกัน
9. การรวมอำนาจการปกครองไว้ที่ส่วนกลาง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นตามข้อใด
 - ก. ไม่มีโอกาสปกครองตนเอง
 - ข. ไม่มีโอกาสได้รับความเสมอภาค
 - ค. ไม่มีโอกาสรับการศึกษาเบื้องต้น
 - ง. ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม
 - จ. ไม่มีโอกาสใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

10. ข้อใดเป็นการจัดการปกครองแบบรัฐสภา
 - ก. ประมุขของรัฐบริหารประเทศ
 - ข. ประมุขของรัฐร่วมกับฝ่ายบริหาร
 - ค. ประมุขของรัฐแยกจากฝ่ายบริหาร
 - ง. ประมุขของรัฐต้องเป็นพระมหากษัตริย์
 - จ. ประมุขของรัฐต้องเป็นปประธานาธิบดี
11. การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ควรมีลักษณะตามข้อใด
 - ก. สนองความต้องการของรัฐบาล
 - ข. สนองความต้องการของท้องถิ่น
 - ค. สนองความต้องการของนักพัฒนา
 - ง. สนองความต้องการของนักปกครอง
 - จ. สนองความต้องการของนักการเมือง
12. ประชาธิปไตยของไทยจะพัฒนาเป็นระบบสากลได้ต้องอาศัยหลักการใด
 - ก. ให้มีการพรรคการเมือง
 - ข. ฝึกให้ประชาชนเป็นนักพูดและนักฟังที่ดี
 - ค. ยึดความคิดเห็นประชาชนส่วนใหญ่แก้ปัญหาชาติ
 - ง. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง
 - จ. เน้นการฝึกให้ประชาชนใช้หลักการประชาธิปไตย
13. เมื่อประชาชนยึดมั่นและปฏิบัติในหลักการของระบอบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดผลในข้อใด
 - ก. รูปแบบประชาธิปไตยที่ดี
 - ข. กิจกรรมของประชาธิปไตย
 - ค. รูปแบบในการปกครองตัวเอง
 - ง. จารีตประเพณีแบบประชาธิปไตย
 - จ. วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย
14. การตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยฝ่ายเสียงข้างมากใน ระบอบประชาธิปไตยนั้น ก่อให้เกิดผลในลักษณะใด
 - ก. ความเสมอภาคทางสังคม
 - ข. ความถูกต้องและผิดพลาดน้อย
 - ค. ความสมบูรณ์ของประชาธิปไตย
 - ง. ความมีมาตรฐานในการปกครอง
 - จ. ความมีวัฒนธรรมอันดีของหมู่คณะ

15. พฤติกรรมใดที่แสดงว่าประชาชนยัง ไม่ตระหนัก ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตย
- ก. ทินฟิ่งข่าวสารการเมืองจากวิทยุก่อนนอนทุกคืน
 - ข. โหมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ
 - ค. ชินดณั่ยรวมกรรมกรเดินขบวนประท้วงนโยบายปรับค่าจ้างแรงงาน
 - ง. นภัสสรเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ เสนอวิธีการแก้ปัญหาเสพยาเสพติด
 - จ. สุกานดาลิ้มไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะยุ่งอยู่กับการทำมาหากิน
16. ข้อใดแสดงให้เห็นหลักการประชาธิปไตยที่สำคัญที่สุด
- ก. การปกครองแบบรัฐสภา
 - ข. การปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญ
 - ค. มีพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง
 - ง. อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
 - จ. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี
17. การที่ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคทางกฎหมาย ในระบอบประชาธิปไตยนั้น เกิดจากวิธีการใด
- ก. ใช้กฎหมายเป็นเครื่องป้องกันคดี
 - ข. ใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานการปกครอง
 - ค. ใช้กฎหมายเป็นมาตรฐานการปกครอง
 - ง. ใช้กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติ
 - จ. ใช้กฎหมายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของประชาชน
18. สิ่งที่ควบคู่กับหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพในระบบการปกครองประชาธิปไตยที่มีให้กับประชาชนคือข้อใด
- ก. ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกัน
 - ข. ประชาชนมีความปลอดภัยสูง
 - ค. ประชาชนมีโอกาสเท่าเทียมกัน
 - ง. ประชาชนจะต้องมีหน้าที่ต่อรัฐ
 - จ. ประชาชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน
19. “การปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่สนองความต้องการพื้นฐานทางธรรมชาติของมนุษย์” สอดคล้องกับข้อใด
- ก. ทุกคนต้องการอยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี
 - ข. ทุกคนต้องการความเป็นอิสระ และอยากอยู่ตามลำพัง
 - ค. ทุกคนต้องการการยกย่อง และมีเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ
 - ง. ทุกคนต้องการเป็นผู้นำไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ใดทั้งสิ้น
 - จ. ทุกคนต้องการการยอมรับ การมีส่วนร่วมและความเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ

20. จุดอ่อนของการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือข้อใด
- เกิดความยากจนและว่างงานมาก
 - เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาคน
 - เกิดการด้อยพัฒนาในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
 - เกิดความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมากเกินไป
 - เกิดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตย
21. ระบอบเผด็จการ ผู้นำจะใช้อำนาจของตนให้คงอยู่ตลอดไปด้วยวิธีการใด
- จำกัดจำนวนประชากร
 - จำกัดผู้ได้รับการศึกษา
 - จำกัดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 - กำจัดการกบฏในประเทศ
 - กำจัดผู้ที่มีความเห็นที่แตกแยก
22. ข้อใดเน้นลักษณะเด่นของการปกครองระบอบเผด็จการ
- ปกครองโดยผู้นำพลเรือน
 - ปกครองโดยบุคคลคณะเดียว
 - ปกครองโดยผู้นำทางการทหาร
 - ปกครองโดยใช้ลัทธิทางการเมือง
 - ปกครองโดยใช้อำนาจทางพระมหากษัตริย์
23. การที่รัฐบาลเผด็จการ ไม่เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเพราะเหตุผลในข้อใด
- ความไม่พร้อมของประชาชน
 - ความไม่มีโอกาสของประชาชน
 - ความสามารถพัฒนาประชาชน
 - ความไม่เท่าเทียมกันของประชาชน
 - ความไม่เป็นระเบียบของการอยู่ร่วมกัน
24. รัฐบาลในระบอบเผด็จการเน้นและสร้างความรู้สึกให้เกิดขึ้นกับประชาชนในลักษณะใด
- การเลือกตั้งมีความสำคัญ
 - ความปลอดภัยมีความสำคัญ
 - อิสระ เสรีภาพมีความสำคัญ
 - นโยบายของรัฐมีความสำคัญ
 - สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญ

25. การที่ระบบเบ็ดเสร็จการ ไม่เห็น ความสำคัญของมนุษย์ในการดำรงชีวิตนั้นก่อให้เกิดผลในด้านใด
- ขัดต่อศีลธรรมของบุคคล
 - ขัดต่อนโยบายของส่วนรวม
 - ขัดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล
 - ขัดต่อความรู้สึกของประชาชน
 - ขัดต่อบทบาทหน้าที่ของบุคคล
26. หลักการของระบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างจาก ระบบเบ็ดเสร็จการในลักษณะใด
- การมีรัฐธรรมนูญเน้นฐานอำนาจ
 - การเลือกตั้งตามคณะที่ผู้นำส่งมา
 - การแข่งขันอย่างเสรีระหว่างกลุ่ม
 - การมีผู้บริหารที่มาจากเลือกตั้ง
 - การสามารถใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่
27. ข้อใด ไม่ใช่ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม
- รัฐบาลไม่เข้ามาแทรกแซงในธุรกิจของเอกชน
 - เอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ตามกฎหมาย
 - กลไกราคาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
 - การจัดระเบียบทรัพยากรและสินค้าเป็นไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมเสมอ
 - ประชาชนทุกคนตัดสินใจปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจโดยเน้นประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นสำคัญ
28. “เอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และมีเสรีภาพในการดำเนินการผลิตสินค้าและบริการในขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ได้เข้าไปดำเนินการผลิตสินค้าและบริการหลายอย่าง เช่นการรถไฟ การประปา การโทรศัพท์ “
- จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจเป็นแบบใด
- แบบผสม
 - แบบทุนนิยม
 - แบบเสรีนิยม
 - แบบสังคมนิยม
 - แบบประชาธิปไตย
29. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมแตกต่างกันในสาระสำคัญข้อใด
- ลักษณะการขายแรงงาน
 - ลักษณะการถือครองทรัพย์สิน
 - ลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้า
 - ลักษณะการเลือกนับถือศาสนา
 - ลักษณะการเลือกสินค้าที่จะบริโภค

30. ข้อใดต่อไปนี้เป็นผลเสียที่เกิดจากการดำเนินตามระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม
- ขาดแรงจูงใจในการผลิตสินค้า
 - ขาดแรงจูงใจในการบริโภคสินค้า
 - สิ้นเปลืองเวลาในการผลิตสินค้า
 - สิ้นเปลืองทรัพยากรในการผลิตสินค้า
 - สิ้นเปลืองงบประมาณในการโฆษณาสินค้า
31. ข้อใดคือพระราชอำนาจสำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันในฐานะประมุขของประเทศตามระบอบประชาธิปไตย
- ทรงเป็นจอมทัพไทย
 - ทรงใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง
 - ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติ
 - ทรงแต่งตั้งทูตานุทูตไปประจำในต่างประเทศ
 - มีพระราชอำนาจในการสถาปนาฐานันดรศักดิ์
32. การที่พระมหากษัตริย์ทรงสามารถยับยั้งหรือแก้ไขวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงในประเทศได้ ด้วยเหตุผลในข้อใด
- ทรงไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
 - ทรงเป็นกลางทางการเมือง
 - ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย
 - ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ
 - ทรงเป็นผู้บัญชาการของทหารทุกเหล่า
33. เพราะเหตุใดพระมหากษัตริย์จึงไม่ต้องรับผิดชอบในกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ
- ทรงอยู่เหนือการเมือง
 - ทรงอยู่เหนือกฎหมาย
 - ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก
 - ทรงเป็นประมุขของประเทศ
 - ทรงมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
34. ข้อใดเป็น “ระบบศาล” ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
- ศาลยุติธรรม ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลทหาร
 - ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร
 - ศาลยุติธรรม ศาลเด็กและเยาวชน ศาลแพ่ง ศาลอาญา
 - ศาลปกครอง ศาลภาษีอากร ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ
 - ศาลแรงงาน ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลภาษีอากร ศาลยุติธรรม

35. การที่รัฐธรรมนูญให้ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิตามกฎหมาย หมายความว่าอย่างไร
- ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องเคารพกฎหมาย
 - ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิทำอะไร ๆ ก็ได้ตามความพอใจเพราะกฎหมายให้อำนาจไว้
 - ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย
 - ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิที่จะศึกษาและตีความหมาย
 - ประชาชนชาวไทยทุกคนจะใช้สิทธิได้ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
36. สิ่งใดมีความสำคัญที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- มีพรรคการเมือง
 - มีผู้นำที่มีความรู้ดี
 - ให้ความเสมอภาคแก่ประชาชน
 - ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
 - ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง
37. เพราะเหตุใด การปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงได้รับความนิยมแพร่หลายมากที่สุด
- รัฐบาลมาจากพรรคการเมืองใดก็ได้
 - เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
 - ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้มากที่สุด
 - อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน
 - มีการผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาบริหารประเทศ ทำให้ไม่น่าเบื่อ
38. รัฐบาลจะต้อง กำหนดนโยบายให้มีการกระจายความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงไปสู่ส่วนต่าง ๆ และประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับประโยชน์นั้น ๆ แสดงว่าทุกคนมีความเสมอภาคด้านใด
- ความเสมอภาคตามกฎหมาย
 - ความเสมอภาคทางการเมือง
 - ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ
 - ความเสมอภาคในด้านโอกาส
 - ความเสมอภาคในการกระทำ
39. การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ยังไม่ ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสาเหตุใด
- กองทัพยังไม่เข้มแข็ง
 - การศึกษาของประชาชน
 - ขาดผู้นำที่มีความเสียสละ
 - เศรษฐกิจของชาติไม่มั่นคง
 - คนในชาติขาดความสามัคคี

40. นายสุรินทร์ลี้มไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงว่านายสุรินทร์ไม่ตระหนักในเรื่องใด
- สิทธิเสรีภาพ
 - หลักนิติธรรม
 - หลักเสมอภาค
 - หลักการตื่นตัว
 - หลักการใช้เหตุผล
41. ข้อใดคือหลักการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญ (ความจำ)
- ให้ออกเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
 - ให้ออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ
 - ให้ออกเสียงควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ
 - ให้ออกเสียงเห็นอนุมัติหรือไม่เห็นอนุมัติ
 - ให้ออกเสียงเห็นสมควรหรือไม่เห็นสมควร
42. ตำรวจสงสัยว่าปราโมทย์จะมีของผิดกฎหมายไว้ในบ้าน แต่ปราโมทย์ไม่ยินยอมให้ตำรวจไปค้นบ้านของเขาเพราะไม่มีหมายค้น การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการใด
- สิทธิ
 - หน้าที่
 - เสรีภาพ
 - เสมอภาค
 - ความยุติธรรม
43. “การร้องเรียนต่อองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” เป็นการมีส่วนร่วมประเภทใด
- การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทางอ้อม
 - การมีส่วนร่วมในการสร้างกติกา และกฎหมายระดับต่างๆ
 - การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือกำหนดนโยบายสาธารณะ
 - การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของของรัฐ

44. การมีรัฐธรรมนูญ การจัดตั้งพรรคการเมือง การเลือกตั้งทั่วไป การมีรัฐสภา แสดงออกเกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตย อย่างไร
- กิจกรรมของระบอบประชาธิปไตย
 - สัญลักษณ์ของระบอบประชาธิปไตย
 - ลักษณะของระบอบประชาธิปไตย
 - เอกลักษณ์ของระบอบประชาธิปไตย
 - ความเสมอภาคของระบอบประชาธิปไตย
45. คุณธรรมในข้อใดที่จะทำให้บุคคลในสังคมประชาธิปไตยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- ความรัก ความพยายาม ความซื่อสัตย์
 - ความเสียสละ ความอดทน ความซื่อสัตย์
 - ความสามัคคี ความอดทน ความกตัญญู
 - ความรัก ความเสียสละ ความเสมอภาค
 - ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความอดทน
46. ข้อใด ไม่ใช่ ความหมายของพรรคการเมือง
- กลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นในทางสังคม
 - กลุ่มบุคคลที่มีผลประโยชน์ทางการเมือง
 - กลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นในทางเศรษฐกิจ
 - กลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นทางวัฒนธรรม
 - กลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นในการพัฒนาประเทศ
47. พรรคการเมืองควรมีบทบาทในลักษณะใด ต่อการควบคุมการทำงานของรัฐบาล
- การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล
 - การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
 - การเป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชน
 - การจัดพิมพ์เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน
 - การจัดแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนทั่วประเทศ
48. ข้อใดต่อไปนี้เป็นารแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ
- ทองพูนสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรครักเมืองไทย
 - ทองคำเขียนป้ายเชิญชวนให้ชาวบ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 - ทองแดงไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
 - ทองหยิบเข้าร่วมฟังอภิปรายการหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ
 - ทองกวาวนำชาวบ้านเดินขบวนต่อต้านโครงการวางท่อก๊าซของรัฐบาล

49. การเลือกตั้งจัดเป็นกระบวนการทางการเมืองและการปกครองที่สำคัญที่สุดเพราะเหตุใด
- ก. เป็นการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนสนใจ
 - ข. เป็นการแสดงการมีอำนาจในสิทธิส่วนบุคคล
 - ค. เป็นการแสดงออกถึงความต้องการของประชาชน
 - ง. เป็นการเสนอแนะแนวทางแก่รัฐบาลในการบริหาร
 - จ. เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยตามรูปแบบ
50. พรรคการเมืองของไทยเป็นสถาบันการปกครองที่อ่อนแอและขาดความมั่นคงเพราะเหตุใด
- ก. ขาดเงินทุนสำหรับการใช้จ่ายในการดำเนินการ
 - ข. ขาดการสนับสนุนจากกลุ่มชนส่วนใหญ่
 - ค. ไม่ได้การรับรองจากรัฐธรรมนูญ
 - ง. สมาชิกของพรรคแตกแยกกัน
 - จ. หัวหน้าพรรคอ่อนแอ

%%%%%%%%%

ภาคผนวก ค

คุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
คุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเรียนและหลังเรียน

เลขที่	คะแนน (เต็ม 180 คะแนน)			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	D ²
1	95	132	37	1369
2	100	139	39	1521
3	105	134	29	841
4	126	144	18	324
5	117	140	23	529
6	130	158	28	784
7	110	143	33	1089
8	98	147	49	2401
9	114	165	51	2601
10	115	137	22	484
11	120	156	36	1296
12	114	123	9	81
13	86	127	41	1681
14	128	167	39	1521
15	101	147	46	2116
16	109	154	45	2025
17	125	150	25	625
18	120	136	16	256
19	141	157	16	256
20	121	157	36	1296
21	126	154	28	784
22	136	168	32	1024
23	133	158	25	625
24	115	146	31	961
25	102	145	43	1849
26	120	143	23	529
27	148	158	10	100

ตาราง 5 (ต่อ)

เลขที่	คะแนน (เต็ม 180 คะแนน)			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	D ²
28	100	153	53	2809
29	105	132	27	729
30	130	147	17	289
31	121	148	27	729
32	118	139	21	441
33	113	139	26	676
34	98	151	53	2809
35	87	135	48	2304
36	120	150	30	900
37	100	123	23	529
38	140	148	8	64
39	121	132	11	121
40	82	157	75	5625
41	93	145	52	2704
42	71	117	46	2116
43	145	156	11	121
44	113	123	10	100
รวม	5012	6380	1368	52034

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} = \frac{1368}{\sqrt{\frac{44(52034) - (1368)^2}{44-1}}} = 13.874$$

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการประเมิน (คนที่)			รวม	IOC	ผลการพิจารณา
	1	2	3			
ความสอดคล้องของข้อที่ 1	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 2	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 3	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 4	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 5	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 6	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 7	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 8	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 9	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 10	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 11	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 12	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 13	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 14	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 15	+1	0	+1	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 16	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 17	+1	0	+1	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 18	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 19	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 20	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 21	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 22	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 23	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 24	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 25	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน (คนที่)			รวม	IOC	ผลการพิจารณา
	1	2	3			
ความสอดคล้องของข้อที่ 26	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 27	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 28	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 29	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 30	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 31	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 32	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 33	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 34	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 35	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 36	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 37	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 38	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 39	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 40	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 41	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 42	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 43	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 44	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 45	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 46	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 47	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 48	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 49	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม
ความสอดคล้องของข้อที่ 50	+1	+1	+1	3	1.00	เหมาะสม

ตาราง 7 ค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อ	p	r	ข้อ	p	r
1	.66	.38	26	.64	.34
2	.77	.35	27	.77	.45
3	.62	.28	28	.45	.36
4	.55	.28	29	.79	.38
5	.73	.32	30	.63	.41
6	.63	.46	31	.72	.32
7	.64	.57	32	.60	.24
8	.54	.41	33	.79	.54
9	.64	.41	34	.50	.45
10	.39	.22	35	.46	.34
11	.73	.56	36	.73	.40
12	.38	.24	37	.73	.22
13	.45	.42	38	.71	.35
14	.70	.35	39	.64	.44
15	.62	.41	40	.53	.35
16	.72	.48	41	.62	.24
17	.26	.27	42	.27	.25
18	.71	.32	43	.69	.35
19	.75	.60	44	.52	.64
20	.54	.53	45	.58	.60
21	.68	.53	46	.60	.80
22	.35	.46	47	.58	.76
23	.47	.36	48	.58	.76
24	.36	.34	49	.60	.48
25	.42	.21	50	.32	.40

ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

ตาราง 8 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง

เลขที่	คะแนน (เต็ม 50 คะแนน)			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	D ²
1	22	40	18	324
2	27	45	18	324
3	28	40	12	144
4	30	41	11	121
5	24	44	20	400
6	28	47	19	361
7	27	38	11	121
8	23	40	17	289
9	25	44	19	361
10	27	41	14	196
11	26	42	16	256
12	30	38	8	64
13	31	46	15	225
14	28	42	14	196
15	33	45	12	144
16	29	38	9	81
17	29	39	10	100
18	21	33	12	144
19	27	36	9	81
20	29	33	4	16
21	29	45	16	256
22	28	38	10	100
23	30	40	10	100
24	28	35	7	49
25	23	47	24	576
26	24	37	13	169
27	22	45	23	529

ตาราง 8 (ต่อ)

เลขที่	คะแนน (เต็ม 50 คะแนน)			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	D ²
28	24	44	20	400
29	26	39	13	169
30	22	48	26	676
31	27	45	18	324
32	26	41	15	225
33	22	37	15	225
34	20	39	19	361
35	25	37	12	144
36	21	42	21	441
37	29	38	9	81
38	21	39	18	324
39	27	40	13	169
40	21	44	23	529
41	24	41	17	289
42	21	39	18	324
43	28	45	17	289
44	21	36	15	225
รวม	1133	1793	660	10922

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} = \frac{660}{\sqrt{\frac{44(10922) - (660)^2}{44-1}}} = 20.409$$

ภาคผนวก ง

แผนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบชิปปา โมเดล

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เรื่องรัฐ และการจัดระเบียบการปกครอง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 4 คาบ

สาระสำคัญ

รัฐเป็นชุมชนทางการเมืองที่เกิดจากการรวมกันของมนุษย์จำนวนหนึ่งภายในดินแดนที่มีอาณาเขตที่แน่นอน โดยมีรัฐบาลมีอำนาจบริหารกิจการภายในรัฐอย่างอิสระจากการบังคับบัญชาจากรัฐอื่น เพื่อความอยู่ดีกินดีและมั่นคงของรัฐ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายและองค์ประกอบของรัฐได้
2. เปรียบเทียบรูปแบบของรัฐได้
3. สรุปหลักการจัดระเบียบการปกครองของรัฐได้
4. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายและบทบาทหน้าที่สำคัญของรัฐได้
5. เสนอแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของรัฐ
2. องค์ประกอบของรัฐ
3. รูปแบบของรัฐ
4. จุดมุ่งหมายและบทบาทหน้าที่ของรัฐ
5. หลักการจัดระเบียบการปกครองของรัฐ
6. บทบาทและหน้าที่พลเมืองที่ดีที่มีต่อรัฐ

กระบวนการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “ชวานไทยใจหนึ่งเดียว” พร้อมทั้งอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องดังนี้

- ❖ เนื้อหาของบทเพลงนี้กล่าวถึงเรื่องใดและเกี่ยวข้องกับใครบ้าง
- ❖ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับบทเพลงนี้บ้าง
- ❖ การรวมประเทศเป็นหนึ่งเดียวมีความสำคัญอย่างไร

พร้อมทั้งนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องรัฐ และการจัดระเบียบการปกครอง

1.2 แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน โดยคละเก้ง-อ่อน แล้วให้แบ่งหน้าที่กันเองภายในกลุ่ม ให้เลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขา และผู้นำเสนอผลงานของกลุ่ม พร้อมอธิบายบทบาทหน้าที่ของตำแหน่งดังกล่าวให้นักเรียนเข้าใจ

1.3 แจงจุดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

2. ชั้นกิจกรรม

➤ ชั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)

2.1 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารับใบงานที่ 1 แล้วให้ช่วยกันระดมความคิดภายในกลุ่มเพื่อจัดทำแผนผังความคิดเกี่ยวกับความหมายของรัฐ

2.2 ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน และร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ความหมายของรัฐ

➤ ชั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ช่วยกันเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation)

2.3 ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มมารับใบงานที่ 2 ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาสำรวจว่าองค์ประกอบของรัฐมีองค์ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบในการเลือก

➤ การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)

2.4 ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มช่วยกันศึกษา ค้นคว้า จากใบความรู้ที่ครูแจกให้ และเอกสารอื่นๆ เพิ่มเติม แล้วเขียนเปรียบเทียบรูปแบบของรัฐ ลงตามกิจกรรมในใบงานที่ 3

2.5 ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน และร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับองค์ประกอบของรัฐ และรูปแบบของรัฐ

➤ การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

2.6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร ใบความรู้ และจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จากนั้นสรุป ออกแบบแล้วจัดทำเป็นแผ่นพับ เกี่ยวกับรัฐตามเนื้อหาการเรียนรู้ดังนี้

- ❖ หลักการจัดระเบียบการปกครองของรัฐ
- ❖ จุดมุ่งหมายและบทบาทหน้าที่ของรัฐ
- ❖ บทบาทหน้าที่พลเมืองที่ดีที่มีต่อรัฐ

2.7 นำผลงานของนักเรียนมาจัดเป็นมุมความรู้เรื่องรัฐ และการจัดระเบียบการปกครอง

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงกระบวนการทำงานกลุ่มในประเด็นการบริหารจัดการภายในกลุ่มถึงจุดเด่น จุดด้อย พร้อมทั้งร่วมกันเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานกลุ่มต่อไป

4. ชั้นสรุปและประเมินผล

4.1 ให้นักเรียนเสนอวิธีการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐลงในใบงานที่ 4

4.2 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 1

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. บทเพลง “ขวานไทยใจหนึ่งเดียว”
2. ใบความรู้เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐ
3. ใบงานที่ 1 เรื่องความหมายของรัฐ
4. ใบงานที่ 2 เรื่ององค์ประกอบของรัฐ
5. ใบงานที่ 3 เรื่องรูปแบบของรัฐ
6. ใบงานที่ 4 เรื่องบทบาทและหน้าที่พลเมืองที่ดีที่มีต่อรัฐ
7. แบบฝึกหัดที่ 1
8. ตำราเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส41102) ของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ
9. เว็บไซต์

1. <http://www.lks.ac.th>
2. <http://nucha.chs.ac.th>
3. <http://th.wikipedia.org/wiki>
4. <http://www.bloggang.com>

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัดและประเมินผล
 1. ตรวจใบงาน
 2. ตรวจแบบฝึกหัด
 3. การสังเกตพฤติกรรม
 4. การประเมินผลงาน

2. เครื่องมือวัดและประเมินผล
 1. ใบงาน
 2. แบบฝึกหัด
 3. แบบสังเกตพฤติกรรม
 4. แบบประเมิน

3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล
 1. ใบงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50
 2. แบบฝึกหัด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50
 3. แบบสังเกตพฤติกรรม (รายละเอียดอยู่ในแบบสังเกต)
 4. แบบประเมินผลงาน (รายละเอียดอยู่ในแบบประเมิน)

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่ ชื่อกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

ลำดับ ที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
1	มีการปรึกษาและวางแผนร่วมกันก่อนทำงาน				
2	แบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสม และทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่				
3	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่วางแผน				
4	มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน				
5	เป็นแบบอย่างและให้คำแนะนำกลุ่มอื่นได้				
รวม					

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนเป็นบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติน้อยครั้งหรือไม่เคยปฏิบัติเลย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17-20	4 หมายถึง ดีมาก
13-16	3 หมายถึง ดี
9-12	2 หมายถึง พอใช้
5-8	1 หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินผลพฤติกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่ ชื่อกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

ลำดับ ที่	รายการ	คุณภาพผลงาน			
		4	3	2	1
1	ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด				
2	ผลงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
3	ผลงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
4	ผลงานแสดงถึงการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ ใช้				
5	ผลงานมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย				
รวม					

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17-20	4 หมายถึง ดีมาก
13-16	3 หมายถึง ดี
9-12	2 หมายถึง พอใช้
5-8	1 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินผลงานกลุ่ม

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ / คะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด	ผลงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุกข้อ / ทุกประเด็น สมบูรณ์	ผลงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป็นส่วนใหญ่ / เกือบทุกประเด็น	ผลงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์บางข้อ / บางประเด็น	ผลงานไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2. ผลงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา	ผลงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	ผลงานเสร็จช้ากว่าวันที่กำหนด 1 วัน	ผลงานเสร็จช้ากว่าวันที่กำหนด 2 วัน	ผลงานเสร็จช้ากว่าวันที่กำหนดเกิน 2 วัน
3. ผลงานมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	ผลงานถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีแนวคิดแปลกใหม่ และเป็นระบบ	ผลงานถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีแนวคิดแปลกใหม่ แต่ยังไม่เป็นระบบ	ผลงานถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่ยังไม่มีความคิดแปลกใหม่	ผลงานมีข้อบกพร่อง และ ไม่มีแนวคิดแปลกใหม่
4. ผลงานแสดงถึงการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้	นำความรู้มาจัดทำผลงานได้ถูกต้องครบถ้วน ทุกประเด็น	นำความรู้มาจัดทำผลงาน ได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	นำความรู้มาจัดทำผลงาน ได้ถูกต้องเป็นบางประเด็น	นำความรู้มาจัดทำผลงานไม่ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่
5. ผลงานมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	ผลงานเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ชัดเจน สวยงาม สะดวกต่อการใช้ / ศึกษา	ผลงานส่วนใหญ่เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ชัดเจน สวยงาม สะดวกต่อการใช้ / ศึกษา	ผลงานบางส่วนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ชัดเจน สวยงาม สะดวกต่อการใช้ / ศึกษา	ผลงานไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สะอาด ไม่ชัดเจน ไม่สวยงาม ไม่สะดวกต่อการใช้ / ศึกษา

แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม

กลุ่มที่ ชื่อกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.
 3. 4.
 5. 6.

ลำดับ ที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
1	นำเสนอเนื้อหาในผลงานได้ถูกต้อง				
2	การนำเสนอมีความน่าสนใจ				
3	ความเหมาะสมกับเวลา				
4	มีความกล้าแสดงออก				
5	บุคลิกภาพ น้ำเสียงเหมาะสม				
รวม					

เกณฑ์การให้คะแนน

การปฏิบัติงานสมบูรณ์ชัดเจน	ให้	4	คะแนน
การปฏิบัติงานยังมีข้อบกพร่องเล็กน้อย	ให้	3	คะแนน
การปฏิบัติงานยังมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่	ให้	2	คะแนน
การปฏิบัติงานมีข้อบกพร่องมาก	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17-20	4 หมายถึง ดีมาก
13-16	3 หมายถึง ดี
9-12	2 หมายถึง พอใช้
5-8	1 หมายถึง ปรับปรุง

ใบงานที่ 1 เรื่องความหมายของรัฐ

กลุ่มที่ ชื่อกลุ่ม

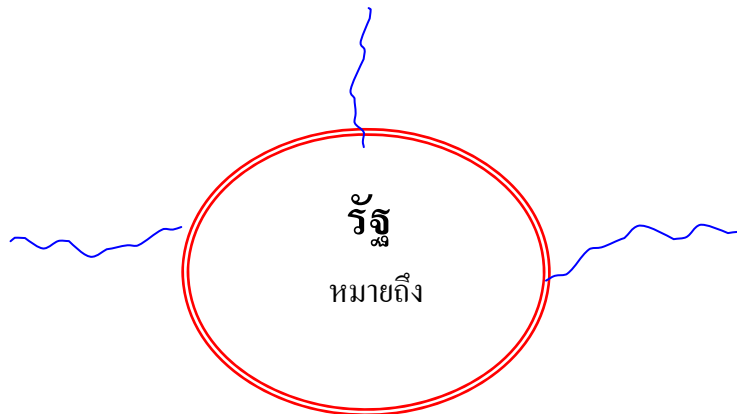
สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

คำชี้แจง

ให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับความหมายของรัฐ จากนั้นเขียนสรุป

สรุป

รัฐ หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่ององค์ประกอบของรัฐ

กลุ่มที่ ชื่อกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

คำชี้แจง

ให้นักเรียนระดมความคิด วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของรัฐที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ลงในแผนภูมิที่กำหนดให้

องค์ประกอบของรัฐ	ความสำคัญขององค์ประกอบของรัฐ		
	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม	ด้านการเมือง
1.....			
2.....			
3.....			
4.....			

ใบงานที่ 3 เรื่องรูปแบบของรัฐ

กลุ่มที่ ชื่อกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

คำชี้แจง

ให้นักเรียนระดมความคิด วิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบของรัฐ ตามแผนภูมิที่กำหนดให้

รูปแบบรัฐ	ลักษณะของรูปแบบรัฐ	ประเทศที่นำไปใช้
1.
2.

เพลง ขวานไทยใจหนึ่งเดียว

โลกนี้มีมาก่อนผู้คน
 ถ้าเงินหมื่นแสนล้านถูกผลาญไป
 ขวานนี้มีมาก่อนเราเกิด
 จะแยกไปทำอะไรไร้เหตุผล
 แถบธงดวงดาว น้ำเงิน จงบอกนำความเจริญสู่พี่น้องผองไทย
 ขวานเอ๋ย ขวานไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว
 เมื่อคนนิ่งถึงการเสียสละ
 ต้องเสียน้ำตาเลือดเนื้อไปเท่าใด
 ระส่ำระสายบ้านเมืองลูกเป็นไฟ
 หวงแผ่นดินไทยด้วยหัวใจยุติธรรม
 จงบอกนำความเจริญสู่พี่น้องผองไทย
 ขวานเอ๋ย ขวานไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว
 คนไทยไม่เคยแบ่งข้าง
 ใต้ร่มบรมโพธิสมภาร พระเจ้าอยู่หัว พระราชินีทรงห่วงใย
 มาสร้างฝันวันใหม่

แต่โลกจะทนอยู่ได้นานสักเท่าใด
 ใช้สร้างอาวุธมายดใส่มือคน
 คือสิ่งประเสริฐที่มีบ้านเป็นของตน
 พี่น้องประชาชนจะอยู่อย่างไร
 ให้โลกรับรู้ว่าเราคือใคร
 ฟ้ายี่งยังมีโอกาสเป็นหนึ่ง
 เหล่าบรรพชนพลีชีพแลกมา
 แผ่นดินยามมีคนคอยดูแล
 ถึงเวลาต้องร่วมแรงร่วมใจ
 แถบธงดวงดาว น้ำเงิน
 ให้โลกรับรู้ว่าเราคือใคร
 ขวานที่ไม่มีด้าม นำไปใช้ซ่อมไร่พลัง
 ไทยแซกจีนฝรั่งที่เกิดยังเมืองไทย
 ลูกเอ๋ย หลานเอ๋ย ล้วนคนไทย
 ให้ขวานไทย ใจหนึ่งเดียว

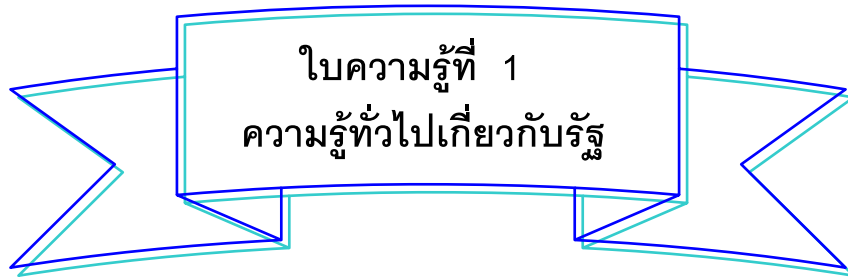
*** (หมู่) แถบธงดวงดาว น้ำเงิน จงบอกนำความเจริญสู่พี่น้องผองไทย ให้โลกรับรู้ว่าเราคือใคร ขวานเอ๋ย ขวานไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว

ขวานที่ไม่มีด้าม
 คนไทยไม่เคยแบ่งข้าง
 ใต้ร่มบรมโพธิสมภาร พระเจ้าอยู่หัว พระราชินีทรงห่วงใย
 มาสร้างฝันวันใหม่ ให้ขวานไทย ใจหนึ่งเดียว
 คือสิ่งประเสริฐที่มีบ้านเป็นของตน
 เราล้วนเป็นคนไทย
 ระส่ำระสายบ้านเมืองลูกเป็นไฟ
 ช่วยตักน้ำมาดับไฟด้วยหัวใจสามัคคี

นำไปใช้ซ่อมไร่พลัง
 ไทยแซกจีนฝรั่งที่เกิดยังเมืองไทย
 ลูกเอ๋ย หลานเอ๋ย ล้วนคนไทย
 ขวานนี้มีมาก่อนเราเกิด
 จะแยกไปทำอะไรไร้เหตุผล
 แผ่นดินยามมีคนคอยดูแล
 ถึงเวลาต้องร่วมแรงร่วมใจ

*** (หมู่) แถบธงดวงดาว น้ำเงิน จงบอกนำความเจริญสู่พี่น้องผองไทย
 ให้โลกรับรู้ว่าเราคือใคร ขวานเอ๋ย ขวานไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว
 ขวานที่ไม่มีด้าม นำไปใช้ซ่อมไร่พลัง คนไทยไม่เคยแบ่งข้าง
 ไทยแซกจีนฝรั่งที่เกิดยังเมืองไทย ใต้ร่มบรมโพธิสมภาร
 พระเจ้าอยู่หัว พระราชินีทรงห่วงใย
 มาสร้างฝันวันใหม่ ให้ขวานไทย ใจหนึ่งเดียว
 คนไทยไม่เคยแบ่งข้าง ไทยแซกจีนฝรั่งที่เกิดยังเมืองไทย
 พระเจ้าอยู่หัว พระราชินีทรงห่วงใย
 มาสร้างฝันวันใหม่ ให้ขวานไทย ใจหนึ่งเดียว

ลูกเอ๋ย หลานเอ๋ย ล้วนคนไทย
 ขวานที่ไม่มีด้าม นำไปใช้ซ่อมไร่พลัง
 ใต้ร่มบรมโพธิสมภาร
 ลูกเอ๋ย หลานเอ๋ย ล้วนคนไทย

ความหมายของรัฐ

รัฐ หมายถึง กลุ่มคนที่รวมกันอยู่ในดินแดนอันมีอาณาเขตแน่นอน และมีรัฐบาลซึ่งมีอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดในการดำเนินการของรัฐทั้งในและนอกประเทศโดยอิสระ

รัฐกับชาติ

รัฐ เน้นความผูกพันทางการเมือง คือประชาชนอาศัยอยู่ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองเดียวกัน โดยมีเอกราชและอธิปไตย

ชาติ เน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม คือประชาชนมีความผูกพันในทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมทั้งมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน

รัฐกับประเทศ

รัฐ เน้นถึงการมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง ท ไม่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของรัฐอื่น

ประเทศ เน้นสภาพภูมิศาสตร์และการเป็นชุมชนทางการเมืองที่อาจจะไม่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองก็ได้ โดยอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐอื่น

องค์ประกอบของรัฐ

1. ประชากร หมายถึง ประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในดินแดน หรือขอบเขตของรัฐนั้น
2. ดินแดน หรือ อาณาเขต รัฐต้องมีดินแดน หรืออาณาเขตที่ตั้งที่แน่นอน จะมีขนาดเล็ก หรือใหญ่ก็ได้
3. รัฐบาล รัฐจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ปกครอง ซึ่งเรียกว่า "รัฐบาล" เป็นผู้ทำหน้าที่

คุ้มครอง

รักษาความสงบภายใน ป้องกันการรุกรานจากภายนอก การจัดการ ฯลฯ

4. อำนาจอธิปไตย หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองของรัฐ ซึ่งทำให้รัฐมีอิสระเสรีภาพและความเป็นเอกราชในอำนาจอธิปไตยในรัฐ

ประเภทของรัฐ

1. **รัฐเดี่ยว** คือรัฐที่มีรัฐบาลปกครองเพียงรัฐบาลเดียว โดยรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง หน่วยงานปกครองอื่นๆ ภายในประเทศ ถือว่าอยู่ในฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลาง เช่น ไทย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อังกฤษ นอร์เวย์ สวีเดน ฯลฯ

ข้อสังเกตลักษณะของรัฐเดี่ยว

- 1.1 ต้องมีรูปลักษณะการปกครองที่มีกฎหมาย ระเบียบแบบแผน เป็นแบบอย่างเดียวกันทั้งประเทศ
- 1.2 มีอาณาเขตไม่กว้างขวางเท่าใดนัก
- 1.3 รัฐบาลกลางรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางแห่งเดียว
- 1.4 ประชาชนในรัฐจะมีเชื้อชาติ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เป็นแบบอย่างเดียวกัน
- 1.5 ตัวอย่างประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐเดี่ยว ได้แก่ ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ฯลฯ

2. **รัฐรวม** คือ รัฐที่มีการปกครองโดยมีรัฐบาลสองระดับ ได้แก่ รัฐบาลที่ตั้งอยู่ที่เมืองหลวงของรัฐ ส่วนอีกรัฐบาลเรียกว่า รัฐบาลมลรัฐ หรือรัฐบาลท้องถิ่น ตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางของท้องถิ่น ซึ่งจะมีหน้าที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน

ข้อสังเกตลักษณะของรัฐรวม

- 2.1 มีรัฐบาล 2 ระดับ รัฐบาลกลาง และรัฐบาลส่วนท้องถิ่น
- 2.2 ส่วนใหญ่จะมีอาณาเขตกว้างขวาง
- 2.3 รัฐบาลกลางจะไม่มีเอกภาพในการบริหาร เพราะรัฐบาลส่วนท้องถิ่นจะวางนโยบายปกครองตนเอง
- 2.4 ประชาชนจะมีหลายเชื้อชาติ และหลายวัฒนธรรมมาอยู่รวมกัน
- 2.5 ชื่อประเทศมักจะขึ้นต้นด้วย คำว่า สหรัฐ สหภาพ สหพันธรัฐ สมาพันธรัฐ

จุดมุ่งหมายของรัฐ

รัฐ จะต้องดำเนินการให้ประชาชนของรัฐมีชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์ ดังนี้

1. การสร้างความเป็นระเบียบ
2. สร้างคุณธรรม
3. จัดสวัสดิการพื้นฐาน
4. สร้างความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคง

สถาบันการปกครอง

1. **ประมุข** มี 2 แบบ คือ
 - พระมหากษัตริย์หรือจักรพรรดิเป็นประมุข เช่น สเปน ไทย ญี่ปุ่น อังกฤษ มาเลเซีย ฯลฯ
 - ประธานาธิบดีเป็นประมุข เช่น อินเดีย ฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เกาหลี ฯลฯ
2. **รัฐสภา** ออกกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล
3. **รัฐบาล** บริหารราชการแผ่นดิน บังคับใช้กฎหมายต่างๆ
4. **ศาล** ตัดสินคดีต่างๆให้เป็นไปตามกฎหมาย

รูปแบบการใช้อำนาจการปกครอง

1. **รวมอำนาจ** คือ ส่วนกลางมีอำนาจควบคุมทั้งประเทศ

ข้อดี เกิดเอกภาพในการบริหาร, การวางแผนด้านความมั่นคงเป็นไปได้โดยง่าย, เกิดความเท่าเทียมของท้องถิ่น

ข้อเสีย บริหารล่าช้า, ส่วนกลางอาจไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง, เกิดการคอร์รัปชันได้ง่าย, ประชาชนไม่มีโอกาสปกครองตนเอง

2. **กระจายอำนาจ** คือ การให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ใช้อำนาจปกครองในท้องถิ่นของตนบางอย่างได้ เช่น สหรัฐอเมริกา

ข้อดี การบริหารรวดเร็ว, เข้าถึงปัญหาที่แท้จริง, รัฐบาลกลางมีภาระน้อยลง

ข้อเสีย เสียค่าใช้จ่ายมาก, ไม่เกิดเอกภาพไปในแนวทางเดียวกัน

WOW!!! ในประเทศที่เศรษฐกิจไม่ดีพอ มักกระจายอำนาจในแบบจำกัด

3. **แบ่งอำนาจ** คือ แบ่งอำนาจบางอย่างแก่ข้าราชการของตนที่ไปสังกัดในภูมิภาค

ข้อดี ประชาชนได้รับบริการจากรัฐเร็วขึ้น, ลดภาระของรัฐในส่วนภูมิภาค

ข้อเสีย ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองตนเองน้อย, ข้าราชการส่วนภูมิภาคอาจไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง

****นำรู้**

ประเทศไทยมีการปกครองเป็นแบบผสม กล่าวคือ

1. รวมอำนาจ รัฐบาลกลางมีอำนาจควบคุมหน่วยงานความมั่นคงของประเทศ
2. แบ่งอำนาจ ออกไปยังส่วนภูมิภาค เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด
3. กระจายอำนาจ เช่น กรุงเทพ, พัทยา, องค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด

หลักการปกครองของรัฐ

1. แบบประชาธิปไตย ใช้หลักเสรีนิยม

หลักเสรีนิยมมีแนวคิดความเชื่อที่ว่า ประชาชนเป็นผู้สร้างรัฐขึ้นมา มนุษย์มีสิทธิ เสรีภาพ มาแต่กำเนิด เมื่อตกลงลงละสิทธิบางส่วนมาร่วมกันสร้างรัฐขึ้น รัฐจึงต้องรักษาและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ เมื่อรัฐบาลได้รับอำนาจสูงสุดจากประชาชนจึงต้องดำเนินการตามเจตนาสมรรถนะของประชาชน เมื่อรัฐจำเป็นอาจเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้ แนวความคิดนี้ทำให้เกิดการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้น

2. แบบเผด็จการ ใช้หลักอำนาจนิยม

หลักอำนาจนิยมมีแนวความคิดและความเชื่อที่ว่า ประโยชน์ของรัฐ และชนชั้นปกครองมีความสำคัญ ผู้ปกครองรู้ความต้องการของประชาชน สามารถปกครองคุ้มครองให้มีความสุขสมบูรณ์แก่ประชาชนได้ หรือถือว่ารัฐเกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของพระเจ้าหรือเทวะ ผู้ปกครองได้รับมอบหมายจากพระผู้เป็นเจ้าของประชาชนจึงต้องเคารพ เชื้อฟังผู้ปกครองเพราะเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ แนวความคิดนี้ทำให้เกิดการปกครองแบบเผด็จการชนิดต่าง ๆ เช่น ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เผด็จการทหาร เผด็จการคอมมิวนิสต์

หน้าที่ของรัฐ

1. ให้ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน
2. ให้ความเป็นธรรมความเสมอภาคแก่ประชาชนในด้านต่างๆ
3. ให้สวัสดิการและบริการต่าง ๆ แก่ประชาชน
4. รักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

แบบฝึกหัดที่ 1
รัฐ และการจัดระเบียบการปกครอง

ชื่อ.....นามสกุลชั้น เลขที่

คำชี้แจง จงเติมคำตอบให้สมบูรณ์

1. ความหมายของรัฐคือ

.....
.....
.....

2. องค์ประกอบที่สำคัญของรัฐ คือ 1. 2.

3. 4.

3. ลักษณะสำคัญของรัฐเดี่ยว

.....
.....
.....

4. ลักษณะสำคัญของรัฐรวม

.....
.....
.....

5. หน้าที่ของรัฐ คือ

.....
.....
.....

6. หน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อรัฐ

.....
.....

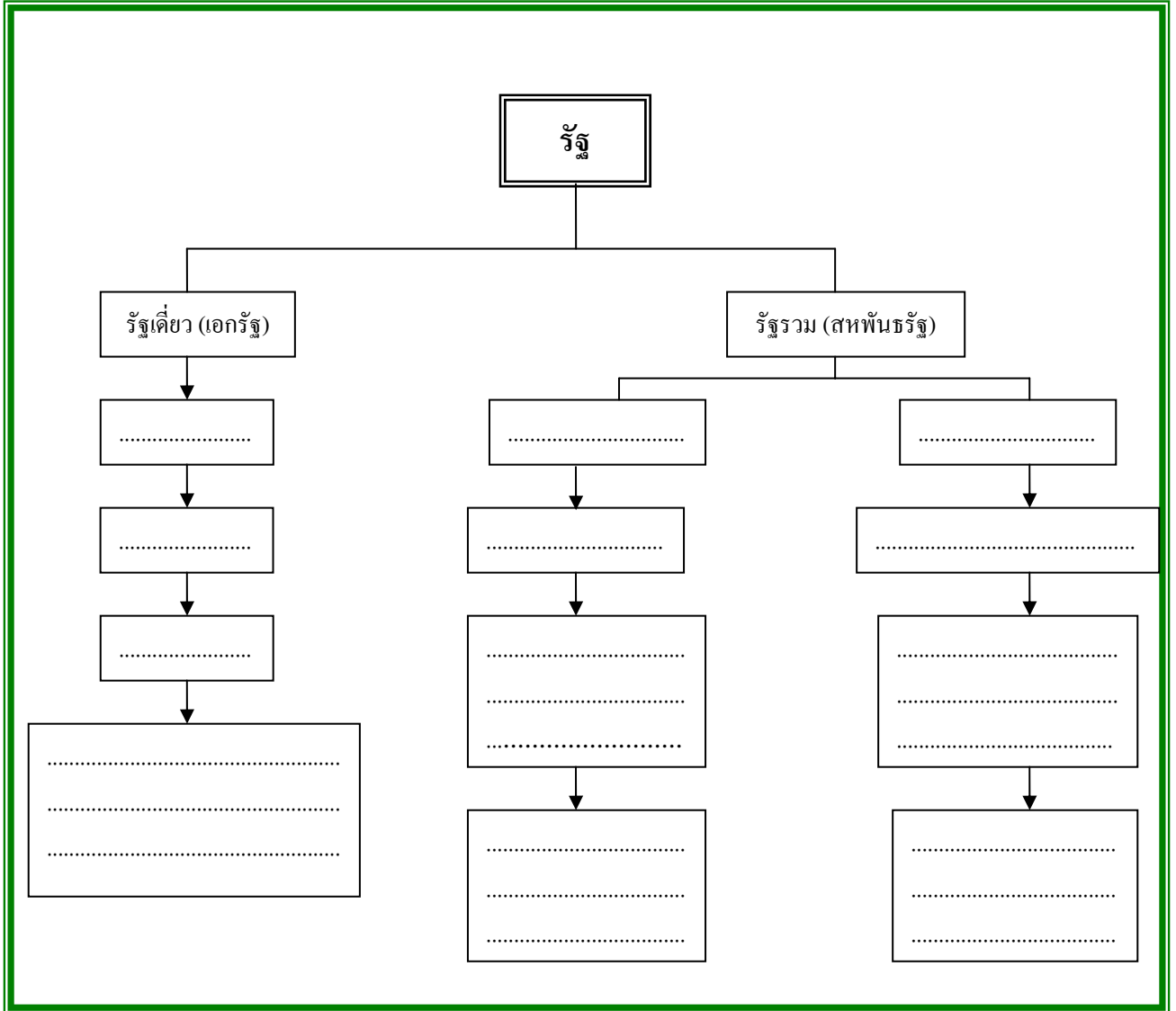
คำสั่ง

ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย \checkmark หน้าข้อความที่ถูกต้อง และใส่เครื่องหมาย \times หน้าข้อความที่ผิดหน้าข้อความที่ผิด

1. รัฐหมายถึงการรวมตัวของประชาชน โดยมีรัฐบาลซึ่งบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้
2. พลเมืองของรัฐใด หมายถึงผู้ที่มีสัญชาติของรัฐนั้น มีสิทธิและหน้าที่อย่างเต็มที่ในฐานะเป็นสมาชิกรัฐ
3. ทุกรัฐต้องมีดินแดนและอาณาเขตที่แน่นอน
4. น่านฟ้าของประเทศหมายถึงอาณาเขตที่อยู่เหนือดินแดน และน่านน้ำของประเทศโดยตรงขึ้นไปในอากาศ
5. น่านน้ำของแต่ละประเทศ ปัจจุบันมีอาณาเขตห่างจากฝั่ง ๑๒ ไมล์ทะเล
6. รัฐบาลเป็นองค์ประกอบของรัฐ เป็นเครื่องมือที่จะสนองเจตนาและวัตถุประสงค์ของพลเมืองรัฐนั้น
7. อำนาจอธิปไตยทำให้รัฐมีอิสระ เสรีภาพและมีเอกราช
8. รัฐเดี่ยวคือรัฐที่มีหน่วยการปกครองทุกระดับอยู่ที่เมืองหลวงเพียงแห่งเดียว
9. รัฐรวมคือรัฐที่มีรัฐบาลสองระดับคือรัฐบาลกลางซึ่งอยู่ในนครหลวงและรัฐบาลมลรัฐหรือรัฐบาลท้องถิ่น
10. รัฐที่มีประชากรมีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ควรจัดรูปแบบการปกครองแบบรัฐเดี่ยว เพื่อความมีเอกราชของรัฐ
11. บุคคลพึงได้รับความคุ้มครองจากรัฐทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยเท่าเทียมกัน
12. รัฐใดที่มุ่งให้สิทธิ เสรีภาพแก่ประชาชน รัฐนั้นก็อาจจะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถดำเนินการต่างๆโดยเสรี
13. รัฐที่ให้สวัสดิการแก่ประชาชน และความเป็นธรรม รัฐนั้นจะต้องเข้าดำเนินการทุกอย่างภายในรัฐเอง โดยจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนทั้งหมด
14. รัฐที่มีขีดความสามารถจำกัด อาจจะทำอำนาจประโยชน์แก่ประชาชนได้อย่างเท่าเทียมกัน
15. รัฐที่มีขีดความสามารถต่ำ อาจจะทำให้มีกลุ่มอิทธิพลที่ได้รับผลประโยชน์มาก แต่ประชาชนอีกเป็นจำนวนมากได้รับประโยชน์น้อย

ให้เขียนโครงสร้างประเภทของรัฐ

เก็บมาฝาก

1. รัฐเดี่ยวและรัฐรวมแตกต่างกันตรงที่รูปแบบ (จำนวน) ของรัฐบาล
2. สิ่งที่รัฐรวมจะต้องเหมือนกันทั้งประเทศ คือเรื่องการรักษา การคลัง การต่างประเทศ
3. ประเทศที่มีขนาดใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มักใช้การปกครองแบบรัฐรวม
4. ตัวอย่างรัฐเดี่ยว เช่นไทย เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ฝรั่งเศส อังกฤษ สวีเดน สเปน ตุรกี นอร์เวย์ เดนมาร์ก อียิปต์ นิวซีแลนด์
5. ตัวอย่างรัฐรวม เช่น เยอรมนี อเมริกา รัสเซีย อินเดีย มาเลเซีย แคนาดา ออสเตรเลีย พม่า สวิตเซอร์แลนด์ บราซิล

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนนทรี พรหมมี
วันเดือนปีเกิด	16 มีนาคม 2516
สถานที่เกิด	37 หมู่ 6 ตำบลสระสีมุ่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	553 หมู่บ้านสุขสันต์1 ซอยเพชรเกษม 90 ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทร. 0-2260-9986-8 ต่อ 152
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2533	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2538	ปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต เอกสังคมศึกษา จาก สถาบันราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2553	ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสังคม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ